

ለውጥ

(Change)

ቁስላካል ፡ ገብረተሰብና የሰው አስተሳሰብ ጭምር የሚያደርጉት ወይም የሚያሳዩት የመጠን ወይም የዓይነት ቅየራ (መቀየር) ጭምር ለውጥ ይባላል ። ለውጥ እንደ ቅድመ ፡ እንደ ጊዜና እንደ ቦታ ሌላው የቁስላካል የህልውና ገጽታ ነው ።

ለውጥ ግንኛውንም አካልና ከሰተት ፡ ግንኛውንም ቅስቃሴና (እንቅስቃሴ) መስተጋብር ያትፋል ። ሰህንንም ለውጥ እንደ ቁስ ሌላ ሁለንተኛ ፡ ፍጹማዊ ፡ ዝንተናለማዊና ልገጠር ወይም ሊጠፋ የግይቻል ነው ። ለውጥ በተለያዩ ቅርፎች ፡ ይዘቶች ፡ ሥርዓቶች ወዘተ... ውስጥና መሀከል ባለው መስተጋብር አግካይነት ይከናወናል ። የሰውጥ አቅጣጫና የውጤቱ ባሕርይ የተለያየ ሊሆን ይችላል ። ለምሳሌ ፡ ውሀ ወደ በረዶ ፡ ወደ እንጥራት ይለወጣል ። ሰው ሲኖሩት ወደ ልገጠኝነትና ወደ ሌሎች ንጥረ ነገሮች ይለወጣል ። የካርታሊስት ሥርዓት ወደ ሶቫሊዥም (ኮሚኒዝም) ይለወጣል ።

ይሁንና የሐሳባውያን የለውጥ ትርጉም ይዘቱ የተለየ ነው ። አንዳንዶቹ የለውጥን ማና ሲከዱ ፡ ሌሎቹ ደግሞ የለውጥን ማና ሲተባብሩም አንኳ የመጠን ብቻ እንጂ የግይነት ለውጥ እንደማይኖር ፡ ዕድገትን ደግሞ የመጠን መጨመር ብቻ እንደሆነ አድርገው ይወስዳሉ ። የዚህ ለውጥ ምንጭም ማንኛውንም ነው ይላሉ ። ነገር ግን የሰው ፡ የገብረተሰብ እንዲሁም በአጠቃላይ የተፈጥሮ ዕድገት አመጣጥ የሐሳባውያንን አመለካከት አሳይገሳዊነት በግልጽ ያሳያል ። ለምሳሌ ሰው ከእንስሳነት አሁን ወደአለበት ክፍተኛ የዕድገት ደረጃ መድረሱ የዓይነት ለውጥ መኖሩን በገሀድ ይመሰክራል ። ይህም ለውጥ የሚመጣው በያንዳንዱ ቁስላካል ወይም ግንብራዊ ግንኙነት ውስጥ ከሚካሄደው የነገሮች አሰሳብና ዲያሌክቲካዊ ግንኙነት ፡ ትግል ወይም ፍጭት እንጂ ሐሳባውያን እንደሚሉት ከውጭ በሚመጣ ማፈላዊ ኃይል አይደለም ። ለምሳሌ በአንድ

ቁስላካል ውስጥ ያሉ የተቃራኒዎች ባሕር ያት ትግል የለውጡ ምንጭ ነው ። በገብረተሰብም ውስጥ በመደቦች መካከል የሚካሄደው ውስጣዊ ትግል እንደቅራኔው ሁኔታ የተለያዩ ለውጦችን ያስከትላል ።

(ዲቦላካልን ፡ የቅራኔዎች አንድነትና ትግል ሕግን ይመለከታል ።)

ለዘብተኝነት

(Liberalism)

በግርክሳዊ ሴኒዮሮ ፓርቲ ውስጥ የተሰለፉ አባላት ለፓርቲው ደንብና ሥርዓት ገድቶለሽ በመሆን ወይም በይሉኝታ በመያዝ ወዘተ... የሚያሳዩት የምንቸገረኝነት ስሜት ነው ።

በሠራተኛው አንቅስቃሴ ውስጥ ለዘብተኝነት በብዙ ዓይነት መንገዶች የሚከሰት ሲሆን ምንጫም የንዑስ ከበርቴው ራስ ወዳድነት ነው ። የለዘብተኝነት ምልክቶች በሚከተሉት ነጥቦች ሊጠቃሉሉ ይችላሉ ። ድርጅቱንና አጥፊ ገለሰቡን ራሱንም ቢሆን የሚጉዳ ስህተት ሲሠራ እያዩ በዓይኛነት ፡ በዝምድናና በአጠቃላይም ባለመቃረን ሲሉ ነገሩን አድብሰብሰ ግለፍ ፡ ፊት ለፊት በግልጽ ጊስ ከግቅረብ ተቆጥቦ ውስጥ ውስጡን ሐሜት ግካሄድ ፡ ከገብረተሰቡ ጥቅም ይልቅ ለግል ጥቅም መገዛት ፡ ራሱን አሰካል ነካ ድረስ ግንኛውንም ስህተትና የሰፊውን ሕዝብ ደኅንነት የሚጉዳ ድርጊት ሲፈጸም እያዩ አንዳላዩ ሆኖ ግለፍ ፡ ስህተትን በትክክል ግረም ሲቻል ስመወደድ ሲባል መሠረተ ቢሰ መከላከያ ግቅረብ ፡ ለራስ ሐሳብ ብቻ ከፍተኛ ግምት በመስጠት የድርጅቱን ትዕዛዝ አለግክበርና ዲሲፕሊን አለ መጠበቅ ፡ ለአንድነት ፡ ለዕድገትና ለሥራ መቃናት ሲባል በመሠረታዊ ጉዳዮች ላይ በግልጽ ከመወያየትና ከመከራከር ያልቅ በግለሰብ ላይ ጠብ መጫርና የቆየ ቂምን ለመወጣት መቀከር ፡ ገሰልተኛ በመሆን የተሳሳተ ትችት እየሰሙና ዕረ አብዮት ቅስ ቀሳ ሲደረግ እያዩ ሁኔታውን በወቅቱ ከመጠቀምና ከግንባላ መቆጠብ ፡ በሰፊው ሕዝብ

መሃል እያሉ የሕዝቡን ችግር በግጥናት ለመፍትሔው ተገቢውን ቅስቀሳና ጥረት አለግድረግ፣ ዕቅድ የሌለው የግብር ይውጣ ሥራ መሥራት፣ ራሱን የአብዮት ባለውሰታ አድርጎ በመቁጠር ቀላል ሥራዎችን መናቅና በአንገሩ ግን ለከፍተኛ ሥራዎች ደግሞ ደካማ ሆኖ መገኘት፣ የሠሩትን ስህተት እያወቁ ለመገለጽና ለግረም አስመረጠግ ናቸው። በአጠቃላይ ለዘብተኝነት የአድርባይነት መከላከያ ሲሆን የርዕዮተኝነት ትግልን የግይቀበል፣ የፖለቲካ ድርጅትን አንድነት የሚያናጋና ጠላትን ብቻ የሚጠቅም አድጋሪ ፈለግ ነው።

(አድርባይነትን ይመለከታል።)

ሉዓላዊነት
(Sovereignty)

ሉዓላዊ የገዕዝ ቃል ሲሆን ትርጉሙ የበላይነት ያለው ግለት ነው።

አንድ መንግሥት የውስጥና የውጭ ፖሊሲውን ለመንደፍና በተግባር ላይ ለግዋል ያለው የመጨረሻው ክፍተኛና ነፃ የሆነ ሥልጣን ወይም ኃይል ነው። ሕገ መንግሥታዊ ሕግን በሚመለከት ረገድ ሉዓላዊነት የሚለውን ቃል በአሥራ ስድስተኛው ምዕት ዓመት በጥቅም ላይ ያዋለው ግን ቦላ የተባለ ፈረንሳዊ ምሁር ነበር። ከዚያም በተገቢው ከፊውዳሊዝምና ከነገሥታት የሥልጣን ፍጹሚያዊነት ጋር በሚያደርገው ትግል የሕዝብን ድጋፍ ለማግኘት ሲል የሉዓላዊነትን ጽንሰ ሐሳብ በሰፊው ተጠቅሞ በታል። መደባዊ እንደሆነው አንደ መንግሥቱ ሥልጣን ጠባይና አንደ ጎብረተሰቡ የኢኮኖሚ መዋቅር ሉዓላዊነትም በተለያዩ ግንባራዊና ኢኮኖሚያዊ ሥርዓቶች የተለያዩ ይዘት ይኖረዋል። በሶሻሊስት ሀገሮች የሉዓላዊነት መሠረት የሕዝብ ሥልጣን ነው።

ሉዓላዊነት የሚገለጸው በአንድ መንግሥት አሠራር ሲሆንም በይፋ ገልጽ ሆኖ የሚታየው ግን ነፃ የመሆን መብትን ጨምሮ መንግሥት በሚቀደሰው የመብት ሥርዓት ነው። መንግሥት ሥልጣኑንና የበላይነቱን የሚያረጋግጠው ባለው ኃይል ነው። በአንድ ጎብረተሰብ የመንግሥት ሙሉ ሥልጣን የሚታወቀው በሥራ ላይ

በሚያውላቸው ሕጎችና ደንቦች፣ ለመንግሥት ሹግምን፣ ለሕዝባዊ ድርጅቶችና ለዜጎች በሚሰጣቸው መብቶችና በሚጥላቸው ግዴታዎች ነው። ይህም የመንግሥትን ኃይል ከሌላው ለምሳሌም ከቤተሰብና ከግንባራዊ ቡድኖች ሥልጣን የተለየ ያደርገዋል። በጎብረተሰብ የሕይወት ዘርፍ ሁሉ የሥልጣን ተፅዕኖ ሲያሳድርና ሲያሰፈልገው በኃይል ሊጠቀም የሚችል መንግሥት ብቻ ነው።

የአንድ መንግሥት የሀገር ውስጥ የሉዓላዊነት ሙሉነት ከውጭ ኃይል ነፃ ከመሆኑ ጋር በቅርብ የተሰሰረ ነው። አንድ መንግሥት በውጭ ኃይል ተፅዕኖ ሥር እስከ ወደቀ ድረስ በሀገር ውስጥ የሚኖረው ሉዓላዊነት ውስን ይሆናል ግለት ነው። የተሟላ ሉዓላዊነት አንድ መንግሥት በዓለም ዓቀፍ ግንኙነቶች ሕጋዊ ጉዳዮች ላይ የራሱን አጽም እንዲይዝ ያስችላዋል።

(መንግሥትን፣ ጊዮሮሊን ይመለከታል።)

ላ ጫትሪ፣ ገፍሊየ አፍሯ ደ
(La Mettrie, Julien Offroy de)

ከ1709—1751 የኖረ የፈረንሳይ ተናክላታዊ ቁስአካላዊ ፈላስፋ ነው። የደካር ትን ሁለታዊነት በመተው በተለይ የሐሳብን የበላይነት በመሰረዝ፣ ተናክላታዊ አስተሳሰቡን ብቻ በግስቀረት የሁሉ ነገር መሠረትና ምንጭ ቁስአካል ነው በግለት ተናገሯል። በቁስአካላዊ አጽሙ ከፈረንሳይ፣ በጋላም ከሆላንድ እንዲባረር ተደርጓል።

በደረሰቸው ጽሑፎች ውስጥ በተለይም “ሉም ግሺን” (የሰው አሠራር እንደግሺን ነው) በተባለው መጽሐፍ ውስጥ ነገሮች፣ ሰውና ሐሳቡ ሳይቀሩ የቁስአካል እንቅስቃሴ ውጤት መሆናቸውን አሰረድቷል። በዚህ አመለካከት ላይ በመመርኮዝ እግዚአብሔርና ነፍስ ምንም እውነታ የሌላቸው ነገሮች ናቸው በግለት ተናገሯል።

ሆኖም ጊዮሮሊኒካዊ አስተሳሰብ ስላል፣ በረው በተናክላታዊ እንቅስቃሴ ብቻ የክስተቶችን አመጣጥ ለማስፈላት መዋከሩ ዓይነተኛ ድክመቱ ነበር።

(ካርቲዩድደዝምን፣ ተናክላታዊ ቁስአካል፣ ትን ይመለከታል።)

ሳላሊዝም (Lassallism)

በጀርመን ሠራተኛ መደብ እንቅስቃሴ ውስጥ የተከሰተ፣ በገዕዝ ከበርቱው ሶሻሊስት ዩሊየስ ላላ (1825—64) የተቀመረና ከካፒታሊዝም ጋር በግደረገው ፍልግጥ ከመደብ ትግል ይልቅ የመደብ እርቅን በመስበክ ክፍተኛ ተፅዕኖ ያደረገ አድርባይ አጃም ነው። ላላ ሙሉውን አውርፓ ካጥላቀሰ ቀው ከ1848ቱ ቡርጂ ዲሞክራሲያዊ አብዮት በጸላ በጣም ተጻክሞ የነበረውን የጀርመን ሠራተኛ እንደገና በፖለቲካ ለግደራጃት በተደረገው ትግል ከፍተኛ ሚና ተጫውቷል። በ1863 “አጠቃላይ የጀርመን ሠራተኞች ግንባር”ን በግጭጭ ፕሮግራሙ ገና ታክቲኩን ቀይሷል። በዚህም መሠረት ላላ የሕዝቡን የመኖሪያና የመመሪያ መብት ግዕዝበር የፖለቲካ ፕሮግራሙ ሲሆን የሠራተኞችን በመንግሥት ድጋፍ በአምራቶች ጎዳራት ሥራ ግንባራት መደራጀትና በነዚህም አግካይነት ቀስ በቀስ ከካፒታሊዝም ወደ ሶሻሊዝም መሸጋገር ደግሞ የኢኮኖሚ ፕሮግራሙ አድርጎ ወስዷል። ይህ አጃምም ክፍተ ፎን ቢስግርክና ከፕራሲያ አድጋሪ ኃይሎች ጉን አሰልፎታል።

የላላ የፍልስፍና አመለካከት ሐሳባዊ ሲሆን ለዚህ አጃምም ትክክለኛ ግረጋ ጥን አድርጎ ያቀረበው የሄግልን አስተሳሰብ ነው። መንግሥትንም የተመለከተው ከመደቦች በላይ እንደሆነ አድርጎ ነው። በሥነ ገብረተሰብም የግል-ቱዚያኒዝምን አመለካከት ይጋራል። ሌላው ተርቶ ሠራተኛው ጊዜያዊ ጥቅሙን ለግዕዝበር በራሱ ድርጅት ተደራጅቶ የሚያደርገውን ትግል ስለግይ ቀበል ትግሉን እንደ ፋይዳቢስ ነገር አድርጎ ቆጥሮታል። ይህንኑ አጃምን “አይረን ሎው ኦፊ ዊጅስ” በሚለው ንድፈ ሐሳቡ ትክክለኛ አሰመስሎ ለግቅረብ ሞክሯል። ግርክስ እነዚህን የተሳሳቱ የላላን አስተሳሰቦች “በጉታ ፕሮግራም ላይ የተሰነዘረ ሒስ” በሚለው ጽሑፍ፣ ሌኒንም “ፈሎሶፊካል ናትቡክስ” በተሰኘው መጽሐፍ አጃምን ነቅፈውታል።

(አድርባይነትን፣ ጠጋኝነትን ይመለከታል።)

ሳዕላይ መዋቅር (Superstructure)

ሳዕላይ መዋቅር በገብረተሰብ ውስጥ የሚገኙ የኢኮኖሚ ግንኙነቶች ነፀብራቅ የሆኑትን ሐሳቦች፣ ድርጅቶችና ተጽዋቾች የሚያመለክት ጽንሰ ሐሳብ ነው። ሳዕላይ መዋቅር ፖለቲካዊ፣ ሕጋዊ፣ ገብረገባዊ፣ ውበታዊ፣ የይግናታዊ፣ ፍልስፍናዊ ወዘተ... የግንባራዊ ንቃት ገለፍ መልኮችን የሚያጠቃልል ነው። እነዚህም የግንባራዊ ንቃት ገለፍ መልኮች የሚከናወኑባቸው ወይም የራሳቸው የሆኑ ፋሳዊ ክስተቶች ግለትም እንደ መንግሥት፣ እንደ ቤተ ሃይማኖት፣ እንደ ባህላ ተጽዋቾች፣ እንደ ትምህርት ቤቶችና እንደ ፍርድ ቤቶች የመሳሰሉ ድርጅቶችና ተጽዋቾች አሏቸው።

የግንባራዊ ንቃት ገለፍ መልኮች በሙሉ በላይ ላይ መንገድና ደረጃ ኢኮኖሚያዊ ግንኙነቶችን የሚያገግብርቱ ቢሆንም እንዳንደቅ ለምሳሌ ፖለቲካዊና ሕጋዊ የንቃት ገለፍ መልኮችና ከነሱም ጋር ተያይዘው የሚገኙት ድርጅቶች ኢኮኖሚያዊ ግንኙነቶችን በቀጥታና ወዲያውኑ የሚያገግብርቱ ናቸው። ሌሎች እንደ ቤነት፣ እንደ ፍልስፍና ወዘተ... ያሉት ደግሞ ኢኮኖሚያዊ ግንኙነቶችን በተዘዋዋሪና በረክም ጊዜ የሚያገግብርቱ ናቸው። ከዚህም የተነሣ ከኢኮኖሚያዊ መሠረቱ ጋር ያላቸው ግንኙነት የሚመሠረተው በፖለቲካው አግካይነት ነው። ይህም ሳዕላይ መዋቅር በመሠረቱ የሚወሰን ቢሆንም የተወሰነ አንጻራዊ ነፃነት እንዳለው ያሳያል።

ሳዕላይ መዋቅራዊ ግንኙነቶች የግንባራዊ ንቃት ገለፍ መልኮች ግንኙነቶች ናቸው። ይህም የሳዕላይ መዋቅራዊ ግንኙነቶችን ነባራዊ ከሆኑት ኢኮኖሚያዊ ግንኙነቶች የተለዩ ያደርጋቸዋል።

እያንዳንዱ ግንባራዊ ሥርዓት የራሱ የሆነ ሳዕላይ መዋቅርና መሠረት አለው። የግንባራዊ ሥርዓት ለውጥ የሳዕላይ መዋቅርና የመሠረት ለውጥን ያስከትላል። ይህን እንጂ የእያንዳንዱ ግንባራዊ ሥርዓት ሳዕላይ መዋቅር የተገነባበትና የሚያገግብርቀው ኢኮኖሚያዊ መሠረት እንዲጠናከር፣ እንዲስፋፋና ዕድሜው እንዲራዘም ይታገላል። ለዚህም

ነው የላዕላይ መዋቅር አካል የሆነው የመን ግሥት ሥልጣን ጥያቄ የአንድ ማገባራዊ አብዮት ዋነኛ ጥያቄ ነው የሚባለው ። ሆኖም ላዕላይ መዋቅር የተገነባበት ኢኮኖሚያዊ መሠረት ሲሰጠው ላዕላይ መዋቅር ወዲያውኑና አብዮት ሙሉ በሙሉ ባይሰጠውም ቀስ በቀስ የሚሰጠው ከፍሎች እሉት ።

(ንቃተ ገሊናን ፡ ርዕዮተኛ ላዕላይ ፡ መሠረትና ላዕላይ መዋቅርን ፡ መሠረትን ፡ አብዮትን ይመ ለከቷል ።)

ላይብኒትዝ ፡ ጉትፍሪድ ቪልሄልም (Leibniz, Gottfried Wilhelm)

ከ1646 እስከ 1716 የኖረ ፡ በፍልስፍና ታሪክ ውስጥ ታላቅ እስተዋጽኦ ያደረገ ፡ በፊዚክስ ፡ በሥነ እመክንዮ በተለይም በማ ቴማቲክስ ባደረገው ምርምርና ባገኛቸው ግኝቶች ሁለንታዊ እድናቆትን ያተረፈ ጀርመናዊ ሐሳባዊ ፈላጎት ነው ። የፍልስፍናው መሪ ሐሳብ ሁለንታዊ መግባባት የሚለው ጸንሰ ሐሳብ ነው ። ይህ ሐሳብ ተገልጾ የሚገኘው “ዋናዶሎጂ” ፡ “ቴኦ ደሲ” ፡ “ጲስኮርስ እን ሚታፊዚክስ” በሚሉት ጽሑፎቹ ውስጥ ነው ። እንደ ላይብኒትዝ አባባል ይህ ሐሳብ እስካሁን ድረስ በፍልስፍና ውስጥ የተነሡትን የእመ ለካክት ልዩነቶች የሚያስታርቅ ነው ።

የልዩነቱ ምንጭ የሚገኘው በሁለታዊ ነት ላይ ነው ። ፈላስፎች ቁስእካልንና መን ፈሰን በጣም ልዩ የሆኑ ነገሮች በማድረግ አራቀው ከማሰባቸው የተነሣ ስለዓለም እንድነት ሲጠየቁ የተዛባ መልስ ስመስጠት ተገደዋል ። ስምሳሌ ዴካርት ቁስእካልንና መንፈስን ለያይቶ ካስቀመጠ በኋላ ማገናኘትና ማስማማት ስለተሳነው የሱ ተከታይ የሆነው ስፒኖዛ ሐሳብንና ቁስእካልን የአንድ ነገር የማይነጣጠሉ ጠባዮች በማድረግ እግዚአብሔርንና ተፈጥሮን በማዋሃድ የእግዚአብሔርን መለኮታዊነት ክዷል ። ይህ ልዩነት ሊታረቅ የሚችለው ነገሮች መንፈሳዊም ሆኑ ቁስ እካላዊ ፡ ከአንድ ነገር የተሠሩ ሲሆኑና በነገሮች መካከል የሚታየው የጠባይ ልዩነት ከሁለታዊነት የሚመነጭ ሳይሆን ከራሱ ከነገሩ ግላዊ መሆን የመጣ ሲሆን ነው ። ይህን ነገር ላይብኒትዝ “ዋናድ” ብሎ ስይሞታል ። ማንኛውም ነዋሪ ነገር ግላዊ በመሆኑ እሱም

ደግሞ በሚያቅፋቸው መጨረሻ በሌላቸው ግላዊ ነገሮች ሊከፋፈል ስለሚችል ሞናዶች ቁጥር ስፍር የላቸውም ። እነዚህ ቁጥር ስፍር የሌላቸው ግላዊ ሞናዶች ተሰባስበው ግዙፍና የተሰያዩ ባሕርያት ያሏቸው ነገሮችን ፡ ረቂቅና ራሳቸውን ዐዋቂ የሆኑ ገሊናዎችን ሊፈጥሩ የሚችሉት እርስ በርስ ከሚያግባባቸው ሕግ እኳያ የተዋቀሩ አንድ ሆነ ነው ። ቁስእካል የሞናድ አነስተኛው ደረጃ ከመሆኑ በስተቀር ከእእምርእዩ ባሕርያት ውጭ የሆነ ነገር አይደለም ። እንደ ላይብኒትዝ አባባል እነዚህ ግላዊ ሞናዶች እርስ በርስ ሊሰማሙ በሚችሉበት ደረጃ ሁሉ ሊዋቀሩ የሚችሉት ፡ ሁሉም ሞናዶች በግላዊነታቸው ጸንተውና ተዋቅረው እንድ ሥርዓት ያለውና በሁለንታዊ ሕጎች የሚገዛ ዓለም ሊመሠርቱ የሚችሉት ለዕውቀቱና ስችሉታው ገደብ የሌለው ፍጹም ጥበበኛ አምላክ ሲኖር ብቻ ነው ።

ይህ ፍልስፍና በቀጥታ የሚቃወመው ተና ክላታዊ እመለካከትን ነው ። ተናክላታዊነት እንደሚለው አንድ ነገር የሚሰጠው ፡ የሚን ቀሳቀሰው በሌላ ነገር ሲነካ ግስትም አንዱ መንሥኤ ሌላው ተገብሮት በመሆን ሲገናኙ ነው ። በላይብኒትዝ አባባል ይህ እመለካከት የዘለለው ነገር ቢኖር ነገሮች ሁሉ ግላዊ በመሆናቸው አንዱ ነገር በሌላው ላይ ተፅዕኖ ሊኖረው እንደማይችል ነው ። ነገሮች የሚነካኩ የሚመስሉ ከግላዊነታቸው ሳይወጡ በፕሮግራም በመግባባት ስለሚሠሩ ነው ። ስምሳሌ ነፍስንና ሥጋን እንደሰድ ። ስነፍስ በሰሜትና በሐሳብ የሚገለጸው ነገር ሁሉ በሥጋዊ እንቅስቃሴ ይተረጉማል ። ፍርሐት መንቀጥ ቀጥን ያስከትላል ፤ በተገላቢጦሽም በሽታ የመሠቃየትን ስሜት ይፈጥራል ። ይህ ሁኔታ አንዱ በሌላው ላይ በሚያደርገው ቀጥተኛ ተፅዕኖ የሚፈጠር ይመስላል ። እንደ ላይብኒትዝ አባባል መምሰሉ የሚያስረዳው የሁለቱን መነካካት ሳይሆን ሁለቱም በረቀቀና ጥበብ በተሞላው ሁኔታ በቅድሚያ እንዲሰማሙ ተደርገው የተሠሩና በፕሮግራም የሚን ቀሳቀሱ መሆናቸውን ነው ። አንዱ የሚደርስበትን ሌላው የሚገልጸው ከመነካካት የመጣ ሳይሆን ሁለቱም በግላዊነታቸው የተሰማሙ ሆነው በመፈጠራቸው ነው ።

በቅድሚያ ሁሉ ነገር የታቀደ ከሆነ ሰው ነፃ አይደለም ግስት ነው የሚለው

አስተሳሰብ ላይ-ብኒትዝን ያስቸገረው ቢሆንም የሰው ነፃነት የሚመሠረተው ከግላዊው ዓላማ ላይ ባለመውጣቱ ማለትም በሌላ ኃይል ተፅዕኖ ሥር ባለመውደቁ ነው ሲል መልሷል። ከዚህም በተረፈ እግዚአብሔር በፕሮግራሙ ጥናቶችን ሲያዋቅር በይበልጥ ሊሰማው የሚችሉትን የሚመርጥ በመሆኑ ይህ የተሻ ልውን የመምረጥ ችሎታ ለሰውም የተሰጠ ነው። በላይ-ብኒትዝ አስተሳሰብ ይህ የምንኖርበት ዓለም ከብዙ ሊኖሩ ከሚችሉ ዓለሞች የተሻለው በመሆኑ ነው። በእግዚአብሔር ተራጦ አውን የሆነው ። ማንኛውም ነገር ህልውና የሚኖረው በቂ ምክንያት ስላለው ነው። የአንድን ነገር ህልውና ከይሁንታ ወደ እውነታ የሚለውጠው በቂ ምክንያት ከመገባባት አኳያ ከሁሉ የተሻለውን ሁኔታ ማጠናቀቅ ነው።

ሁለንታዊ መግባባት የሚለው ጽንሰ ፈሳሽ በሐሳባዊውን መካከል የሚታየውን ልዩነት፣ በሃይማኖትም በኩል በፕሮቴስታንታዎች በካቶሊኮች መካከል የተነሳውን ግጭት፣ በተለያዩ የአውሮፓ መንግሥታት መካከል የሚደረጉ ጦርነቶችን እንዲሁም በተባባሰነው ውስጥ የሚታየውን የመደብ ክፍፍልና ግጭት ለማስታረቅ የሚጠቅም ፈላጊ ነው ብሎ ላይ-ብኒትዝ ይገምት ነበር። ሆኖም በጊዜውም ቢሆን ሐሳቡ ተቀባይነት አላገኘም ነበር። ከሐሳባዊውያንና ከሥነ ሙሉ ኮታውያን የተሰነዘረው ዋናው ተቃውሞ ሁሉ ነገር የሚሰማግ ከሆነ፣ ስምንቱንም የነደፈው አምላክ ከሆነ፣ ጥፋት፣ ችግር፣ ጭቃ፣ ሞት፣ ጦርነትና የመሳሰሉት ነገሮች እንዴት ሊኖሩ ችሉ የሚል ነበር። አምላክን ራሱን ተሳሳቸና ለነዚህ ነገሮች ተጠያቂ ከማድረግ ሌላ አማራጭ ላይ-ብኒትዝ አልሰጠም በግለት ተወቅቷል። በአጠቃላይ ሳይነካካ፣ ላይደራረስ፣ ነገር ግን በቅድሚያ በዕቅድ እንዲገባባ በመደረጉ ማንኛውም ነገር ህልውናው ሳይደፈር በአንድ ዓለም ውስጥ ራሱን ሊገልጽ ይችላል የሚለው አመለካከት ጥልቀት ያለው ቢመስልም ከተጨማሪው ከሚታየው ሁኔታ ጋር ግን ማዛመድ የማይቻል ነው። አመለካከቱ የነገሮችን በርስ በርስ ቅራኔ ውስጥ መነኮርን የሚከድ መሆኑ ብቻ ሳይሆን ሥርዓት የሚገኘው ከመግባባት ነው የሚልው መላምት ራሱ አጠያያቂ መሆኑ ነው። ዲያሌክቲካዊ ቁስለካልነት የሚያስተምረው ቅራኔ ራሱ አንድነትን የሚጠይቅና በዚህም

የተነሳ የሥርዓት መሠረት መሆኑን ነው። የተናከለታዊ አመለካከትን ውሱንነት ማየቱ ጥሩ ሲሆን “በቅድሚያ የተዘጋጀ መግባባት” በሚል ዲበአካላዊና ሐሳባዊ አጭም መተካቱ ግን ሲመረጥ አይችልም። ከቅራኔ ሕግ እንደምንረዳው የአዲስ ነገሮች መከሰት በቅድሚያ የተወሰነ ፕሮግራም ከንውን ሳይሆን የተፈጥሮ ዕድገትን የሚያመለክት ነው።

በእርግጥ ዕድገት በፕሮግራም ሲመራ ነው ሙሉ ተፈጻሚነት የሚያገኘው ። ሆኖም ፕሮግራም የማውጣቱ ሥልጣን የሰው የራሱ ካልሆነና ሥልጣኑ ለሌላ ኃይል ከተሰጠ ሰው ራሱን በራሱ የመወሰን መብቱ ተነፍቷል ማለት ነው። ይህ ፕሮግራም የሚለው ሐሳብ ጠቃሚ ቢሆንም የአውጭ ነቱን ሥልጣን ላይ-ብኒትዝ ለአምላክ መስጠቱ የሚያሳየን ሳይሆን የሚኖርበትን ሁኔታ አንደማይቆጣጠር ነው። ሰዎች ተፈጥሮን ሆነ ገብረተሰብን መቆጣጠር ባለመቻላቸው የሚደርስባቸው ነገር ሁሉ ከሌላ ኃይል የመጣ ውሳኔ ይመስላቸዋል። በተጨማሪ በላይ-ብኒትዝ አስተሳሰብ ቁስለካል የሞናድ የመጨረሻ ዝቅተኛ ደረጃ መሆኑን ስናይ በስምምነት ኑሩ የሚለው መሆኑ የበላይ አገዛዝ ሥርዓትን የሚደግፍ መሆኑን እንረዳለን። አምራቹ ሕዝብ በቁስለካላዊነቱ የበታችና ተገዥ እንዲሆን ከመጠየቅ በስተቀር ፍልስፍናው ሌላ ማገበራዊ ፍቶ የለውም።

(አጻጻፍነትን፣ ተናከለታዊ ቁስለካልነትን፣ ካርቲካንዲዝምን፣ ስፐርናዳን ይመለከታል።)

ሴሴፊር

(Laissez-faire)

ሴሴፊር በጥሬ ትርጉሙ ሰዎች እንደ ፈለጉ ይሁኑ፤ አትከልክሏቸው፤ ቁጥጥር አታደርጉባቸው ማለት ነው። በኢኮኖሚ ጽንሰ ሐሳብነቱ በ18ኛው ምዕት ዓመት የፈረንሳይ ቡርጂየር የኢኮኖሚ ሊቃውንት በወቅቱ በኢንዱስትሪው ክፍለ ኢኮኖሚ ውስጥ የመንግሥትን ቁጥጥርና ጣልቃ ገብነት በመቃወም ለወሰዱት አመለካከት የሰጡት ስያሜ ነው። የሴሴፊር የኢኮኖሚ አመለካከት መንግሥት ስላምንና የንብረትን ይዞታ በመጠበቅ ብቻ ተወሰኖ ካገረታለሁት እንደፈለጉ እንዲሠሩ መተው እንጂ በኢኮኖሚ ውስጥ ጣልቃ መግ

ባቱን በጽኑ የሚቃወም አመለካከት ነው ። የሴሴፈርን የኢኮኖሚ አመለካከት በሰፊው ያብራራውና ለአጠቃላይ የኢኮኖሚ አመለካከትም አንደመሠረት ድንጋይ አድርጎ የተቀበለው አንግሊዛዊው የኢኮኖሚ ሊቅ አዳም ስሚዝ (1723—1790) ነው ። የስሚዝ የሴሴፈር ወይም አሱ እንደተጠቀመበት 'የተፈጥሮ ነገነት' ጽንሰ ሐሳብ የእያንዳንዱ ሰው በግል ጥቅሙ ላይ የተመሠረተ የተናጠል የኢኮኖሚ እንቅስቃሴ ተጠቃሎ በመጨረሻ የኅብረተሰቡን ጥቅም የሚያሳድግ ነው ከሚል አስተሳሰብ የሚመነጭ ነው ።

በስሚዝ አመለካከት ነፃ ውድድርና ነፃ ንግድ የኢኮኖሚ ጽንሰ ሐሳብ አልፋና አሜጋ በመሆናቸው ነፃ የሆነ የሸቀጦች፣ የገንዘብ ብና የሥራ ኃይል ዝውውር አስካለ ድረስ የኅብረተሰቡ ቁሳዊ፣ የገንዘብም ሆነ የሰው ኃይል አጠቃቀም በትክክለኛ መንገድ ይከናወናል ። በዚህ አመለካከት መሠረት በወቅቱ አዳም ስሚዝ በአንግሊዝ ሀገር የሥራ ኃይል አንቅስቃሴን ይገድቡ የነበሩ አርምጃዎችንና መንግሥት በኢንዱስትሪና በንግድ ውስጥ ያደርግ የነበረውን ጣልቃ ገብነት በጽኑ በመቃወም፣ የሀገር ውስጥም ሆነ የውጭ ንግድ ልቅና ነፃ በሆነ መንገድ መካሄድ አንዳለበት ያስተምር ነበር ።

ይህ አመለካከት በሂደተ ምርት ውስጥ በሰዎች መካከል ያለውን ግንኙነት የሚዘነጋ ከመሆኑም በላይ ኢኮኖሚ ለኅብረተሰቡ ፍላጎት መሟላት አትኩሮት ማድረግና በዕቅድ መመራት አለበት ከሚለው ማርክሳዊ የፖለቲካዊ ኢኮኖሚ አስተሳሰብ ጋር በፍጹም ተግራሪነት የቆመና የኢኮኖሚ እንቅስቃሴ ሥርዓት አልባ አንዲሆን የሚያደርግ ነው ። በግላዊ ጥቅምና በስግብግብነት ላይ የተመሠረተው የካፒታሊስት ኢኮኖሚ መሠረተ ሐሳብም ይህ ሴሴፈር ነው ።

(ማርክስ-ኒሴዝምን፣ ከላሎ-ታዊነትን፣ የእሴት ሕግን፣ ለሻሊስት የኢኮኖሚ ዕቅድን ይመለከታል ።)

ሴኒኒዝም

(Leninism)

የሩሲያና የዓለም ወዝአደሮች አብዮታዊ መሪና መምህር በነበረው ቫላዲሚር ኢሊዮች ኡሊያኖቭ ሴኒን የተቀመረና የዳበረ የዘ

መነ ኢምፔሪያሊዝም ማርክሲዝም ነው ። ሴኒኒዝም ባጠቃላይ የወዝአደሩ አብዮትና የወዝአደሩ የበላይ ገዥነት ንድፈ ሐሳብና ታክቲክ ነው ። የወዝአደሩ አብዮት መሠረታዊ ይዘት የወዝአደሩ የበላይ ገዥነት በመሆኑ የሴኒኒዝም መነሻ ወይም ፍሬ ሐሳብ በወዝአደሩ የበላይ ገዥነት አመሠራረትና ስፍነት ላይ የሚያተኩር ነው ። ባጠቃላይ ይህ ትርጉም የሴኒኒዝምን ታሪካዊ ምንጭ፣ ዓለምአቀፋዊ ባሕርይና ከካርላ ማርክስ አስተምህሮዎች ጋር ያለውን አንድነት በትክክል የሚያንፀባርቅ ነው ።

ሴኒን ማርክሲዝምን በሩሲያና በዓለም አቀፍ የሠራተኛው ሕዝብ ትግል ልምድ ላይ በመመሥረት በጊዜው ከነበረው አዲስ ታሪካዊ ሁኔታ ጋር ሳይንሳዊ በሆነ መንገድና ፈጠራ በተሞላበት ስልት በማገናዘብ አሳብ ርታል ። በዚህም ማርክሲዝምን ለማሳበርና ለማበልጸግ ባደረገው ታላቅ አስተዋጽኦ ሳይንሱ ማርክሲዝም ሴኒኒዝም ተብሎ ሊጠራ ችሏል ።

ሴኒን ለማርክሲዝም ዕድገት ያበረከ ታችው ታላላቅ አስተዋጽኦዎች ከሞላ ጉደል ስለ ኢምፔሪያሊዝም፣ ስለወዝአደሩ አብዮትና ስለ አዲሱ ዓይነት ፓርቲ ባፈለቃቸው ንድፈ ሐሳቦች ዙሪያ ሊጠቃለሉ ይችላሉ ።

ሴኒን በወቅቱ ተጨባጭና ታሪካዊ ሁኔታና ተግባር ማሪ ሳይንሳዊ ምርምር በማካሄድ፣ ካርላ ማርክስ በታላቁ ጽሑፉ በ"ካፒታል" ያካሄደውን የካፒታሊስት ስልተምርት ትንተና በመቀጠል የካፒታሊዝምን ኢኮኖሚያዊና ፖለቲካዊ ዕድገት የሚዘኩትን ሕጎች ዕውቀት አዳብሯል ። በዚህ ጥናቱም ካፒታሊዝም ውስጣዊ ቀውሱን ለመቋቋም ብሔራዊ ድንበሩን በመዝለል ወደኢምፔሪያሊዝም ማለትም ወደ ካፒታሊዝም ከፍተኛውና የመጨረሻው የዕድገት ደረጃ መሸጋገሩን አሳይቷል ። በዚህም በኢምፔሪያሊዝም ደረጃ በተከሰተው የካፒታሊዝም ያልተመጣጠነ ዕድገት የተነሣ የሶሻሊስት አብዮት በአንድ ጊዜ በሁሉም ሀገሮች የሚካሄድ ሳይሆን በጥቂት ሀገሮች ወይንም በአንድ ሀገር ብቻ ባጠቃላይ የኢምፔሪያሊዝም ሰንሰለት በላላበት ቦታ በተከታታይ ድል ሊያደርግ መቻሉን አብሰሯል ።

ከላይ ከተገለጸው ፍሬ ሐሳብ ጋር በተያያዘ ሴኒን በኢምፔሪያሊዝም ወትት የኮርሃ ዲሞክራሲያዊ አብዮት በተደጥሞ ልዩ ለዩኒቲድ አለመቻሉንና በዚህም አብዮት ውስጥ የወዛደሩን ግንባር ቀደም አመራር ጭንፍ ዲሞክራሲያዊ አብዮቱን በግጠናቀቅ ጭሰሻሊስት አብዮት የመሸጋገር ሕጎችንና ሕንቀሳቃሽ ኃይሎችን በመግለጽ የብሔራዊ ዲሞክራሲያዊ አብዮትን ገደረ ሐሳብ አቀን ባደረገልሁ ። ከዚህም በመነጣት ካፒታሊዝም ጭንግባባ ላይ ሆኖ ሆነ በቅድመ ካፒታሊስት የዕድገት ደረጃዎች ውስጥ የሚገኙ ጭንጭቶች የውስጥ ተራግጽ ኃይሎችና የውጭ ጭንጭቶች ሀገሮችን ጎብረት ካገኙ ካፒታሊዝም በመገለጥ የሰላላስት ጎብረተኛነትን ሊገቡ እንደሚችሉ አመልክቷል ።

ጭንጭቶች ሴኒን ከግርክሲዝም ጭንጭቶች በመነጣት የኢዲሎን የወዘ ሕይወት ፓርቲ አወቃቀር ፣ አደረጃጀትና አሠራር አስተምህሮዎች አቀንባብሯል ። አዲሱ ጭንጭት ፓርቲም የሰላላስት አብዮት ብቸኛ ጭንጭት አደራጅ ኃይል መሆንና ያለዚህ ፓርቲ የመሠረድ የበላይ ገዥነት ብሎም የኮሚኒስት ጎብረተኛነት ምሥረታ ከተወኑ አውን ሲሆን እንደሚችል በግልጽ በግላዮት የሰላላስት አብዮትን ገደረ ሐሳብ አቀብሯል ።

(ግርክሲዝም ሴኒንም ፣ ሴኒን ፣ ፓርቲን ፣ ኢምፔሪያሊዝም ፣ ብሔራዊ ዲሞክራሲያዊ አብዮትን ይመለከታል ።)

ሴኒየር የፓርቲ ሕይወት ድንጋጌዎች
(*Leninist Standard of Party Life*)

ደኅላም ከሚኒስት ገትናቱ ውስጥ በገደረ ሐሳብና በተግባር ስፋትና ጥላቀት እያገኙ በመምጣት በሴኒን ይበልጥ ተቀናብረው ወና ተባረው ላሪ ግርክሲዝም ሴኒኒዝምን መረጃና ምሥራቅ ከሚኒስትና የሠራተኛ ፓርቲዎች የሚመሩባቸው መሠረታዊ ድንጋጌዎች ናቸው ። ከነዚህም መካከል የፓርቲ ሕይወት አካላት በምርጫ መቋቋምና ለመረጣቸው ከፍል ተጠያቂ መሆን ፣ የመደያየት ጭንጭት መረጋገጥ ፣ የጊስና የገሰጊስ መስፈርት ለፓርቲ ሕይወት ገልጽ የመሆን አስፈላጊነትና ከሕዝብ ጋር የቀረበና የጠቀረ ግንኙ

ነት መፍጠር ፣ የወል አሠራር መጠናከር ፣ የፓርቲ አባላት ርዕዮተኛነትና ድርጅታዊ አንድነት የሰትና ግግኝት ፣ በፓርቲ ተግባር ውስጥ የሁሉም ኮሚኒስቶች ተሳትፎ መኖር ፣ ለኮሚኒዝም ዓላማዎችና ለድል አድራጊነታቸው ፍጹም ታግኝና ተገዥ መሆን የሚሉት ዋና ዋናዎቹ ናቸው ።

(ዲሞክራሲያዊ ግዕዝላዊነትን ፣ ዲሲፕሊንን ፣ ፓርቲን ይመለከታል ።)

ሴኒን ፣ ቫላዲሚር ኢ.ሊች
(*Lenin, Vladimir Ilyich*)

ከ1870—1924 የኖረ ፣ የግርክስና የኤንግልስ ግንባር ቀደም ደቀ መዝሙር ፣ የሩሲያና የዓለም ወዛደሮች መሪ ፣ የሶቭዬት ጎብረት ኮሚኒስት ፓርቲንና የሶቭዬትን መንግሥት የመሠረተ ታላቅ አብዮታዊ መሪና መምህር ነው ።

ሴኒን ግርክሲዝምን በጥላቀት መርምሮ በግጥናት ለሳይንሱ መስፋፋትና መጻበር ታላቅ አስተዋጽኦ አድርጓል ። ግርክሲዝምን ከአዲሱ ታሪካዊ ሁኔታ አንገር ፈጠራ በተሞላበት አኳኑን በግጻበር በሩሲያ አብዮቶችና በዓለም አቀፍ የሠራተኛው ሕዝብ አብዮታዊ እንቅስቃሴዎች ተግባራዊ ልምድ ላይ ተመሥርቶ ተወባባሪ ትርጉም በመስጠት ከፍተኛ ሚና ተጫውቷል ። ሴኒን ከግርክስና ከኤንግልስ ጥት በኋላ የቀበሌካዊ ዲሞክራቲክ ክስን ጸንሶ ሐሳቦች ግላትም የዲሞክራቲክስን ፣ የሥነ አመክንዮንና የዕውቀትን ገደረ ሐሳብ ለግጥና ፣ ለግጻበርና ለግጥራት ብዙ ጥረት አድርጓል ። በታሪካዊ ቁስለካልነት ገደረ ሐሳብ ላይ በመመሥረትም ሴኒን የሰላላስት አብዮትን ገደረ ሐሳብ በግልጽ በግላዮት ስለወዛደሩ መደብ ታሪካዊ ተልዕኮ በተለይም ስለወዛደሩ የበላይ ገዥነትና ስለወዛደሩ ፓርቲ ላይንሳዊ የሆኑ አመልካቾች በመንደሩ ለተግባራዊ እንቅስቃሴው ተገቢውን መመሪያ ሰጥቷል ። ሴኒን ግርክሲዝምን ከበራጎችና ከከላላዮች ለመጠበቅ ትልቅ ትግል አካሂዷል ። ዕውቅ ከሆኑ ጽሑፎችም መካከል “ግሪሪያሊዝም ኤንድ ኢምፔሪያሊስትሲዝም” ፣ “ፊላሶፊካል ናትቡ ክስ” ፣ “ዘ ዲሞክራሲያዊነት ለቫ ካፒታሊዝም ኢንራሻ” ፣ “ኢምፔሪያሊዝም ፣ ዘ ሆስት ስቴጅ ኢቫ ካፒታሊዝም” ፣ “ዘ ስቴት ኤንድ ሪቮሉሽን” ፣ የተባሉት ይገኙበቸዋል ።

ሌኒን ባጠቃላይ የግርክሲዝምን ንድፈ ሐሳቦች ያዳበረና በተግባርም የተረጉሙ ሲሆን በሚከተሉት ጉዳዮች (መስኮች) ግለ ትም ስለመደቦችና ስለመደብ ትግል ፣ ስለ መንግሥትና አብዮት ፣ በሶሻሊስት አብዮት ዘመን ስለሰፊው ሕዝብ ሚናና የኮሚኒስት ኅብረተሰብ ግንባታ ፣ በሰፊው ሕዝብ ፣ በፓር ቲውና በመሪዎች መካከል ስለሚኖረው ግንኙነትና ስለ ሶሻሊስት ሥነ ጥበብ መርሆች ያካሄዳቸው ምርምሮችና ያፈለቃቸው ንድፈ ሐሳቦች ዋነኛ አስተዋጽኦዎቹ ናቸው ።

(ሌኒኒዝም ፣ ግርክሲዝም ሌኒኒዝምን ይመ ለከቷል ።)

ልምድ

(Experience)

ተደጋጋሚ ከሆኑ ሕውስታዊ መረጃዎች የምናገኘውን ዕውቀት የሚገልጽ የፍልስፍና ፈርጅ ነው ። በዳሳሾችና በሕውስታውያን አስተሳሰብ የዕውቀት ብቸኛ ምንጭ ልምድ ነው ። ስለነገሮች ልናውቅ የምንችለው ከሕውስታችን በመነሣት በመሆኑና አንድ ነገር በእርግጥ ይህ ዓይነት ጠባይ አለው ብለን ለመናገር የምንችለው በተደጋጋሚ ሲገለጽልን በመሆኑ ልምድ የዕውቀት ብቸኛ ምንጭ ነው ። ለምሳሌ የአሳትን የግቃጠል ጠባይ የምናውቀው ከልምድ ነው ። ግለትም በተደጋጋሚ ከሚያሳድርብን ሕውስታ ነው ፣ ይላሉ ።

ሆኖም ይህ አመለካከት ወደ አሳሳች መደምደሚያ ግለትም ወደ ገሊናዊነትና ወደ ኢታዊነት አደም የሚወስድ ነው ። ምክንያቱም ልምድ የነገሮችን ውጫዊ መልክ ያሳያል እንጂ ለምን እንዲህ እንደሆኑ ጠልቆ ለመመርመር አያስችልም ። ይህም ድክመት የዕውቀት ብቸኛ ምንጭ አመክንዮ ነው ለሚለው ሐሳባዊ ለሆነው ምክንያዊነት መከሰት መንሥኤ ሆኗል ።

በዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት አመለካከት ልምድ አስፈላጊና ጠቃሚ ቢሆንም የዕውቀት ብቸኛ ምንጭ አይደለም ፣ ምክንያቱም ዕውቀት በምርምር አግካይነት ከውስጣዊ ግንኙነቶች ላይ መድረስ ሰላላ በት በአእምሮአዊ ሥራ ግለትም በመላምት፣ በአርትቆት፣ በአስተፃምር፣ በብያይ፣ በመከራ ወዘተ... ይጠቀማል ። ዕውቀት ሲከሰት የሚ

ችለው ታዋቂውን በግስተዋል ብቻ አይደለም ፣ አዋቂው አራሱ አድራጊ ሆኖ መቅረብ ይኖርበታል ።

(ዳሳሾችን ፣ ምክንያዊነትን ፣ ግብጥን ፣ ዕውቀትን ይመለከታል ።)

ልሳን

(Organ)

አንድ ድርጅት ወይም ተቋም ዓላማውን የሚያሳውቅበት ፣ ለዚህም ዓላማው መራመድ አባላቱን ወይም ኃይሉን ለግስተባበርና የሕዝቡንም ድጋፍ ወይም ትብብር ለማግኘት እያዘጋጀ በጎብኦ ወይም በይፋ የሚያሰራጨው ብቸኛ ጋዜጣ ነው ።

ይህ ለግንኛውም ድርጅት በአጠቃላይ የሚነገር ቢሆንም በተለይ የአንድ ግርክሳዊ ሌኒኒዊ የፖለቲካ ድርጅት ልሳን የድርጅቱን ርዕዮተዓለም በግስራጫት ፣ ድርጅታዊ ተግባራትን በግስተባበርና አጠቃላይ የትግል አትጣጫንና የየወትቱንም የትግል ስልት እያሳወቀ ለበለጠ ውጤት ኃይልን በማቀነባበር ረገድ ከፍተኛ ሚና ይጫወታል ። ይልቁንም ድርጅታዊ መዋቅር በሰፊው ባልተዘረጋበትና ባልተጠናከረበት ደረጃ ላይ ልሳን የርዕዮተዓለም መድረክ ብቻ ሳይሆን የድርጅታዊ መመሪያም ግዕዝል የመሆን ሚናን በመጫወት ኃይሉችን በዙሪያው እያስተባበረ ድርጅታዊ አንድነትን በግጠናክር የሚያበረከተው ድርሻ የላቀ ነው ። ይህንንም በሚመለከት አብዮታዊው ምሁር ሌኒን የዚህ ዓይነቱ ጋዜጣ ንቁ ቀስቃሽና ፕሮፖጋንዲስት ብቻ ሳይሆን ንቁ አደራጅም እንደሆነ ገልጿል ። ከዚህ ዓይነቶቹ የፖለቲካ ድርጅት ልሳናት የበልሼቪኮችን ልሳን “ኢስክራጊና” የኢሠፓን ግ/ኮ ልሳን “ሠርቶ አደርን” መጥቀስ ይቻላል ።

ልቡና

(Psyche)

ልቡና የግዕዝ ቃል ሲሆን ትርጉሙም ዕውቀት ፣ ግስተዋል ግለት ነው ።

በአድራጊና በተደራጊ መስተጋብር ውስጥ የአድራጊውን ውስጠ ሁኔታ ፣ ከንዋኔዎችና ችሎታዎች የሚገልጽ ጽንሰ ሐሳብ ነው ።

ጭነት አነጋገር ለሱና በውስጣዊ ልባዩ ጭንጭባቸውን ጎሊናዊ ከስተቶች (ሕውስ ያን፣ ልባዩን፣ ስሜቶችን፣ ምናብንና ጸንሰ ሁኔታዎችን ወዘተ ...) የሚያጠቃልል ነው። ጭንጭባ የለሱናን ፍልስፍናዊ ፍቺ ከሳይንሳዊ ፍቺ ለየት ጠቃሚ ነው። በፍልስፍና ውስጥ ከፍልስፍና መሠረታዊ ጥያቄ ጋር ጭንጭባ ሐሳብ፣ ጎሊና፣ ግንዛቤ የሚለውን ፍቺ ይይዛል። በዚህ ጊዜ ለሱና መታየት ጭንጭባ የሐሳብ ከፍተኛ የአደረጃጀት ደረጃ ይይዛል። ተደርጎ ነው። ዋናው ተግባሩም ነገራዊውን ዓለም በምስሎችና በጸንሰ ሐሳቦች ግንባራ ነው። በሳይንሳዊ ፍቺው የልባዩ ልክላዊት ሥነ ሕይወታዊ (የሕዋሳት ነርቭ፣ ደንጉል ወዘተ ...) ማጎበራዊ (ጽንጽ፣ ጭንጭባ ወዘተ ...) መሠረቶችና የአሠራራ ጭንጭባ ሕግጋት የሚጠኑበት የምርምር ተደራጊ ይሆናል።

(ልባዩን ይመለከታል።)

ልባዩ
(Perception)

ልባዩ ከግዕዝ የመጣ ቃል ሲሆን ትርጉሙ ልብ ግድረገ፣ ግብተዋ ግለት ነው።

ነገራዊው ዓለም በሕዋሳት ላይ በሚያደርገው ተዕዕና በጎሊናቶችን ውስጥ የሚፈጠረው የነገሮች ነፀብራቅ ልባዩ ይባላል። ሕይወታዎች የልባዩ ጥንተ ነገሮች ሲሆኑ ልባዩ የሚገለጸው በግየት፣ በግዳመጥና በግንካት ነው። በዕውቀት ሂደት ውስጥ ከፍተኛውን ሚና የሚጫወተው የግየት ልባዩ ነው። የግየት ልባዩ ስለ ነገሮች የግለጠው ምስል ከግዳመጥና ከግንካት የሚውሉትን ሕውስታዎች የሚያጠቃልል በመሆኑ የሳብሪ ነው። በሕውስታዎች መካከል ያሉትን ግንኙነቶች ለማገናዘብ ስለሚያስችልም ልባዩ ወደ ገድፈ ሐሳባዊ ዕውቀት የሚያወራ ነው። በመሆኑም ልባዩ የሚሰጠው ምልክት በትርጉሞቹ ጸንሰ ሐሳቦችን (ሰው፣ ጭንጭባ ወዘተ ...) በይዘትነቱ ግንኙነቶችን በመጠቀም የገድፈ ሐሳብ መሠረት በመሆን በግን ጭንጭባ ሂደት ውስጥ ያለው ድርሻ ከፍተኛ ነው።

(ሕውስታን፣ ግንዛቤን ይመለከታል።)

ልብወለዳዊነት
(Romanticism)

ይህ አመለካከት ከምክትያዊ ግንዛቤ ይልቅ በይበልጥ ስለነገሮች ጠልቆ የግወቅ ችሎታ ያላቸው ስሜቶች ናቸው የሚል ነው። ልብወለዳዊነት ተፈጥሮአዊ ግፊቶች የአገናኝ ነት ችሎታ አላቸው በማለት ለደመናኛላዊና ለምናባዊ ስሜቶች ቅድሚያ የሚሰጥ ነው። የነገሮችን ውስጠ ምሥጢር ለማወቅ በተለይም ዲበተፈጥሮአዊ መንገዶቻቸውን ለመገንዘብ የሚቻለው በፍቅር አማካይነት ነው። በማለት ሰዎች ከተፈጥሮና ከኪነ ጥበብ ሥራዎች እንዲሁም ከሃይማኖት ልምዶች ጋር ተማልሎታዊ ግንኙነት እንዲኖራቸው ግፊት አድርጓል።

ሆኖም ልብወለዳዊነት በሁለት አዝማሚያዎች የተከፈለ ነበር። አንደኛው አዝማሚያ ፀረ ቡርሻዚ አጻም ያለው ቢሆንም ስለካፒታሊዝም የሚሰጠው ትችት አድጋሪ ነበር። የሥርዓቱን መጥሮ ጉን እንጂ ተራማጅ ጉኑን ባለመገንዘቡ ወደኋላ ማለትም ወደ ፊውዳሊዝም የመመለስ ምኞት ሊፈጥር ሞክሯል። ሁለተኛው አዝማሚያ ተራማጅ ነበር። ስሜቶችን በማገላት፣ አሳዛኝ ሁኔታዎችን በመፍጠር በኪነ ጥበባዊ ሥራዎች ውስጥ የቡርሻ ጎብረተሰብ ቅራኔዎችን ለማሳየትና ተምኔታዊ በሆነ መንገድ ቢሆንም ለተሻለ ሁኔታ ሰዎች አንዲነግሡ ግፊት ለመፍጠር ሞክሯል።

ልውውጥ
(Exchange)

ማጎበራዊ የሥራ ክፍፍል ባለበት ጎብረተሰብ ውስጥ በተለያዩ የሥራ መስኮች የተሰማሩ የጎብረተሰቡ አባላት ያፈሯቸውን የተለያዩ ምርቶች ሲቀያየሩ ድርጊቱን ልውውጥ እንለዋለን።

በጥንታዊ የጋርዮሽ ጎብረተሰብ ውስጥ ማጎበራዊ የሥራ ክፍፍል በዝቅተኛ ደረጃ ላይ ይገኝ ስለነበር ልውውጥ የተሰፋፋ አልነበረም፤ እንዲያውም በመጀመሪያ ላይ የሥራ ክፍፍል ተፈጥሯዊ (በየታና በዕድሜ ላይ የተመሠረተ) በነበረበት ወቅት እያንዳንዱ ቤተሰብ፣ ቤተ ዘመድ፣ ጎሣ ወዘተ... ራሱን የቻለ

በሰነበር ልውውጥ አልነበረም ። የሥራ ክፍ ፍል ከተፈጥሯዊ ወደ ማኅበራዊ ደረጃ ሲያድግ ልውውጥም ቀስ በቀስ እየተስፋፋ መጣ ።

የልውውጥ ምንጭ ወይም መነሻ ተረፈ ምርት ሲሆን በመጀመሪያ ላይ የተከሰተውም ይህንን ከፍጆታ በላይ የሆነ ምርት ለሌላው ሰጥቶ የተለየ ምርት ሰፍላጎት ማሟያ በመውሰድ ነበር ። ልውውጥ የሸቀጥ መለዋወጥን መልክ የወሰደው ግን በኅብረተ ሰቡ ውስጥ ማኅበራዊ የሥራ ክፍፍል እየተ ሰፋፋና የማምረቻ መሣሪያዎች እየተሻሻሉ ፣ ተረፈ ምርት እየዳበረ መምጣት ከጀመረ ወዲህ ነው ። በዚህም ሁኔታ እያንዳንዱ ሰው ሸቀጡን ለማምረት ላፈሰሰው የሥራ ኃይል ተመጣጣኝ የሥራ ኃይል የወጣበት ሌላ ሸቀጥ በልውጥ ማግኘቱን ማረጋገጥ ጀመረ ።

ልውውጥ አንድ ሸቀጥ በሌላ አንድ ሸቀጥ ቀጥታ ከሚለዋወጥበት ዝቅተኛው የእሴት መልክ ጀምሮ በተለያዩ የዕድገት ደረጃዎች ውስጥ ከተጓዘ በኋላ ዛሬ በወረ ቀት ገንዘብ አማካይነት ወደምንለዋወጥበት ደረጃ ቢደርስም የልውውጡ መሠረት ሸቀ ጡን ለማምረት የወጣው ማኅበራዊ እስፈላጊ የሥራ ጊዜ ነው ። የሸቀጥ ምርት ዋናኛ የምርት መልክና የሰው የሥራ ኃይልም ሸቀጥ በሆነበት በካፒታሊስት ሥርዓት ውስጥ ልውውጥ ገንፍ ይታያል ። በካፒታሊስት ሥር ዓት ቡርጂዚው የወዝአደሩን የሥራ ኃይል በዝቅተኛ ዋጋ (ምንዳ) በመግዛትና ምርቱን በከፍተኛ ዋጋ በመሸጥ (ከፍተኛ የጠቀሚታ እሴት ያለውን የወዝአደሩን የሥራ ኃይል እሴት ዝቅተኛ በሆነ ሸቀጥ በመለወጥ) በዚህ ሂደት ልውውጥ ውስጥ ወዝአደሩ የፈጠረውን ተረፈ እሴት በመውሰድ ይበዘብዘዋል ።

ዛሬ ኢምፔሪያሊዝም በፈጠረው ዓለም አቀፍ የሥራ ክፍፍል ኋላ ቀር ሀገሮችን ለካ ፒታሊስት ፋብሪካዎች የሚያገለግሉ ጥሬ ዕቃዎችን እንዲያመርቱ በማድረግና እነዚህን ሸቀጦች በዝቅተኛ ዋጋ በመግዛት ፣ የራሳቸውን የኢንዱስትሪ ሸቀጦች በከፍተኛ ዋጋ በመሸጥና በዚህም የተዛባ የንግድ ግንኙ ነት በመፍጠር ካፒታሊስቶች ከፍተኛ ብዝ በዛ ያካሂዳሉ ።

የሸቀጥ ልውውጥ የኮሚኒስት ሥርዓተ ማኅበር የመጀመሪያ ደረጃ በሆነው በሶሻ ሊዝም ውስጥም ይኖራል ። ምክንያቱም

በዚህ ደረጃ ጠቅላላውን የኢኮኖሚ ይዘታ ወደ አንድ ወጥ ሕዝባዊ ይዘታነት መለወጥና ምርትንም በተትረፈረፈ ሁኔታ ማቅረብ ስለማይቻል ነው ። በመሆኑም በዚህ ደረጃ በሚኖሩት ሁለት የማኅበራዊ ይዘታ ቅርፆች መካከል የሚኖረው የኢኮኖሚ ግንኙነት የሸቀጥ ግንኙነት ይሆናል ። የሸቀጥ ግንኙ ነት በሶሻሊዝም ውስጥ ያለ ቢሆንም በካፒ ታሊስቱ ዓለም ውስጥ ካለው የሸቀጥ ልው ወጥ ግን በዓይነት የተለየ ነው ። ምክንያቱም በሶሻሊዝም ውስጥ ያለው የሸቀጥ ምርት ፡

ሀ. በሶሻሊስት ይዘታ ላይ የተመሠረተና አዲስ ዓይነት ግንኙነት የሚያገግባርቅ በመሆኑ ፣

ለ. በማዕከላዊ ዕቅድ የሚመራና የሠራተ ኛውን ሕዝብ ፍላጎት የተገነባሉ እንጂ በካፒታሊዝም ውስጥ እንዳለው የሸቀጥ ምርት በትርፍ ላይ የሚያተ ኩርና ሥርዓት አልባ በሆነ መንገድ የሚከናወን ባለመሆኑ ፣

ሐ. የሸቀጥ ምርት በሶሻሊዝም ውስጥ ሁለ ንታዊ ስለአይደለ በመሠረቱ በካፒታሊ ዝም ውስጥ ካለው የሸቀጥ ምርት በዓ ይነት የተለየ በመሆኑ ነው ። (ሁለንታዊ እይደለም ስንል በሶሻሊዝም ውስጥ የመ ንግሥት ማምረቻ ድርጅቶችና ሕንፃ ዎች ፣ መሬት ፣ የሥራ ኃይልና የመሳሰ ሉት አይሸጡም አይለወጡም ማለታ ቸን ነው ።)

የሸቀጥ ልውውጥ የሚያከትመው የተ መረተውን ምርት በሽያጭና በግዥ መልክ ለተጠቃሚው ማዳረስ እስፈላጊ በማይሆን በት ፣ ከእያንዳንዱ እንደ ችሎታው ለእያንዳ ንዱ እንደፍላጎቱ የሚለው መርህ ሥራ ላይ በሚውልበት በኮሚኒስት ኅብረተሰብ ብቻ ነው ። በዚህ የዕድገት ደረጃ ምርትና ክፍፍል ሙሉ በሙሉ ማኅበራዊ ከመሆናቸውም በላይ ምርት በጥራት ፣ በዓይነትና በመጠን የኅብ ረተሰቡን ፍላጎት ለማርካት ከሚችልበት ሁኔታ ላይ ይደርሳል ።

ልውውጥ እሴት (የ—)
(Exchange Value)

የአንድ ሸቀጥ በገበያ ውስጥ በተወሰነ መጣኔ ከሌሎች ሸቀጦች ጋር የመለዋወጥ

ዲራይ የላውወጥ አሴት ይባላል ። ለምሳሌ ደብዳቤ ግርቀስ ከተግ የአንድ ኩንታል ጤፍ ዋጋ ብር 40 ነው እንበል ፤ የአንድ ሊትር ደብዳቤ ዋጋ ብር 5 ፤ የአንድ ብርድ ልብሰ ላይ ደግሞ ብር 20 ነው እንበል ። በእነዚህ ዋጋዎች መሠረት የአንድ ኩንታል ጤፍ ዋጋ 8 ሊትር ዘይት ወይም 2 ብርድ ልብሰ ለመግዛት ያስችላል ። ስለዚህ በዚህ ምሳሌ መሠረት የአንድ ኩንታል ጤፍ የላውወጥ እሴት 8 ሊትር ዘይት ወይም 2 ብርድ ልብሰ መሆኑ ነው ።

በዚህ ዓይነት በዕለት ተዕለት ሕይወታችን ውስጥ ዕቃዎች ሲለዋወጡ እናያለን ። ጌርገጥ የሚለዋወጡት ዕቃዎች የተለያዩ የጠቀሚታ እሴት ያላቸው ናቸው ። ስለዚህ ስልጠናው መካሄድ የተለያዩ ዕቃዎች በተወሰነ ወጪ እኩልነት ግግኘት አለባቸው ። ግና ቸጥ የላውወጥ እሴት ያላቸው ሸቀጦች ወቱ የጋራ ወይም የወል ባሕርይ የሥራ ኃይል ውጤት መሆናቸው ነው ። ስለዚህ ሕንጻ ሸቀጥ ከሌላው ሸቀጥ ጋር ሊመዘዘንና የሌውወጥ መጠን ሊተመንለት የሚችለው እያንዳንዱ ሸቀጥ የተወሰነ የሥራ ኃይል ውጤት በመሆኑ ነው ። ስለሆነም የሸቀጦች የሌውወጥ እሴት የሚወሰነው ሸቀጦቹን ልግግረት በፈሰሰው አስፈላጊ ግንባራዊ የሥራ ኃይል ወይም ጊዜ ነው ።

(የሥራ ኃይልን ይመለከታል ።)

ልዩነት ኪራይ (የ—)
(Differential Rent)

የእርሻ ሠራተኞች ከሚፈጥሩት ተረፈ እሴት ውስጥ መሬትን በሞናፖል በግል ባለቤትነት ለያዙ ባለመሬቶች የሚከፈል ካፒታሊስታዊ የመሬት ኪራይ የሚይዘው አንድ ሙሉ የልዩነት ኪራይ ይባላል ። የልዩነት ኪራይ ለግግኘት የሚያስችሉ ምክንያቶች ያሉት ናቸው ። እነዚህም የተለያዩ ግሳዎች ጫፈር ለምነት መበላለጥ ፣ ግሳዎች ከመገበያያ ስታዎች ያላቸው ርቀት መለያየትና ካፒታሊስቶች የግሳዎቹን ምርታማነት ለማረጋገጥ የሚያደርጓቸው ወጪዎች ናቸው ። የተለያዩ ግሳዎች በአፈር ለምነት በመበላለጥ ግሳዎች ከመገበያያ ስታዎች ያላቸው ርቀት በመለያየቱ የሚገኘው የልዩነት ኪራይ አንድ ሲባል ፤ ካፒታሊስቶች የግሳ

ዎቹን ምርታማነት ለማረጋገጥ በሚያደርጓቸው ወጪዎች አማካይነት የሚገኘው ደግሞ የልዩነት ኪራይ ሁለት ይባላል ።

የልዩነት ኪራይ ከሚገኝባቸው ምክንያቶች አንደኛው የተለያዩ ግሳዎች በአፈር ለምነት መበላለጥ ነው ። አንደኛው ተወቀው በእርሻ ተግባር ዋነኛውን ሚና የሚጫወተው መሬት ነው ። መሬት ከሌሎች የምርት መገልገያዎች የሚለይበት ዋና ምክንያት እንደሌሎቹ የምርት መገልገያዎች የሥራ ውጤት ባለመሆኑና መጠኑ የተወሰነና እንደተፈለገ መጠኑን ለማረጋገጥ አለመቻሉ ፣ በግንኛውም ህገር ውስጥ ያለው መሬት ለም ፣ ለምጠፍና ጠፍ መሆኑ ነው ። ለም የሆኑ ግሳዎች መጠን የተወሰነ በመሆኑ ከእነዚህ ግሳዎች የሚገኘው ምርት ፍላጎትን ሙሉ በሙሉ ሊያረካ አይችልም ። ስለዚህ ካፒታሊስቶች በለምነታቸው ዝቅተኛ የሆኑትን ግሳዎች ለማልማት ይገደዳሉ ። ሆኖም ካፒታሊስቶች እነዚህን ግሳዎች በምርት ሥራ ላይ ለማዋል ፈቃደኛ የሚሆኑት ወጭአቸውን ሸፍነው ካፒታሊስቶችን በሌላ መስክ ቢያውሉ ነገር ሊያገኙ የሚችሉትን አማካይ ትርፍ ሊያስገኝላቸው በሚችል ዋጋ ምርታቸውን ለመሸጥ ሲችሉ ነው ። አማካይ ትርፍ ካላገኙበት ግን ካፒታሊስቶች ወደ ሌላ የሥራ መስክ ለማዛወር ይገደዳሉ ።

ካፒታሊስቶች እነዚህን ከማልማት ይልቅ ካፒታሊስቶች ወደሌላ መስክ ሲያዛወሩ የእርሻ ምርት አጥረት ይፈጠራል ። ስለዚህም የእርሻ ምርት የገበያ ዋጋ ከፍ ይልና ጠፍነት የሚያጠቃቸውን ግሳዎች ማልማት አማካይ ትርፍ ሊያስገኝ ስለሚችል ካፒታሊስቶቹ እነዚህን ግሳዎች ለማልማት እንደገና ፈቃደኛ ይሆናሉ ። በጠፍ መሬት ላይ የፈሰሰው ጉልበት ለም አፈር ባላቸው ግሳዎች ላይ ከፈሰሰው ጉልበት ምርታማነት ጋር ሲነገገር ከፍተኛ ነው ። በግንኛውም ዓይነት ግሳ ላይ የተመረተ አንድ የእርሻ ምርት ዓይነት የገበያ ዋጋው አይለያይም ። ስለዚህ ጠፍነት የሚያጠቃቸውን ግሳዎች በምርት ተግባር ላይ ያዋሉ ካፒታሊስቶች ከሚያገኙት አማካይ ትርፍ ለም ግሳዎችን በምርት ተግባር ላይ ያዋሉ ካፒታሊስቶች የሚያገኙት የትርፍ መጠን ከአማካይ ትርፍ ይበልጣል ። ይህም በአፈር ለምነት ምክንያት የሚገኘው ተጨማሪ ትርፍ

ለካፒታሊስቲ የሚቀር ሳይሆን በልዩነት ኪራይ መልክ ለባለመሬቱ የሚገባ ነው ። የዚህም ምክንያት ባለመሬቶች በሰዓም መሬቶች ሳይ የሞኖፖል ባለቤትነት ያላቸው መሆኑ ነው ።

የልዩነት ኪራይ የሚገኝበት ሁለተኛው መንገድ ማሳዎች ከገበያ ቦታ ያላቸው የርቀት ልዩነት ነው ። ለም እፈር ባላቸው ማሳዎች ላይ የሚመረተው ምርት መጠን የጎብረተሰቡን ፍላጎት ሙሉ በሙሉ ለማርካት ባለመቻሉ የለምነታቸው ደረጃ ዝቅተኛ የሆኑ ማሳዎች እንደሚታረሱ ሁሉ ፣ በገበያ አቅራቢያ የሚገኙ ማሳዎች ምርት በቂ ባለመሆኑ ከገበያ ቦታ ርቀው የሚገኙ ማሳዎችንም ማረስ ለስፈላጊ ይሆናል ። እነዚህ ማሳዎች ከገበያ በራቁ መጠን የማጓጓግ ወዲያቸው ይወጡ ። ከመገበያየቱም ቦታ እጅግ ርቆ የሚገኘውን እርሻ የሚያካሂደው ካፒታሊስት ወዲሁን ሸፍኖ አማካይ ትርፍ ማግኘት ይኖርበታል ። ለዚህ ካፒታሊስት አማካይ ትርፍ ለማስገኘት የሚችለው የገበያ ዋጋ ደግሞ በገበያው አቅራቢያ የሚገኘውን እርሻ ለማያካሂደው ካፒታሊስት ተወዳጅ ትርፍ ያስገኛለታል ። ምክንያቱም በገበያው አቅራቢያ የሚገኘውን እርሻ የሚያካሂደው ካፒታሊስት ምርቱን ወደ ገበያው ለማጓጓዝ የሚያወጣው ወዲሁ እነሱተኛ ሰለሆነ ነው ። ለሁንም ባለመሬቶች በገበያ አካባቢ በሚገኙ የእርሻ መሬቶች ላይ የሞኖፖል ባለቤትነት ያላቸው በመሆናቸው ይህን ተወዳጅ ትርፍ በልዩነት ኪራይ ስም ይወሰዳሉ ።

የሰተኛው የልዩነት ኪራይ የሚገኝበት መንገድ ካፒታሊስቶች የተከራዩዋቸውን ማሳዎች ምርታማነት ለማሳደግ ከሚያደርጉት ወዲሁ ጋር የተያያዘ ነው ። ካፒታሊስቶች ማሳዎቹን ከባለመሬቶች ላይ ከተከራዩ በኋላ ትርፋቸውን ለማሳደግ የማሳዎቹ ምርታማነት እንዲወጡ ጥረት ያደርጋሉ ። አዳዲስ የአሠራር ዘዴዎችን በሥራ ላይ ያውላሉ ። በዘመናዊ የእርሻ መሣሪያዎች ፣ በማዳበሪያ ፣ በመስኖ ውሀ ይጠቀማሉ ። በአንጻሩ እነዚህን የመሳሰሉትን ተግባራት ለማከናወን ተወዳጅ ወዲሁ የማያስወጡ በተለይ ለም እፈር ያላቸውን ማሳዎች የተከራዩ ካፒታሊስቶች ከሌሎቹ የተለየ ተወዳጅ ትርፍ ሊያገኙ ይችላሉ ። ሆኖም ካፒታሊስቶቹ ይህን ተወዳጅ ትርፍ የራሳቸው ለማድረግ የሚ

ችሉት ለተወሰነ ጊዜ ብቻ ነው ። ምክንያቱም ባለመሬቱ መሬቱን ለካፒታሊስቲ ሲያከራይ ውል የሚሞግሰው ለተወሰነ ጊዜ በመሆኑ ነው ። የውሉ በመን አልቆ አዲስ ውል ሲፈረም ግን የመሬቱ ምርታማነትና የካፒታሊስቲ ገቢ የወደቀ መሆኑን በመገን ዘብ ካፒታሊስቲ ያገኘው የነበረው ተወዳጅ ትርፍ ወደ ልዩነት ኪራይ ይለወጣል ።

የልዩነት ኪራይ ምንጭ የሆኑት ለም ሳሌ እንደ ማሳ ለምነት ልዩነት ያሉት ፣ በሰሻሊስቲም ሥርዓት ውስጥ ይኖራሉ ። ሆኖም በካፒታሊስቲ ሥርዓት የሚፈጠረው የልዩነት ኪራይ ብቸኛ ተጠቃሚ ትላልቅ ባለመሬቶች ሲሆኑ መሬት የሰፊው ሕዝብ ገብረት በሆነበት በሰሻሊስቲ ሥርዓት ውስጥ ግን የሚፈጠረው የልዩነት ገቢ ተጠቃሚ ሰፊው ሕዝብ ነው ።

(ፍጹማዊ ኪራይን ይመለከታል ።)

ልዩና ሁለንታዊ (The Particular and Universal)

በአካባቢያችን ያለ ማናቸውም ከስተት ከሌሎች የሚለይበትንና የሚመሳሰልበትን ባሕርያት የሚገልጹ ዲያሌክቲካዊ ፈርጆች ናቸው ።

ልዩ የምንለው አያንዳንዱ አካል ወይንም ከስተት በጠባይ ፣ በጊዜና በቦታ ከሌላው የሚለይበትን ባሕርይ ነው ። ይሁንና በተፈጥሮ ነገሮች በተናጠል የሚኖሩና እርስ በርሳቸው የማይገናኙ አይደሉም ። እያንዳንዱ ነገር ከሌሎች ጋር የሚያመሳሰለው ሁኔታ አለ ። ከሌሎች ጋር የወል ባሕርያትን ይጋራል ። ይህ በነገሮች መካከል ያለ ተመሳሳይነት በአንድ አካል ውስጥ በሚገኙ ልዩ ልዩ ክፍሎች ወይም በሁለት አካሎች መካከል ያለ ግንኙነትና ተመሳሳይነት የከሰተቶች ሁለንታዊ ባሕርይ ነው ። ለምሳሌ ለግንኛውም ዛፍ የወል ጠባይ የሆኑ አጠቃላይ ባሕርያት ሲኖሩ ፣ ግራርን ከባህር ዛፍ የሚለዩ ልዩና ግላዊ ባሕርያትም አሉ ።

ልዩ ጠባዮች አንድን አካል ወይንም ከስተት ከሌሎች አካሎችና ከስተቶች የሚለዩትን ያህል ሁለንታዊ ደግሞ አንድን ነገር ከሌሎች ጋር ያመሳሰላል ። ልዩና

ሁለንታዊ ዲያሌክቲካዊ በሆነ ቅንጅት በያንዳንዱ ነገር ውስጥ ይኖራሉ ። ግላዊ ከሁለንታዊ ፣ ሁለንታዊም ከግላዊ ጋር እንጂ ተነግጥለው አይኖሩም ። አንድን ሰው ከጠቅላላው ሰው ፣ ጠቅላላውን ሰው ከእንስሳት ፣ እንስሳትን ሕይወት ካላቸው ነገሮች ፣ ሕይወት ያልቆነ ነገር ደግሞ ከጠቅላላው ተፈጥሮ ጋር የሚያስተሳስሩና የሚለዩ የግልና የጋራ ባሕርያት አሉ። በልዩና በሁለንታዊ መካከል የሚገኘውን ዲያሌክቲካዊ አንድነትና ወሰንተኝነት ማወቅ ማድረግ ለመፍታት ያገለግላል ።

(ረርጃትን ፣ ሁለንታዊን ይመለከታል ።)

ሉክ ፡ ፩ን

(Locke, John)

ከ1632 — 1704 የኖረ ፣ በፍልስፍና ታሪክ ውስጥ ገንቢ አስተዋጽኦ ያደረገ የእንግሊዝ ሐሳባዊ ፈላስፋ ነው ። በነበረው የጻፈ ግጥም አዳራሽ ፍልስፍና ከአውጠንጣኝነትና ከተምህርት አዝማሚያ ተሳቆ ትኩረቱን ወደተወሰነው እንዲያዘር የታገለ ፈላስፋ ነው።

ሉክ በይበልጥ የታወቀው ሥነ ፅዕናትን ለመብራራት ባደረገው ጥናት ሲሆን “አንድ ሕይወት ከንስርነት ሂደት አንድርስታንዲንግ” የሚለው ዓቢይ ጽሑፍ ውስጥ የጥናቱን ውጤት አብራርቷል ። በጽሑፉ ውስጥ በተለይም የደካርትን “አብረው የተወለዱ ሐሳቦች” የሚለውን አመለካከት በመቃወም ሐሳቦች የሚመጡት ከልምድ ፣ የፅዕናትም ማድረግ ለምድ እንደሆነ ለማስረዳት ሞክሯል ። የፅዕናት ትክክለኛነትና ጠቃሚነት የሚለ

ካው ስተግባር በሚሰጠው አገልግሎት እንደሆነና የሰው ልጅ ከዲቦኪካላዊ አስተሳሰብ ተሳቆ ተወላጭን ለማወቅ መጣር እንዳለበት ገልጿል ።

የጆን ሉክን አዳም ዘመናዊ ያደረገው በመወለድና በማደግ ላይ ያለውን የሙከራዊ ሳይንስን አመለካከት በማብራራቱና በመደገፍ ነው ። በሥነ ፅዕናት መስክ የተምህርት ነትን አመለካከት አንድተቃወመ ሁሉ በፖለቲካውም መስክ የፈውዳሉን ፍጹማዊ አገዛዝ በጥብቅ ነቅቷል ። ነፃ የሆነ አዳም በመያዝ ፍጹማዊነትን ለማጥፋት የፓርላማን ፖለቲካዊ ሥልጣን ማጠናከር አስፈላጊ መሆኑን አስተምሯል ። ይህ አመለካከቱ ለቡርኪው የፖለቲካ ሥርዓት ዕድገት ግዴታ ተኛ አስተዋጽኦ አድርጓል ።

ሆኖም የሉክ ዘመናዊ አዳም የተመሠረተው ዳሰሳዊ በሆነ አመለካከት ላይ በመሆኑ ሥነ ፅዕናቱ ውስጥና እርስ በርስ የሚቃረን ነበር ። በአንድ በኩል የልምድን ወሳኝነት ሲያረጋግጥ በሌላ በኩል የሰው ፅዕናት የዓለምን ምሥጢር ጠልቆ ለመረዳት አይችልም የሚል አምነት ነበረው ። ልምድ የነገሮችን መከታተል ቢያሳይም ምሥጢራቸውን የማይናገር በመሆኑ የሰው አእምሮ ከባድ ጥያቄዎችን ለመመርመር እንዳልተፈጠረ ያስረዳል በማለት ተናግሯል ። እንደሉክ አባባል ጠቃሚ ሳይንስ ልንመሠርት የምንችለው ለዕለት ተግባር የሚበቃንን ፅዕናት እንድናገኝ ከእግዚአብሔር የተሰጠንን ኃይል ወሰኑን በማወቅ ከክልሉ ሳንወጣ ስናሰብ ነው ። በዚህ አመለካከቱ ሉክ የዘመናዊ ኢታዋቂነት ፍልስፍናን የቀየሰ ነው ማለት ይቻላል ።

(ላሳሽነትን ይመለከታል ።)

መላምት
(Hypothesis)

ነገሮችን ተመልክተን በምናገኛቸው ሕውስታዊና የመነሻ መረጃዎች አማካይነት ስለውሰጣዊ ምንነታቸው ፣ ግንኙነታቸውና አወቃቀራቸው ለማወቅ የምናደርገው የግንዛቤ ሙከራ መላምት ይባላል ። መላምት ከሐሳብ ዝም ብሎ የሚፈልቅ ሳይሆን መነሻ መሠረቱ ከነባራዊው ዓለም ከምናገኘው ሕውስታዊ ግንዛቤና ሕዋሶቻችን ከሚሰጡን መረጃዎች ነው ። የመረጃዎቹ ዋና ባሕርይ ሁኔታዎችን በተለያዩና በተነጣጠሉ ግለትም በግላዊ መልካቸው የሚያሳዩን በመሆናቸው የነገሮችን ውስጣዊ ግንኙነት ለመገንዘብ ራሳቸው በቂ አይደሉም ። ለምሳሌ አንድ የፈረስ ቤት ብናገኝ የተበታተኑትን ፍርስራሾች መልሶ ሰማዋቀርና አንዱን ከሌላው ለማገናኘት መነሻ የሆነ መሪ ሐሳብ (ግምት) እንዲኖረን ያስፈልጋል ። ሆኖም በአንድ ጊዜ ቤቱን መልሰን የምንገነባበት ትክክለኛው ሐሳብ ሳይከሰትልን ይችላል ። በሙከራ መልክ ልዩ ልዩ ሐሳቦችን በማፍለቅ የማያዛልቁትን በመተው ፣ የሚበጁትን በመያዝ ሐሳባችን ቀስ በቀስ ጥራትና ትክክለኛነት ያገኛል ፤ ቤቱንም መልሰን እናቋቋማለን ። ዕውቀትም እያደገና እየሰፋ የሚሄደው በዚህ ሁኔታ ነው ። ከሕውስታዊ መረጃዎች በመነሣት የነገሮችን ውስጣዊ ግንኙነት ለመገንዘብ መላምትን እንደመነሻና እንደ መንደርደሪያ አድርገን እንጠቀምበታለን ። ይህን እንጂ የመላምት ትክክለኛነት የሚረጋገጠው በመላምቱ መሠረት በምናደርገው ምርምር አማካይነት ነገሮችን መልሰን ስንፈጥርና ትክክለኛነቱን በተግባራዊ ውጤት ስናረጋግጥ ነው ።

(ዕውቀትን ግብግብጥ፣ አርቅቆትን ይመለከታል።)

መልማት ላይ ያሉ ሀገሮች (በ—)
(Developing Countries)

ቀደም ሲል የኢምፔሪያሊስት ሀገሮች ቅኝ ግዛት ወይም የእጅ አዙር ቅኝ ግዛት

የነበሩ ፣ ዛሬም በዚህ ሁኔታ ላይ የሚገኙ ፣ ከዳበሩ ካፒታሊስትና ሶሻሊስት ሀገሮች ውጭ ያሉ የአፍሪካ ፣ የላቲን አሜሪካና የእስያ ሀገሮች በመልማት ላይ ያሉ ሀገሮች በመባል ይታወቃሉ ። ከሶሻሊስት ሀገሮችና በኢምፔሪያሊዝም ቀጥተኛ የፖለቲካ ተፅዕኖ ሥር ከሚገኙት በዘረኞች ከሚተዳደረው የደቡብ አፍሪካ ሪፐብሊክ ፣ ከጃፓንና ፣ ከአንዳንድ የእስያ ሀገሮች በስተቀር በእነዚህ እህጉት ውስጥ የሚገኙ ሀገሮች አብዛኛዎቹ በመልማት ላይ ያሉ ሀገሮች ናቸው ። ከዚህ በፊት “ያለሙ ሀገሮች” ፣ “የሦስተኛው ዓለም ሀገሮች” እየተባሉ ይጠሩ የነበሩት ሁሉ “በመልማት ላይ ያሉ ሀገሮች” በሚሰው ስያሜ ተጠቃልለዋል ።

በመልማት ላይ ካሉ ሀገሮች መካከል ከጥንት ጀምሮ የፖለቲካ ነፃነታቸውን አስከብረው የኖሩና በቅርቡ የፖለቲካ ነፃነታቸውን የተጉናፁ ሀገሮች ይገኙባቸዋል ። ከእነዚህም ውስጥ ቁጥራቸው በርካታ የሆኑ ሀገሮች ከሁለተኛው የዓለም ጦርነት በኋላ ቅኝ አገዛዝ ተፍረክርኮ ባብዛኛው ባከተመ በት ወቅት የፖለቲካ ነፃነታቸውን የተቀዳጁ ናቸው ። በማንበራዊና በኢኮኖሚያዊ ዕድገት ደረጃቸውም እነዚህ ሀገሮች በአመዛኙ የቅድመ ካፒታሊስት የምርት ግንኙነት የሰፈነባቸው ሲሆን ዓመታዊ የነፍስ ወከፍ ገቢያቸው እጅግ ዝቅተኛ ከሆነ ኋላ ቀር ሀገሮች እንሥቶ የካፒታሊስት ኢኮኖሚ በመካከለኛ ደረጃ እስከዳበረባቸው ሀገሮች ድረስ ይገኙባቸዋል ።

በመልማት ላይ ያሉ ሀገሮች ለብሔራዊ ነፃነት ባካሄዱት ትግል ነፃነታቸውን ሊጎናፁቶ ችለዋል ፤ ይህን እንጂ ብዙዎቹ በተለያዩ ደረጃ የዓለም ካፒታሊስት ኢኮኖሚ ተቀጥላ በመሆን ከዳበሩ ካፒታሊስት ሀገሮች ጋር በአኩልነት ላይ ያልተመሠረተ ግንኙነት በመመሥረታቸው በኋላ ቀርነት ወጥመድ ተጠምደው ይገኛሉ ። ስለዚህም ትግላቸው በተቀዳጁት ነፃነት ብቻ የሚያበቃ ሳይሆን በማገበራዊና በኢኮኖሚያዊ ግንኙነቶች ላይ ትኩ

ረት የሚያደርግና በዚህም መስክ ድል አስ
ከተገኘ ድረስ የሚቀጥል ነው። ይህ ትግል
ከአምፕሪያሊዝም ጭቆናና ብዝበዛ ነፃ የመ
ውጣት ግልጽ ያለው ነው።

በእነዚህ ሀገሮች ውስጥ መጠነኛ የም
ርት ኃይሎች ዕድገት መታየቱ ባይካድም
የሌሎችም አካላት አሁንም ሳይቀርና በእ
ርሻ ላይ የተመሠረተ ነው። ለአምፕሪያ
ሊዝት ሀገሮች ጥሬ ዕቃ ለማቅረብ ተብሎ
ከግብርናው ከማዕድን ቁፋሮ ባሻገር በተለይ
ከቴክኖሎጂ መጻብር ጋር በቅርብ የተሳሰ
ረት የምህንድስናና የፍብረት አገልግሎት
ዎች እምብዛም ናቸው። የለሙ ካፒታሊስት
ሀገሮች የነፍስ ወከፍ ገቢና በመልማት ላይ
ያሉ ሀገሮች የነፍስ ወከፍ ገቢም ንጥጥር
እንደ ለመተ ሲሆን ይህም የነፍስ ወከፍ
ገቢ እያደር ሲራራቅ ይታያል።

በሚገኙበት ሰባተኛ ሥርዓትና በአም
ፕሪያሊዝም ተፅዕኖ ምክንያት የብዙዎቹ
ግልጽ ላይ ያሉ ሀገሮች ማገባረድና
ኢኮኖሚያዊ ዕድገት የተገታ ነው። በእነ
ዚህ ሀገሮች ውስጥ የሚገኙ ሕዝቦች በአ
ጭኛው የኑሮ ደረጃቸው እጅግ ዝቅተኛ
ጭማታ ረገጠ፣ በሽታ፣ ማይምነትና ሥራ
ኢንት በከፍተኛ ደረጃ ይታዩባቸዋል።

በግልጽ ላይ ባሉ ሀገሮች ውስጥ
ጭጥር የዕድገት ደረጃ ላይ የሚገኘው ካፒታ
ሊዝም የግልም ካፒታሊስት አካላት ተቀጥ
ላኛ ጥገኛ በመሆኑ ዕድገቱ አዝጋሚ ነው።
አምፕሪያሊዝት ሀገሮች የአካላት የበላይ
ነትን በመያዝ፣ በመልማት ላይ ባሉ ሀገ
ሮች ውስጥ የሞኖፖሎች ገብረት በመፍ
ጠር፣ ከእነዚህ ሀገሮች ጋር የተዛባ የን
ግድ፣ የገንዘብና የፋይናንስ ግንኙነቶችን
ጭግቶ፣ እነዚህ ሀገሮች ባለከፍተኛ
ዕድገት የላይንስና የቴክኖሎጂ ጥገኞቻቸው
እንዲሆኑ በማድረግ፣ ባጠቃላይም የእጅ
እጭር ትኝ አገዛዝን በማጠናከር የበታችና
ጥገኞቻቸው ሆነው እንዲቆሩ ለማድረግ
የግድግዳቸውን ደባ የለም።

በግልጽ ላይ ባሉ ሀገሮች ውስጥ
ከሚገኙ ሕዝቦች መካከል ከሰባተኛውና
ከጥገኝነት ለመላቀቅ የካፒታሊዝም ዕድገት
ፈልጎ ሲያዋጣቸው የማይችሉ መሆኑን
የተረፉ ሀገሮች ቁጥር በመጨመር ላይ
ይገኛል። ወዘለደሮች፣ አርሶ አደሮችና
ሌሎችም የገብረተስቡ ክፍሎች ሰሻሊስት

የዕድገት ፈላጊ ለመከተል በመታገል ላይ
ይገኛሉ። ይህንንም ትግል በግንባር ቀደም
ነት የሚመሩት የኮሚኒስትና የሠራተኛ ፓር
ቲዎች ቁጥር እየወጠረ ነው።

(ኢኮኖሚካል ስታሪያ የዕድገት ፈላጊ ይመለከታል።)

መሠረተ ልማት (Infrastructure)

መሠረተ ልማት የአርሻንና የኢንፎርሙሽን
ክፍላተ አካላት የሚያገለግሉ ልዩ ልዩ
የአካላት ቅርንጫፎችን በጥቅሉ ለማመል
ከት በአካላት ነፃ ጽሑፎች ውስጥ ከቅርብ
ጊዜ ወዲህ በሥራ ላይ የዋለ ቃል ነው።
በመሠረተ ልማት ውስጥ የሚጠቃለሉት
መንገዶች፣ ወደቦች፣ ድልድዮች፣ አውሮፕ
ላን ማረፊያዎች፣ መጋዘኖች፣ ቦዮች፣ የኃይል
ማመንጫዎች፣ የባቡር ሃዲዶች፣ ልዩ ልዩ
የመገናኛ አውታሮች፣ የውሃና ፍሳሽ ተቋ
ሞች፣ የትምህርትና የጤና አገልግሎቶችና
የመሳሰሉት ናቸው።

ቃሉ በመጀመሪያ ያመለከት የነበረው
በግንባር የተሰለፉ ወታደሮችን የሚያግዙና
ድጋፍ ስጪ የሆኑ እንደ ሰንቅ ዝግጅት፣
እንደ መሣሪያ ማከማቻ በታዎች፣ እንደ ተዋጊ
አውሮፕላን ማረፊያዎችና የመሳሰሉትን ሲሆን
ከቅርብ ጊዜ ወዲህ ግን ልዩ ልዩ የአካላት
ተቋሞችን በማመልከት ትርጉሙ ከልማት
ጋር ሊያያዝ ችሏል።

በመሠረተ ልማት ውስጥ የሚጠቃለሉ
ልዩ ልዩ የአካላት ተቋሞች የአንድን ሀገር
ቁሳዊ ሀብት በማሳደግ ረገድ በሚጫወቱት
ሚና ምርታዊና አምርታዊ መሠረተ ልማት
ተብለው ይከፈላሉ። ምርታዊ መሠረተ
ልማት የሚባሉት ከቁሳዊ ምርት ጋር በቀ
ጥታ የተገናኙ እንደ መንገዶች፣ እንደ ባቡር
ሃዲዶች፣ እንደ ኃይል ማመንጫዎችና እንደ
መጋዘኖች የመሳሰሉትን ሲያጠቃልል፣ በአም
ርታዊ መሠረተ ልማት ውስጥ የሚጠቃለ
ሉት ደግሞ ከቁሳዊ ምርቱ ጋር ቀጥተኛ
ባልሆነ መንገድ የሚገናኙ እንደ ትምህርትና
እንደ ጤና አገልግሎቶች የመሳሰሉት ናቸው።

በካፒታሊስት ሀገሮች ውስጥ ያለውን
መሠረተ ልማት የተለየ የሚያደርገው ያለው
ሁለት ዓይነት ባሕርይ ነው። በአንድ በኩል
የአካላት ቅልጥፍናና በአጠቃላይም በአርሻ፣

በአንድ-ስትሪፍ፣ በኮንትራ-ክሽንና በመሳሰሉት ቁሳዊ ምርት በሚመረትባቸው ክፍላተ ኢኮኖሚ ተረፈ እሴት ለማስገኘት የነዚህ ልዩ ልዩ የኢኮኖሚ አውታሮች መኖር አስፈላጊ ሲሆን ይህም የሙአለ ንዋይን በሥራ ላይ መዋል አስፈላጊ ያደርገዋል። በሌላ በኩል ግን በእነዚህ መስኮች ከሚያስፈልገው ሙአለ ንዋይ ከፍተኛነት አንፃር ለካፒታሊስቶችም በፍጥነት ትርፍ የሚያስገኝ ባለመሆኑ ሊሰማሩበት አይፈልጉም። ይህም ሁኔታ ለካፒታሊስት ምርት አስፈላጊ የሆኑ የመሠረተ ልማት አውታሮች መዘር ጋት በአብዛኛው በካፒታሊስት መንግሥታት እንዲካሄድና ለዚህም የሚያስፈልገው ወጪ በመንግሥት በጀት እንዲሸፈን አድርጎታል። ስለሆነም እነዚህን አውታሮች ለመዘር ጋት አስፈላጊ የሆነው ወጪ በታከሰ መልኩ በሠርቶ አደሩ ሕዝብ ጫንቃ ላይ እንዲወድቅ ተደርጎልዎልኝ። ዛሬ በኢምፔሪያሊስት መንግሥታት እጅ የእነዚህ መሠረተ ልማት አውታሮች መከማቸት በዓለም ላይ ስላምን ለማድረስ ያላቸውን ፍላጎት ለማርካት በሚያስችላቸው መንገድ ይበልጡኑ ከወታደራዊ ጠቀሚታቸው አንፃር በማደራጀት ላይ ስላተኩሩ ለከፍተኛ የሀብት መባከንና ለሠራተኛው ሕዝብ ኑሮ ማሸቆልቆል ምክንያት ሆኗል።

በሶሻሊዝም ውስጥ ግን የመሠረተ ልማት አውታሮች ስርጭት የተመጣጠነ ክፍላተ ኢኮኖሚያዊና አካባቢያዊ ዕድገት እንዲኖርና የሕዝቡን የኑሮ ደረጃ ለማሳደግ ካለው ተቀዳሚ ዓላማ አንፃር በማዕከላዊ ዕቅድ አማካይነት ደረጃ በደረጃ በተስተካከለ መንገድ የሚዘረጉ በመሆናቸው ለተፋጠነ የኢኮኖሚ ዕድገት ከፍተኛ አስተዋጽኦ የሚያበረክቱ ናቸው።

በኋላቀር ሀገሮች ውስጥ የመሠረተ ልማት ዕድገት በአጠቃላይ ሲታይ እንደ ሌሎቹ የኢኮኖሚ ክፍሎች ሁሉ ያልዳበረ ሲሆን ያለውም ቢሆን በኢምፔሪያሊስቶች ግፊት ለውስጥና ለውጭ ካፒታሊስቶች ሙአለ ንዋይ በሚያመች መንገድ እንዲዘረጋ የተደረገ በመሆኑ ከእነኝህ ሀገሮች የኢኮኖሚ ዕድገት ፍላጎት ጋር በአብዛኛው የተጣጣመ አይደለም።

መሠረታዊ ቅራኔ
(Basic Contradiction)

ከከስተቶች መጸነስ እስከ መከሰም የሚዘልቀውና በዚህ ሂደት ውስጥ ወሳኝን ሚና የሚጫወተው ቅራኔ መሠረታዊ ቅራኔ ይባላል። በተፈጥሮ፣ በኅብረተሰብና በሰዎች ውስጥ ለሚታየው ቅስቀሴና ዕድገት ቅራኔዎች አንቀሳቃሽ ሞተሮች ቢሆኑም ቅራኔዎች ሁሉ ለከስተቱ ጭወላድና ማደግ፣ ብሎም መከሰም እኩል ሚጻ አይጫወቱም። የወሳኝነት ሚና የሚጫወተው መሠረታዊ ቅራኔ ነው። የዚህ ቅራኔ መፈታትም አዲስ ክስተት ያስከትላል። ሕይወት በሌላቸው ነገሮች ውስጥ ለአዳዲስ ንጥረ ነገሮች መከሰትና መጥፋት መንግሥቱ ሁለት ልዩ ባሕርያት ያሏቸው ንጥረ ነገሮች መዋሃድ ወይም መለያየት ነው። ለምሳሌ ውሃ እንዲኖር እክሰጂንና ሀይድሮጂን የተባሉት አቶሞች መዋሀድ አለባቸው። ሁለቱ ሲለያዩ ውሃ አይኖርም። ከዚያ ውጭ ግን ውሃ ከውጫዊ አካሎች ጋር የሚያደርገው መስተጋብር ውሃነቱን አይለውጠውም። ሕይወት ባላቸው ነገሮች ውስጥ ለህልውና ወሳኝን ሚና የሚጫወተው በእርጅ ሕዋሶች መወገድና በአዳዲስ መተካት፣ ጠቃሚ ምግብን ከአካል ጋር የማዋሃድና የማይፈለገውን የማስወገድ ውስጣዊ ሂደት ነው። ይህ ተቃራኒ ባሕርይ ያለው ሂደት ሲያቆም ሕይወት ያቆማል። በኅብረተሰብ ዕድገትም እንዲሁ ወሳኝ ሚና የሚጫወት ቅራኔ አለ። ይህም በምርት ኃይሎችና በምርት ግንኙነቶች መካከል ያለው ቅራኔ ነው። ለምሳሌ በካፒታሊስቱ ኅብረተሰብ በምርት ኃይሎች ማኅበራዊ ባሕርይና በምርት ግንኙነቶች ግላዊ ባሕርይ የተነሣ እነዚህን ሁለት ክፍሎች በሚወክሉት በወዝአደሩና በካፒታሊስቱ መካከል መሠረታዊ ቅራኔ አለ። የካፒታሊስቱ ሥርዓት እስካልደረሰ ይህ መሠረታዊ ቅራኔ ይኖራል። የዚህ ቅራኔ መፈታትም የሚከሰተው በማኅበራዊ አብዮት እንደምርት ኃይሎች ሁሉ የምርት ግንኙነቱን ማኅበራዊ (በጋራ አምርቶ በጋራ የመጠቀም) ባሕርይ እንዲኖረው በማድረግ ሲሆን ይህም በዓይነቱ ልዩ የሆነ የኅብረተሰብ ሥርዓትን (ሶሻሊዝም) መከሰት ያስከትላል። በመደብ በተከፋፈለ ኅብረተሰብ ውስጥ መሠረታዊ ቅራኔ ሊኖር የሚችለው በመሠረታዊ መደቦች መካከል ነው። ለምሳሌ በባሪያ አላዳሪው ሥርዓት

በባሪያ አሳዳሪውና በባሪያው መካከል ፡ በፊውዳሉ ሥርዓት በመሬት ባለቤቱና በገባሩ መካከል ፡ በካፒታሊስቲክ ሥርዓት በካፒታሊስቲክ በወዝአደሩ መካከል ማለት ነው ።

በዓለም አቀፍ ደረጃ ካሉ በርካታ ቅራኔዎች ሁሉ የዘመናችን መሠረታዊ ቅራኔ ለአዲስ ሥርዓት የሚታገሉ አብዮታዊ ኃይሎችን ባቀፈው በሶሻሊዝምና የታሪክን ሂደት ለመግታት የሚሞከሩ እድገት ኃይሎችን በሚወክሉው በኢ.ምፔሪያሊዝም መካከል ያለው ነው ።

(የቅራኔዎች እንደነትና ትግል ሕገ፡ የዲያሌክቲክስ ሕጎችን ይመለከታል ።)

መሠረታዊና ኢ.መሠረታዊ መደቦች

(Basic and Non-Basic Classes)

በመደብ በተከፈለ ኅብረተሰብ ውስጥ ለኅብረተሰቡ ዋናና ወሳኝ በሆነው ስልተምርት ውስጥ የሚገኙት መደቦች መሠረታዊ መደቦች ይባላሉ ። ተፃራሪ በሆነ የመደብ ኅብረተሰብ ውስጥ መሠረታዊ መደቦች የሚለዩት ከምርት መገልገያዎች ጋር ባላቸው ግንኙነት ነው ። በእንደ በኩል የማምረቻ መሣሪያዎች ባለቤት የሆነው በዝባዥ መደብ በሌላ በኩል ኅብረት አልባ በመሆን ብዝበዛ የሚፈጸምበት አምራች መደብ የኅብረተሰቡ መሠረታዊ መደቦች ናቸው ማለት ነው ። ለምሳሌ በባሪያ አሳዳሪው ስልተምርት ውስጥ ባሪያ አሳዳሪውና ባሪያው ፡ በካፒታሊስት ስልተምርት ውስጥ ቡርጌዚውና ወዝአደሩ መሠረታዊ መደቦች ናቸው ።

መሠረታዊ የተባሉበት ምክንያት የመደቦቹ ግንኙነት የማኅበራዊ ኢኮኖሚያዊ ሥርዓትን ምንነትና የብዝበዛውን ዓይነትና ስልት የሚወስን በመሆኑ ነው ። በባሪያ አሳዳሪው ስልተምርት ውስጥ በባሪያውና በባሪያ አሳዳሪው መካከል ያለው የብዝበዛ ግንኙነት የሚፈጸመው ባሪያው የባሪያ አሳዳሪው የግል ኅብረት በመሆኑ ነው ። የካፒታሊስትን ስልተምርት የወሰድን እንደሆነ አምራቹ መደብ ማለትም ወዛደሩ ነፃ ሲሆን የማምረቻ መሣሪያዎች ባለቤት ባለመሆኑ ግን የሥራ ኃይሉን ለመሸጥ የሚገደድበት ነው ። የኅብረተሰቡ አጠቃላይ ፖለቲካዊ ሥርዓትና

የአመለካከት ዓይነት የሚወሰኑት በመሠረታዊ መደቦች ግንኙነት ነው ። የስልተምርት ለውጥ የሚከሰተው በመሠረታዊ መደቦች መካከል በሚካሄደው የመደብ ትግል ነው ።

ኢ.መሠረታዊ መደቦች የሚባሉት ደግሞ መሠረታዊ መደቦችን ባቀፈው ስልተምርት ውስጥ የማይጠቃለሉ ነገር ግን ከነሱ ጋር በአንድ ማኅበራዊ ኢኮኖሚያዊ ሥርዓት ውስጥ የሚገኙት ናቸው ። ኢ.መሠረታዊ መደቦች በኅብረተሰቡ ዋና ስልተምርት ውስጥ የተሰማሩ አይደሉም ማለት ነው ። ከዚህም የተነሳ አጠቃላይ ሚና ፍራቸው የኅብረተሰቡን ታሪካዊ ሂደት የሚወስኑ አይደሉም ። በመደብ ትግል ውስጥ ጥቅማቸውን በራሳቸው ብቻ ለማራመድ ስለማይችሉ ብዙውን ጊዜ ወላዎይ አቋምና አመለካከት ያላቸው ናቸው ። ትግሉ ወሳኝ ደረጃ በሚደርስበት ወቅት ከእንዲ መሠረታዊ መደብ ጉን ለመሰለፍ የሚገደዱ መደቦች ናቸው ። ለምሳሌ በካፒታሊስት ሥርዓት ውስጥ ኢ.መሠረታዊ መደቦች ተብለው የሚጠሩት አነስተኛ ገበሬዎች ፡ የእጅ ሥራ ባለሞያዎች ፡ አነስተኛ ነጋዴዎች ወዘተ... ናቸው ።

(መደብን ይመለከታል ።)

መሠረታዊ ፍላጎቶች

(Basic Necessities)

በእንደ ኅብረተሰብ ማኅበራዊ ሕይወት ውስጥ ወሳኝና አስፈላጊ የሆኑ ቁሳዊ ፍላጎቶች መሠረታዊ ፍላጎቶች ይባላሉ ። እነዚህ ቁሳዊ ፍላጎቶች እንደ መጠለያ፣ እንደ ምግብ፣ እንደ ልብስ ወዘተ... ያሉት ሲሆኑ እነሱም ያለ ማኅበራዊ እርባታ ሊሟሉ የማይችሉ ናቸው ።

ማኅበራዊ ምርት በኅብረተሰቡ ውስጥ መሠረታዊ ፍላጎቶች የሚነሡበትንና የሚዳብሩበትን አጠቃላይ ሁኔታ ይወስናል ። በእንደ ኅብረተሰብ ውስጥ የሚከሰቱ የኢኮኖሚ ፍላጎቶች ዕድገት በኅብረተሰቡ ውስጥ ካለው ተጨባጭ የምርት ኃይሎች የዕድገት ደረጃ ጋር የተያያዘ ነው ።

የኅብረተሰቡ ማኅበራዊና ኢኮኖሚያዊ የዕድገት ደረጃ እያደገ ሲሄድ መሠረታዊ ፍላጎቶቹም እንደዚህ እያደጉ ይሄዳሉ ። ለምሳሌ በጥንታዊ የጋርዮሽ ኅብረተሰብ ውስጥ ያለው መሠረታዊ ፍላጎት በባሪያ

አሳዳሪውና በፊውዳሉ ኅብረተሰብ ውስጥ ካሉት መሠረታዊ ፍላጎቶች ያነሰ ነው ። በካፒታሊስት ኅብረተሰብ ውስጥ ያለው የመሠረታዊ ፍላጎት ደረጃ ደግሞ በቅድመ ካፒታሊስት ኅብረተሰብ ውስጥ ከተከሰቱት እጅግ የላቀ ነው ።

በአንድ ኅብረተሰብ ውስጥ ያለውን ቁሳዊ ፍላጎት የማርካት ሂደት በምርትና በፍጆታ መካከል ባሉት ግንኙነቶች የሚገለጽ ነው ። በመደብ በተከፋፈለ ኅብረተሰብ ውስጥ የሚገኙ የተለያዩ መደቦችና የኅብረተሰቡ ክፍሎች የሚኖሯቸው ፍላጎቶች የተለያዩና ተፃራሪም ናቸው ። በሶሻሊስት ኅብረተሰብ ውስጥ ኢኮኖሚው በማዕከላዊ ዕቅድ የሚመራ ፣ ዕድገቱም ሚዛናዊና የተመጣጠነ በመሆኑ ግላዊና ማኅበራዊ ፍላጎትን ለማቀናጀትና ለማስማማት አመች ሁኔታ ይፈጠራል ።

ባንድ ኅብረተሰብ ውስጥ ባለው የግምረት ችሎታ መግላት የሚችሉና መግላትም የሚገባቸው ፍላጎቶች የኅብረተሰቡ ተጨባጭ ፍላጎቶች ናቸው ። በሶሻሊስት ኅብረተሰብ ውስጥ በየጊዜው ያሉትን ተጨባጭ ፍላጎቶች እያጤኑ የሳይንስና የቴክኖሎጂ ዕድገትን በምርት ሂደት ውስጥ ተግባራዊ በማድረግ መሠረታዊ ፍላጎቶችን በይበልጥ ሰማግሌትና የኑሮ ደረጃን በየጊዜው ለማሻሻል ያስችላል ።

መሠረት (ታህታይ መዋቅር)
(Basis)

በኅብረተሰብ ውስጥ በሰዎች መካከል በምርት ፣ በልውውጥ ፣ በክፍፍልና በፍጆታ መሰከቻ ያሉትን ኢኮኖሚያዊ ግንኙነቶች የሚያመለክት ጽንሰ ሐሳብ ነው ። በኅብረተሰብ ውስጥ የሚገኙ ክስተቶች ፣ አስተሳሰቦች ፣ አመለካከቶችና እነዚህም የሚከናወኑባቸው ድርጅቶችና ተቋሞች በመሠረቱ ላይ የሚገነቡና በርሱም የሚወሰኑ ናቸው ። ለምርት ኃይሎች ዕድገት አመችና ተሰማሚ የሆኑ የምርት ግንኙነቶች (ኢኮኖሚያዊ ግንኙነቶች) ስለሚያስፈልጉ የምርት ኃይሎች ዕድገት የምርት ኢኮኖሚያዊ ግንኙነቶችን ለውጥ ያስከትላል ። የኢኮኖሚያዊ ግንኙነቶችም ለውጥ የመሠረትን ለውጥ ያስከትላል ።

በቅድመ ሶሻሊስት ሥርዓቶች ውስጥ በርካታ ኢኮኖሚያዊ ግንኙነቶች አሉ ። የአርጌው (የቀድሞው) ሥርዓት የምርት ግንኙነቶች ፣ በወቅቱ ያለው ሥርዓት የምርት ግንኙነቶችና የወደፊቱ ሥርዓት ጥንሰሰ የምርት ግንኙነቶች አብረው ይገኛሉ ። ይሁን እንጂ ኢኮኖሚያዊ የሆኑት የምርት ግንኙነቶች በሙሉ በአንድ በተወሰነ የዕድገት ደረጃ ላይ ለሚገኝ ኅብረተሰብ ላዕላይ መዋቅር መሠረት ሆነው አያገለግሉም ። በዚህ ጊዜ መሠረት ተብለው የሚጠሩት ኢኮኖሚያዊ የሆኑት የምርት ግንኙነቶች ላዕላይ መዋቅር የተገነባባቸው ግንኙነቶች ብቻ ናቸው ። ያለፈው ሥርዓት ርዝራዥና የወደፊቱ ሥርዓት ጥንሰሰ ኢኮኖሚያዊ ግንኙነቶች ግን የኅብረተሰቡ ኢኮኖሚያዊ ክፍሎች ተብለው ይጠራሉ ። በአንድ ኅብረተሰብ ውስጥ ክስተቶች ፣ አስተሳሰቦች ፣ አመለካከቶችና ከነርሱም ጋር ተያይዘው የሚገኙት ተቋሞችና ድርጅቶች በምርት ግንኙነቱ የሚወሰኑ እንደመሆናቸው መጠን በአንድ ጊዜ አንድ ዓይነት የምርት ግንኙነት ብቻ የበላይነትን ይዞና ስፍና የሚገኝ ይሆናል ። ይህም የምርት ግንኙነት የላዕላይ መዋቅር መሠረት ነው ።

የምርት ኃይሎች ዕድገት የሚፈጥረው የምርት ግንኙነት የኅብረት ይዘታውን የግል ወይም የወል ሊያደርገው ይችላል ። የምርት መገልገያዎች ይዘታ የግል የሚሆንበት ኅብረተሰብ (በባሪያ እሳዳሪው ፣ በፊውዳሉና በካፒታሊስቲ ሥርዓት) ውስጥ የሰው በሰው ብዝሃና ጭቆና ይኖራል ። የምርት መገልገያዎች ይዘታ የወል ወይም ማኅበራዊ በሆነ በት ኅብረተሰብ ውስጥ (ጥንታዊ ጋርዮሽና ኮሚኒዝም) የሰው በሰው መበዝበዝና መጨቆን አይኖርም ። እኩልነት ፣ መረዳዳትና የወል ጥቅም የሚከበርበት ሥርዓት ነው ።

(ላዕላይ መዋቅርን ፣ የምርት ግንኙነቶችን ይመለከታል ።)

መሠረትና ላዕላይ መዋቅር
(Basis and Superstructure)

መሠረትና ላዕላይ መዋቅር በኅብረተሰብ ውስጥ በኢኮኖሚያዊና በሌሎች ማኅበራዊ ግንኙነቶች መካከል ያለውን ቁርኝት የሚገኝ

ልዩ የታሪካዊ ቁስለካልነት ፈርጆች ሲሆኑ ሁለቱም በአንድ ማኅበራዊ ኢኮኖሚያዊ ሥርዓት ውስጥ ታቅፈው የሚገኙ ናቸው ። መሠረት ኢኮኖሚያዊ ግንኙነቶችን ሲያመለክት ላዕላይ መዋቅር ደግሞ የማኅበራዊ ንቃተ ገሊናን ልዩ ልዩ መልኮችና ቁሳዊ ገጽታቸውን (ድርጅትን ፣ ተቋምን ፣ መንግሥትን ፣ ፓርቲን ጫተ...) የሚያጠቃልል ነው ።

ላዕላይ መዋቅር በመሠረቱ ላይ የተገኘ ገቢ ፣ መሠረቱን የሚያገግበርቅ ፣ መሠረቱ እንዲጠናከርና እንዲስፋፋ የሚያገለግል ነው ። ላዕላይ መዋቅር በግብረተሰቡ ውስጥ ሰፍኖና የግልጽነትን ይዞ የሚገኘው ኢኮኖሚያዊ ግንኙነት (መሠረት) ነፃብራቅ እንደመሆኑ ዕድሜው ፣ አጠቃላይ ባሕርይና ለውጡ ይኢኮኖሚያዊ ግንኙነቱ ለውጥ ይወስናል ። ሆኖም ላዕላይ መዋቅር ልዩ ልዩዎቹን የማገገሚያ ንቃተ ገሊና መልኮችንና የነርሱም ቁሳዊ ገጽታዎች የሆኑትን ድርጅቶችን ፣ ተቋሞችንና መንግሥትን የሚያቅፍ በመሆኑ ይኢኮኖሚያዊ ግንኙነቶች ተጨባጭ ሁኔታ ጋር በእኩል ደረጃ ላይ ላይገኝ ይችላል ። ይህም የላዕላይ መዋቅርን እንግራዊ ነፃነት ያሳያል ። ላዕላይ መዋቅር በመሠረቱ የሚወጣን ቢሆንም መልሱም በመሠረቱ ላይ ተፅዕኖ ሊያሳድር ይችላል ። ላዕላይ መዋቅር በመሠረቱ ዕድገት የሚያመቹ ሁኔታዎችን በጥናት ዕድገቱን የማፋጠን አለበለዚያም የግያመቹ ሁኔታዎችን በመፍጠር ለመሠረቱ ዕድገት ዕንቅፋት ሊሆን ይችላል ።

መሠረት (ኢኮኖሚያዊ ግንኙነቶች) በመደብ ግብረተሰቦች ውስጥ ቅራኔን ያቀፈ ነው ። በኢኮኖሚያዊ ግንኙነቶች ባሕርይ የተነገ በተግራሪ መደቦች መሀከል የሚኖረው ቅራኔ የኢኮኖሚያዊ ግንኙነቶቹ ነፃብራቅ ጭንቀት በላዕላይ መዋቅርም ውስጥ ይከስታል ። በግዘአደሩ መደብና በቡርሻው መደብ ፓርቲዎች መሀከል በሚደረገው ትግል (የርዕዮተዓለም ፣ ፖለቲካ) በግዘአደሩ መደብ የሙያ ፣ የመረጃጃ ፣ የብዙኃን ድርጅቶችና በካርታሊስቲክ መንግሥትም መሀከል በሚካሄደው ትግል ይገለጻል ። የዚህም ትግል ውጤት የግዘአደሩን መደብ አሸናፊነት ካሳተለ በማኅበራዊ አብዮት አማካይነት ኢኮኖሚያዊ መሠረቱ ይለወጣል ። ቡርሻዚዎች የግልጽነቱን ካላጣ ግን መዋቅሩን በመጠቀም መሠረቱ ይበልጥ እንዲጠናከርና እንዲደላደል

ያደርጋል ። ይህም የመሠረትና የላዕላይ መዋቅር ዲያሌክቲካል ነው ።

እያንዳንዱ ማኅበራዊ ኢኮኖሚያዊ ሥርዓት የራሱ የሆነ የመሠረትና የላዕላይ መዋቅር ቅንጅት አለው ። የማኅበራዊ ኢኮኖሚያዊ ሥርዓት ለውጥም የሁለቱንም ለውጥ ያሰክትላል ። ሆኖም መሠረቱ ከላዕላይ መዋቅር አንፃር ሲታይ ከሞላ ጉደል በአፋጣኝ ሲለወጥ ላዕላይ መዋቅሩ እንግራዊ ነፃነት ስላለው ዘግይቶ ይለወጣል ። በተለይም ከኢኮኖሚያዊ ግንኙነቶች ጋር የቅርብ መያያዝ የሌላቸው ክፍሎች ለምሳሌ ባህላዊ አመለካከቶች ዘግይተው ይለወጣሉ ። ፖለቲካዊና ሕጋዊ የላዕላይ መዋቅር ክፍሎች ግን ወዲያው ይለወጣሉ ።

(መሠረትን ፣ ላዕላይ መዋቅርን ፣ ታሪካዊ ቁስለካልነትን ፣ ማኅበራዊ ኢኮኖሚያዊ ሥርዓትን ይመለከታል ።)

መስተጋብር

(Interaction)

ነገሮችና ክስተቶች እርስ በርሳቸው ወይም አንዱ በሌላው ላይ በሚያሳርፉት ተፅዕኖ ፣ በተለያዩ ቁሳዊ ነገሮችና ክስተቶች መሀከል የሚገኝ ግናቸውም ግንኙነትና መያያዝ እንዲሁም አንዱ የሌላውን እንቅስቃሴ በማፋጠን ወይም በመግታት ለአንድ ሂደት የሚያደርገውን ጠቃሚ ወይም ጉጂ አስተዋጽኦ የሚገልጽ ጽንሰ ሐሳብ ነው ። መስተጋብር የግናቸውንም ቁሳዊ ነገሮች ሥርዓት ፣ ህልውናና አወቃቀር ፣ እያንዳንዱ ቁሳዊ ሥርዓት ከሌሎች በርካታ ቁሳዊ ሥርዓቶችና በነርሱም ውስጥ ከሚገኙ አካሎች ጋር በሚያደርገው ግንኙነት የሚያስከትላቸውን ባሕርያት ወይም የሚፈጥሩቸውን አዲስ ነገሮች ቅርፅ ይዘት የሚገልጽ ነው ።

መስተጋብር የግናቸውም ነገር ህልውና የሚከሰትበት እንደመሆኑ ከመስተጋብር ውጭ ህልው ሆኖ የሚገኝ ነገር የለም ። መስተጋብር በቁሳዊ ሥርዓቶች ውስጥ የሚፈጠሩት የመንግሥትና የተገብሮት ግንኙነቶች በግያደርገው ሁኔታ የሚከሰቱበት ሂደት ነው ። ይህንንም የመስተጋብር ሁለንታዊ ባሕርይ በተለይ የቁስለካልን እንቅስቃሴ በምናጠንቀቅ ጊዜ በሚገባ መንገድ ይቻላል ።

ለምሳሌ ክእንቅስቃሴ ዓይነቶች ተናክሉታዊ እንቅስቃሴን፣ ሙቀትን፣ ብርሃንን፣ የኤሌክትሪክ ኃይልን፣ ማገኒቲዝምን፣ የኬሚካል ውህደትንና መነጣጠልን፣ የአካላት ቅንብርን ወዘተ... ብንመለከት በተለያዩ ገጽታዎች የሚከሰቱት እንቅስቃሴዎች አጠቃላይ ድምር ሳይለወጥ ነገር ግን አንዱ ወደሌላው የሚሸጋገርበት፣ አንዱ የሌላውን ባሕርይና ምንነት የሚወስንበት፣ በአንድ ሁኔታ መንገድ የሆኑት በሌላ ሁኔታ ተገብሮት እየሆኑ ለምሳሌ ተናክሉታዊ እንቅስቃሴ ወደ ሙቀት፣ ወደ ኤሌክትሪክ ኃይል፣ ወደማገኒቲዝም፣ ወደ ብርሃን ወዘተ... ሲለወጥ በተገላቢጠሽ እነዚህ ደግሞ ወደሱ የሚለወጡበትን የያዘ ግንኙነትና እንቅስቃሴ ማለትም መስተጋብራዊ ሂደትን መረዳት ይቻላል ።

ተፈጥሮ በአጠቃላይ አጅግ የተለያዩና በርካታ የሆኑ ቁሳዊ አካላት በተለያዩ መልኮች ተያይዘውና ውሁድ ግንኙነት ፈጥረው የሚገኙበት ሥርዓት ነው ። ይህ ከከዋክብት እስከ አቶሞች ያሉበት ሥርዓት ልዩ ልዩ ቁሳዊ አካላት በተለያዩ ግንኙነቶች ተቀነባብረው የሚገኙበት እንደመሆኑ ደግሞ አንዱ ቁሳዊ አካል በሌላው ላይ የሚያስከትለው ተፅዕኖ አለ ። እንዲያውም ለእንቅስቃሴ መንገድ የሚሆነው ይህ የቁሳዊ አካላት ውስጣዊ ግንኙነት፣ መተሳሰርና አንዱ በሌላው ላይ ወይም ከሌላው ጋር የሚፈጥረው ተፅዕኖ ነው ።

በተፈጥሮ ውስጥ አንዳችም ድርጊት በተናጠል አይከናወንም ። ስለሆነም እያንዳንዱ ነገር ከሌላው ጋር ባለው ግንኙነት ወይም ከሌላው በተያያዘ ሁኔታ የሚደርስበትን መስተጋብራዊ የይዘት ወይ የቅርፅ ለውጥ ከዚህም ጋር የእንቅስቃሴን አያሌና የተያያዙ መስተጋብራዊ ባሕርያት ሳይገነዘቡ ስለሁኔታዎች ትክክለኛ አመለካከት መቅረፅ አይቻልም ። የሳይንሳዊ ስሻሊዝም ርዕዮተዓለማዊ አመለካከት አንዱ ዋንኛ መሠረት የሆነው የዲያሌክቲክስ ዋንኛ ሕግም የሁለንታዊ መስተጋብራዊ ግንኙነት የሆነው ከዚህ የተነሣ ነው ።

(የዲያሌክቲክስ ሕግን፣ ፈርዶችን፣ ሥርዓትን ይመለከታል ።)

መስተጋብአዊ ሥነ አመክንዮ
(Inductive Logic)

መስተጋብአዊ የግዕዝ ቃል ሲሆን ትርጉሙ የሚለበስ፣ ሰብሳቢ ግለት ነው ።

ከአንድ መለስተኛ መረጃ ወይም ሐሳብ ወደ ከፍተኛና አጠቃላይ እንዲሁም ከቀላል ወደ ውስብስብ፣ ከተናጠል ወደ አጠቃላይ ሐሳብ ሽግግር የሚደረግበት የትንታኔና የሐሳብ ሥነ አመክንዮአዊ ሂደት መስተጋብአዊ ሥነ አመክንዮ ይባላል ። አንድ አስባሰብ ደረጃም የተሟላ ወይም ከፊል መስተጋብአዊ ሥነ አመክንዮ ሊሆን ይችላል ።

የተሟላ መስተጋብአዊ ሥነ አመክንዮ ማለት የነገሮችን ወይም የክስተቶችን ስብስብ በተናጠል በማጥናትና በጥናቱ ግኝት ላይ በመመሥረት ስብስቡን ከሚመለከት አጠቃላይ ከሆነ የመደምደሚያ ሐሳብ ላይ መድረስ ማለት ነው ። በዚህ መልክ የሚገኝ የመደምደሚያ ሐሳብ አባላቱን በሙሉ በዝርዝር በማጥናት የሚገኝ ነውና ትክክለኛነት ያለው ቢሆንም የአገልግሎቱ መስክ ግን ጠባብ ነው ። ምክንያቱም ተፈጻሚ ሊሆን የሚችለው አነስተኛ ቁጥርና ሊጠኑ የሚችሉ አባላት ባሉት ስብስብ ላይ ብቻ በመሆኑ ነው ።

ከፊል መስተጋብአዊ ሥነ አመክንዮ በጣም በርካታ አባላትን ያቀፈ ስብስብን በሚመለከት አባላቱን በሙሉ በማጥናት ሳይሆን ከነርሱ ውስጥ ከፊሎቹን ብቻ በማጥናትና በውጤቱም ላይ በመመሥረት ስብስቡን በሞላ ከሚመለከት አጠቃላይ መደምደሚያ ሐሳብ ላይ መድረስ ማለት ነው ። የስብስቡ ጥቂት አባላት ስብስቡን የሚወክሉ ባሕርያትን እንደሚያገለግሉ ተደርጎ ለመደምደም ቢቻልም የዚህ መደምደሚያ ትክክለኛነት ግን የበለጠ ጥናት የሚጠይቅና በተከታታይ ምርምር መረጋገጥ ያለበት ነው ። ከዚህ ዓይነት ችግር ለመላቀቅ ግን ለናሙና የሚመረጡትን አባላት መሠረታዊ ግንኙነቶችና የእርስ በርስ መደጋገፍ በበቂ ጥጥር ያስፈልጋል ። በዚህም ጊዜ ትኩረት መደረግ ያለበት በሚጠኑት አባላት መሠረታዊ ባሕርያትና ፍሬ ሐሳቦች ላይ ሊሆን ይገባል ። ስለ

ሆኖ የዚህ ዓይነቱ ከፊል መስተጋብአዊ ሥነ-ምግባር ዋና ባሕርይ የከሰተቶችንና የገርቶችን መሠረታዊ ግንኙነቶች ግልጽ የማድረግ ዘዴ መሆኑ ነው።

ለምሳሌ ውሀና ሕይወት ግንኙነት ልዩ ከሚለው ሕውስታዊ መረጃ በመነጥት ሕይወት ባለበት ቦታ ውሀ አለ ። ስለዚህ ያለውሀ ሕይወት ሊኖር አይችልም ጭረጣው አጠቃላይ ሐሳብ ለመሸጋገር ይችላል ። ይህ ግን ፍጹሟዊ አይደለም ።

(ሥነ አመክንዮን ፣ ምንጫታዊ ሥነ አመክንዮን ፣ ጊዮሌክቲካዊ ሥነ አመክንዮን ይመሰክራል ።)

ጦር

(Tragic)

ጦር የግዕዝ ቃል ሲሆን ትርጉሙም የሚያሳዝን ፣ የሚያበላጭ ፣ የሚከነክን ግለት ነው።

በኅብረተሰብ ዕድገት ውስጥ በግለሰብ ጭና በኅብረተሰብ መካከል ያሉትን ቅሪቲያት ፣ በውበትና በሕሠም መካከል የሚካሄደውን ትግል የሚገልጽ የሥነ ውበት ፈርጅ ነው ። መሪ የሚያንጸባርቀው ለጊዜው ሊፈቱ ያልችሉ ቅሪቲያቶችን ነው ። በመሆኑም አስፈላጊ በሆነ ታሪካዊ ሁኔታና በሰዎች ተካሄደው እንቅስቃሴ መካከል የሚኖረው አለመጣጣም በተለይ የሚጠቀስ መሪ ሁኔታ ነው ። መሪ የጭንቀትና የሥቃይ ስሜቶችን የሚቀስቅስና ብዙውንም ጊዜ የቅሪቲውን ውስብስብነት ወደ ሞት የሚወስድ ነው ።

የመሪ ምክንያት በማኅበራዊ ኃይሎችና በኅብረተሰብ የዕድገት ሕጎች መካከል የሚነሡት ግጭቶች እንደሆኑ ማርክሳዊ ሥነ ውበት ያስረዳል ። ለምሳሌ አንድ ተራማጅ መደብ ከሁኔታዎች አለመብሰል ወይም አለመቻላት የተነሳ በትግሉ ማሸነፍ ሲያትተው መሪ ሁኔታ ይፈጠራል ። ወይም ደግሞ የአረጅው መደብ አንዳንድ አባሎች የመደባቸውን መውደቅ በመረዳት ተራማጅ በሆነው መደብ ውስጥ በመቀላቀል የነበራቸውን ሥልጣን ለማስቀረት ሲታገሉ ማየት መሪ ይሆናል ።

መሪ ሐዘን የሚፈጥር ቢሆንም ሥነ ውበታዊ ደስታንም ያቀፈ ነው ። ለዚህ ደስታ ምክንያት የሚሆኑት መሪ የሚፈጥረው የስሜቶችና የንቃተ ጎሊና ጥራት ፣ መጥፎ ነገ

ሮችን አስመልክቶ የሚያስከትለው ጥላቻና ለፈቃድ የሚሰጠው ድፍረት ናቸው ። በሰባ ሊበት ሥርዓት ግንባታ ውስጥ አዲስ የተጋድሎ ሁኔታ ተፈጥሯል ። የኮሚኒስት ሥርዓት አይቀሪ መሆኑን የተገነዘቡና በሕዝብ ኃይል ላይ ሙሉ እምነት ያላቸው የታጋይ አብዮታዊ ጀግኖች ፈቃድ በጣም አስቸጋሪ ፣ አደገኛና ውስብስብ ከሆነ ሁኔታ ጋር የሚያደርገው ትግልና ትግሉ የሚፈጥረው ቅሪቲያት ለመሪ ሁኔታ መንሥክ ናቸው ።

(ሥነ ውበትን ይመለከታል ።)

መሬት ከበርቴ (I—)

(Landlord)

የስፋሬ መሬት ባለቤት የሆኑ ፣ በምርት ተግባር ምንም ተሳትፎ ሳያደርጉ ሌሎች ግለትም ገባሮች ወይም ጭስኞች የደከሙበትን ምርት የሚያጋብሱ ሰዎችን የሚያጠቃልል መደብ ነው ። የዚህ መደብ አባሎች መሬት በማሳረብ ፣ በማክራየት ፣ በመግዛትና በመሸጥ እንዲሁም ገንዘብና አህል በወለድ በማበደር ከፍተኛ ህብት የሚሰበሰቡ ከባሪያው ሥርዓተ ማኅበር ቀጥሎ በተከሰተው በፈውዳሉ ሥርዓተ ማኅበር ውስጥ የሚገኙ የገዥ መደብ አባላት ናቸው ።

ንጉሣውያን ቤተሰብ ፣ መሳፍንት ፣ መኳንንት ፣ ከፍተኛ የቤተ ክህነት ባለሥልጣናት ፣ የብዙ መሬት ባለቤት የሆኑ ባለባቶችና ሌሎችም የነዚህ ሁሉ የጥቅም ተካፋዮች በዚህ መደብ ውስጥ የሚጠቃሉበት ሆናቸው የለውጥ ከፍተኛ ዕንቅፋት ናቸው ። በታሪክ እንደታየው በብዙ ሀገሮች ተራማጅና አብዮታዊ ኃይሎች ይህን አድጋሪ መደብ ከሥልጣን ለማስወገድ መሥዋዕትነት የተመላው ትግል አካሂደዋል ።

(መደብን ፣ ፈውዳሊዝምን ይመለከታል ።)

መብትና ግዴታ

(Right and Duty)

ሰዎች በሚገኙበት ማኅበራዊ ሥርዓት ውስጥ ባላቸው ቦታና ኃላፊነት ማድረግ ያለባቸውንና ሊደረግላቸው የሚገባውን የሚገልጹ ፈርጆች ናቸው ። የመብትና ግዴታ ስፋትና ግንኙነት የሚወሰነው በማኅበራዊ ሁኔታ ነው ።

ሐሳባውን ይህን ሐቅ ስለማይቀበሉ ስለመብትና ስለግዴታ ያላቸው አመሰካክት የተዛባ ነው ። በነሱ አባባል ሰው ፣ ሰው በመሆኑ ብቻ ተፈጥሮአዊ መብቶች አሉት ። በዚህም አመሰካክታቸው መሠረት ሰው በተፈጥሮ በማንበራዊና በታሪካዊ ዕድገት የሚወሰን መሆኑን ስለማይገነዘቡ በግዴታና በመብት መካከል ያለውን መስተጋብር ሊረዱ አልቻሉም ። በእርግጥ በመደብ በተከፋፈሉ ኅብረተሰብ ውስጥ የመብትና የግዴታ ግንኙነት ሚዛናዊ ሊሆን አይችልም ። የገዥው መደብ መብቱ የሰፋ ፣ ግዴታው ያነሰ ሲሆን የተገዥው መደብ ደግሞ ግዴታው የበዛና መብቱ በዚያው አንጻር የጠበበ ነው ። መብት የሚገልጸው የበላይነትን በመሆኑ ግዴታ የተጨቋኝነትን ፍች ይይዛል ። ይህ በተሸፋፈነ መደባዊ አመሰካክት ሲገለጽ የመብቱ ስፋት ከገለበጡ ታላላቅነትና አስተዋጽኦ ስፋት እንደሚመነጭ ተደርጎ ይነገራል ። ትክክለኛ ግንዛቤው ግን ይህ የግዴታና የመብት የተዛባ ግንኙነት የሚያንፀባርቀው የምርት ግንኙነትን ሁኔታ ነው ። ባለንብረትና ንብረት አልባ የሆኑት ግዴታንና መብትን አስመልክቶ እኩል ከሆነ ሚዛን ላይ ሊቀመጡ አይችሉም ።

የሁለቱን ግንኙነት በትክክል ሊያዋቅር የሚችለው የኮሚኒስት ሥርዓት ብቻ ነው ። የግምረቻ መሣሪያዎች ከግል ይዘታ መላቀቅ ሰዎች እኩል መብት እንዲኖራቸው ያደርጋል ። የተራድኦ ግንኙነት ሰዎችን የጋራ ታላላቅነት ተገዥ ስለሚያደርግ የግዴታቸው መሠረት ይሆናል ። ግዴታ ማለት በግድ መሥራት ሳይሆን መብት ሰግጥኝት ገለበጡ የሚያደርገው ማንበራዊ አስተዋጽኦ ነው ። መብት ደግሞ ገለበጡ ነፃ ዕድገት እንዲያገኝ ከኅብረተሰቡ የሚሰጠው ነው ። የገለበጡ ግዴታ የኅብረተሰቡ መብት ነው ፤ የገለበ ሱም መብት የኅብረተሰቡ ግዴታ ነው ። የተራድኦ ግንኙነት መብትንና ግዴታን ያለማግል ማለት ነው ። ይህ የግዴታና የመብት መስተጋብራዊ ግንኙነት የራስን በራስ ግስተዳደር መርህ እውን የሚያደርግ በመሆኑ የሰው ባህላና ንቃተ ገሊና ከከፍተኛ ደረጃ ላይ መድረሳቸውን የሚያመለክት ነው ።

(ኮፕሬሽን፣ ሥነ ምግባርን ይመለከታል ።)

መንሥኤና ሁኔታ
(Cause and Condition)

ሁኔታ ከተገብሮት ቀድሞ የሚገኝ ነገር ግን በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ መንገድ የተገብሮት ወሳኝ ክስተት አይደለም ። ሁኔታ የአንድ ነገር ውስጣዊ ቅሬታ የሚከናወንበት አካባቢ ነው ። ሁኔታ ውስጣዊ ቅሬታ የሚከናወንበት ውጫዊ ቅሬታም ሊሆን ይችላል ። ሁኔታ በርካታ ነገሮች ለአንድ ነገር መገኘት አስፈላጊ ሆነው ነገር ግን አንዱ ወሳኝ ሆኖ ሌሎች እራሳቸው በራሳቸው የወሳኝነት ሚና ባይኖራቸውም ለነገሩ ወይም ለድርጊቱ መከናወን ወይም ለተገብሮቱ መገኘትና መግለጻት ባለባቸው ነገሮች መስክ ሊገኝ ይችላል ።

መቀት ፣ አፈርና እርጥበት ስንዴን ወደ ቡቃያነት እንዲለወጥ ቢያስፈልጉም የሰንዴው ወደ ቡቃያነት የመሰወጥ ጉዳይ የውስጣዊ ባሕርይ ተገብሮት እንጂ በተጠቀሱት ነገሮች መንሥኤነት አይደለም ። አለበለዚያ የተጠቀሱት ነገሮች ሁኔታዎች መሆናቸው ቀርቶ መንሥኤዎች ከሆኑ ግናቸውንም ስንዴን መሰል ነገር ወደ ቡቃያነት መለወጥ በቻሉ ነበር ። የሥራ ተገብሮች ፣ የሥራ ማከናወኛ ቁሳቁሶችና ሥራ አንድ ላይ ሀብት ሰግፍራት ቢያስችሉም ከሥራ ተገንጥለው ሀብቱ ብቻቸውን ሀብት ሊያፈሩ አይችሉም ።

መንሥኤ ከተገብሮት ጋር ቀጥተኛ ግንኙነት ያለውና በጊዜ እንገር ተገብሮትን በመቅደም ብቻ የሚገኝ ሳይሆን ተገብሮትም እንዲኖር ወይም እንዲገኝ በቀጥተኛ መንገድ የሚወሰንም ጭምር ነው ። ሁኔታ ግን ተገብሮትን በጊዜ እንገር ቢቀድምም በቀጥተኛ መንገድ አይወሰንም ። ይህን እንጂ ያለ ሁኔታ ተገብሮት ከቆዩ ሊታሰብ አይችልም ።

መንሥኤ ፣ ሳቢያና ሁኔታ እንዲሁም በተወሰነም መስክ መንደርደሪያ ተገብሮትን በመቅደማቸው ተመሳሳይ መሰለው ቢታዩም ልዩነት አላቸው ።

ሳቢያና ሁኔታ ተገብሮትን ቀድመው መገኘታቸውና ተገብሮትን የማይወስኑ መሆናቸው ተመሳሳይነታቸው ሲሆን ልዩነታቸው ግን ሁኔታ ለተወሰነ ተገብሮት የገድ መገኘት ወይም መግለጻት ያለበት መሆኑ ነው ። ለአ

ንድ ግንብራዊ አብዮት የገድ ነባራዊና ገሊጭ ሁኔታዎች በተለያየ የብስለት ደረጃ ቢሆን መሟላት አለባቸው ። ሳቢያ ግን እንደ ድርጊቱ ወይም እንደተገብሮቱ አለበለ ይሆን እንደታሪካዊ ሁኔታው የተለያየ ሊሆን ይችላል ።

የውጫዬን ስምምነት መፍረስ ስበብ ይገድረገ ሊኖረደላለት ሊጣለፍ ሊትዮ ጽያን ልትወር ችላለች ። የውጫዬ ስምምነት ባይረረስም ኖሮ ሊጣለፍ ሊትዮጽያን መውረጅ የግይቶር ነበር ። ስለዚህ የውጫዬ ስም ምንት ለሊትዮጽያ መውረር ስበብ እንጂ መንግሥት ወይም ሁኔታ አልነበረም ።

(ፈርጆችን ይመለከታል ።)

መንግሥትና ተገብሮት (Cause and Effect)

ተገብሮት ተገብሮ ከሚለው ቃል የተገኘ ሲሆን ትርጉሙም ድርጊት ፣ ከንውን ግለት ነው ።

መንግሥት ግለት አዲስ ከስተትን የሚያ ሰጠችና ከርሱም ጋር ካለው ግንኙነት እንግር ሲታይ ቀድሞት የሚገኝ ከስተት ነው ። ተገብሮት መንግሥት የሚያስከትለውና የርሱም ድርጊት የሚፈጥረው ከስተት ነው ። መንግሥት ራሱ የሌለ ከስተት ተገብሮት በመሆኑ መንግሥትና ተገብሮት ተለዋዋጭ ናቸው ። ግና ቸውም መንግሥት ተገብሮትን ቀድሞ የሚገኝ ይሆንም ግናቸውም ተገብሮትን ቀድሞ የሚገኝ ከስተት ግን የተጠቀሰው ተገብሮት ምክንያት ነው ግለት እይደለም ። ለምሳሌ የተወረወረ ደንጋይ ወደ መሬት ይወድቃል ። ሆኖም ሰድ ገንጾ ወደ መሬት መውደቅ ምክንያት የደንጋይ መወርወር ሳይሆን የመሬት ስበት ነው ። ወርወራው ከደንጋይ መውደቅ የሚቀድም ቢሆንም የተገብሮቱ መንግሥት አይደለም ።

መንግሥት ተገብሮትን የሚያስከትል ቢሆንም ከተገብሮቱ ጋር የሚወራረስ ነው ። እንደ ድርጊት በአንድ ጊዜ መንግሥትና ተገብሮት ሊሆን የሚችል ከመሆኑም በላይ በአንድ ወቅትና ሁኔታ መንግሥት የነበረው በሌላ ወቅትና ሁኔታ ተገብሮት ሊሆን ይችላል ። እንዲሁም ተገብሮት ወደ መንግሥት ሊለወጥ ይችላል ። ተገብሮት በመንግሥት በመወሰን ብቻ የሚቀር ሳይሆን ተገብሮት መልሶ በመንግሥትው

ባይ ተፅዕኖ ሊያሳድር ይችላል ። ካፒታሊዝም (መንግሥት) በገጠር ውስጥ ዘመናዊ እርሻን በማስፋፋት ገበሬውን ወደ ወዝአደርነት ቢለውጠውም (ተገብሮት) የወዝአደሩ ቁጥር መጨመር በተራው የቡርጂዚውን ትርፍ በማሳደግ የካፒታሊዝምን ዕድገት ያፋጥናል ። ግናቸውም ከስተት የተወሰነ መንግሥት ተገብሮት እንጂ መንግሥት የሌለው ተገብሮት ከቸውገም ሊኖር አይችልም ። የመንግሥትና የተገብሮት ግንኙነት ውስጣዊ ፣ ነባራዊና ሁለንታዊ ነው ።

እንደ መንግሥት በርካታ ተገብሮቶችን ሊያስገኝ የሚችለውን ያህል እንደ ተገብሮት ደግሞ በርካታ መንግሥቶች ሊኖሩት ይችላል ። ሆኖም እነዚህ መንግሥቶች በሙሉ ተገብሮቱን በማስገኘቱ ረገድ አኩራ ሚና አይጫወቱም ።

መንግሥት ከሳቢያ ይለያል ። ሳቢያ እንደን ድርጊት ቀድሞ የሚገኝና ድርጊቱም እንዲፈጸም የሚያስችል ግን ይህንን ድርጊት በገድ የግያ ስከትል ወይም የግይወስን ከስተት ነው ። በሳቢያና በተገብሮት መሀከል ያለው ግንኙነት ውጫዊና መሠረታዊ ያልሆነ ነው ። ለምሳሌ የውጫዬ ስምምነት ከአድዋ ጦርነት የቀደመ ቢሆንም የስምምነቱ መፍረስ ግን የአድዋ ጦርነት ምክንያት አይደለም ። የጦርነቱ ምክንያት የጣሊያን ሊኖረደላለችም የመስፋፋት ፍላጎት ነበር ። በሳቢያና በተገብሮት መካከል ያለው ግንኙነት ውጫዊ እንዲሁም የአጋጣሚ ጉዳይ ሊሆን ይችላል ።

(ፈርጆችን ይመለከታል ።)

መን ፣ ቶማስ (Mun, Thomas)

1571—1641 የኖረ እንግሊዛዊ ሊኮና ሚስትና የዳበረ ሚርካንቴሊስት አስተሳሰብ መሥራች ነው ። መን “አስት ሊንዲያ ካም ፓኒ” የተባለው ኩባንያ ዲሬክተርና የእንግሊዝ መንግሥት የንግድ ኮሚሽነር በመሆን ሠርቷል ።

“እንግሊንድስ ትሬዥር ባይ ፎሪን ትሬድ” በሚል ርዕስ በ1664 በታተመው መጽሐፍ ውስጥ ለገቢ ገንድ ከሚወጣው ወጪ ከወጭ ገንድ የሚገኘው ገቢ እንዲበልጥ ግድረግ ያሻል የተሰኘውን ሐሳብ በመ

ደገፍ ግብራሪያ ሰጥቷል ። ካርል ማርክስ የመንግሥት ሥራ የሚርከንቲሊዝም ወንጌል ሊሆን የበቃ የዘመኑ ትልቅ ሥራ ነው ሲል ገልጾታል ።

መን እንደቀደሙት ሚርከንቲሊስቶች ሁሉ ሀብትንና ገንዘብን እንድ እድርጉ ይመ ለከታል ። ይሁንና ቀደምት ሚርከንቲሊስቶች በየዓመቱ ወደ ሀገር የሚገባው የወርቅና የብር መጠን ከሀገር ከሚወጣው እንዳይበ ልጥ ማድረግ ያሻል ያሉትን ሐሳብ ግን አልተቀበለውም ። እንደመን አስተሳሰብ ሀብትን (የወርቅን ክምችት) ማሳደግ የሚቻ ለው በቀጥታ በወርቅና በብር ዝውውር ላይ በሚጣል ገደብ ሳይሆን ወርቅንና ብርን በሚያስገኘው የውጭ ንግድ መስክ የወጪ ንግድን ከገቢ ንግድ በማስበለጥ መሆን ይኖርበታል ባይ ነው ። መን ወርቅንና ብርን የሚያያቸው እንደ “ከቡር ድንጋይነታቸው” ብቻ ሳይሆን እንደዝውውር መሣሪያነታ ቸውና እንደካፒታልነታቸውም ጭምር ነው ።
(ሚርከንቲሊዝምን ይመለከታል ።)

መንደርደሪያና ክትያ
(Ground and Consequence)

በሁለት ሐሳቦች መካከል ያለ ግንኙ ነት ። አንዱ ሐሳብ ከሌላው ሐሳብ የሚንደረ ደር ፣ ከርሱም ጋር ሳይፋላስ ወይም የዚህን ሐሳብ ይዘት ሳያናጋ ሐሳቡን ሥርዓት ባለው መንገድ በማዋቀርና በማዳበር የሚደመድም ሐሳብ ግለት ነው ። ሁለት ሐሳቦች ካላቸው ግንኙነት አንፃር ሲታዩ የመጀመሪያው መንደርደሪያ ሲሆን ቀጥሎ የሚመጣውና ከመንደርደሪያው የሚመነጨው ሐሳብ ክትያ ይባላል ። ስለዚህ በመንደርደሪያና በክትያ መካከል ያለው ግንኙነት የሐሳቦች ግንኙ ነት ነው ።

በመንደርደሪያና በክትያ መካከል ያለው ግንኙነት በሁለት ሐሳቦች መካከል ያለ ግንኙ ነት ሲሆንም ሐሳቦችና በመሀከላቸው ያለው ግንኙነት ግን የእውነታ ነፃነት ናቸው ። በመንደርደሪያና በክትያ መካከል ያለው ግን ኙነት የሐሳብ ግንኙነት እንደመሆኑ የሁለቱ ግንኙነት ትክክለኛነት በሐሳቦች ትክክለኛ ነት የሚወሰን ነው ከእውነታ ጋር ሊመሳ ሰሉ ወይም ሊቃረኑ ይችላሉ ። ክትያ

ሐሳቡ ከመንደርደሪያው ሐሳብ ተነሥቶ ፣ እርሱንም በማያፋልስ ሁኔታ ሥነ አመክንዮ አዊ በሆነ መንገድ ቢዋቀርም ክትያው ግን የተሳሳተ ሊሆን ይችላል ።

መንደርደሪያ
ሰው ሁሉ ግኝት ነው ፤
አበበም ግኝት ነው ፤
ስለዚህም አበበም ሰው ነው ።
ይህንን ምሳሌ ካለን ዕውቀት አንፃር ሳይሆን ከምሳሌው ሐሳብ ብቻ በመነሣት ብንተነትን ክትያ ሐሳቡ የመንደርደሪያ ውን ሐሳብ የማያፋልስና እርሱንም አዳብር በሥነ አመክንዮአዊ ሥርዓት የሚደመድም በመሆኑ ትክክል ነው ። በሌላ አንፃር ግን ክትያ ሐሳቡ ከእውነታ ጋር የሚቃረን በመሆኑ ትክክል ወይም እውነት አይደ ለም ። ምክንያቱም በዚህ ምሳሌ ውስጥ አበበን ሰው ያደረገው ግኝቱ ሲሆን ግኝት የሚሆን ሕይወት ያለው ነገር በሙሉ ግን ሰው አይደለም ።
(ፈርጆችን ይመለከታል ።)

መንግሥታዊ ሞኖፖል ካፒታሊዝም
(State Monopoly Capitalism)

መንግሥታዊ ሞኖፖል ካፒታሊዝም በካፒ ታሊስት ሞኖፖል ኃይልና በቡርኻው መን ግሥት ኃይል ጥምረት የሚፈጠር ከፍተኛው የሞኖፖል ካፒታሊዝም ቅርፅ ነው ። ለመ ጀመሪያ ጊዜ ቃሉን የተጠቀመበትና ንድፈ ሐሳቡን ያጠናቀረው ሌኒን ሲሆን እሱም ሞኖፖል ካፒታሊዝም ወደ መንግሥታዊ ሞኖፖል ካፒታሊዝም ማደጉ የማይቀር መሆ ኑን አሳይቷል ።

የመንግሥታዊ ሞኖፖል ካፒታሊዝም መፈጠርና መዳበር መሠረቱ በካፒታሊስቱ ስልተ ምርት ውስጥ የሚገኙ የማይታረቁ ቅራኔዎች በተለይም በምርት ማሰራጨን ትና ካፒታሊስቱ ምርቱን የገሉ በግድረት መካከል ያለው ቅራኔ እየከረረ መሄድ ነው ። በዚህ ሁኔታ የቡርኻው መንግሥት ሞኖፖ ሉችን የተዘፈቁባቸው የማይታረቁ ቅራኔዎች ከሚያስከትሉባቸው ችግር ለማውጣት ጣልቃ

ገዛነቱን ያጠናክራል ። ሞኖፖሎች የዓለምን ገዢያ በመከከላቸው ለመቀራመት በሚያደርጉት አየተካረረ በመሄድ ላይ በሚገኘው ውድድርም የቡርጂዥውን መንግሥት ድጋፍ ይጠይቃሉ ። የካፒታሊዝም አጠቃላይ ቀውስ እየተካረረ መምጣትም የመንግሥታዊ ሞኖፖል ካፒታሊዝምን ዕድገት አፋጥኖታል ። ወደሰሻሊዝም እያደሰ በመምጣት ላይ ያለውን የዓለም ኃይል አሰላለፍ ለመግታት በሚያደርጉት ከንቱ ሙከራ የኢምፔሪያሊስት ሀገሮች ገዥ መደብ አባላት የሞኖፖል ኃይልና የቡርጂ መንግሥታት ኃይል ጥምረት እንዲጠናከር ያደርጋሉ ። እንዲሁም ሞኖፖሎች በቡርጂ መንግሥታት ረዳትነት በመልማት ላይ ያሉ ሀገሮችን ሠርቶ አደር ሕዝቦች በቡርጂ ርዕዮተዓለምና ፖለቲካ ቁጥጥር ሥር በማዋል የብዝሃ ሥርዓቱን ለማቆየት ይጥራሉ ።

መንግሥታዊ ሞኖፖል ካፒታሊዝም ከሞኖፖሎች መዳበር ጋር ማቆጥቆጥ የጀመረው በያዝነው ምዕት ዓመት መጀመሪያ እካ ባቢ ላይ ነው ። ሁለቱ የዓለም ጦርነቶችና በጦርነቱ መካከል በነበረው ጊዜ ውስጥ የታየው ታላቁ የዓለም ኢኮኖሚ ቀውስ መንግሥታዊ ሞኖፖል ካፒታሊዝም እንዲዳብር ረድተዋል ። ከሁለተኛው የዓለም ጦርነት በኋላ መንግሥታዊ ሞኖፖል ካፒታሊዝም አዳዲስ ገጽታዎችን በመያዝ ሊሰፋፋ ችሏል ። እንቅስቃሴውንም ከሶሻሊስቱ ዓለም ጋር ከሚደረገው ትግል ጋር በበለጠ በማገናኘብ ላይ ይገኛል ።

በአሁኑ ጊዜ መንግሥታዊ ሞኖፖል ካፒታሊዝም ልዩ ልዩ ቅርፆችን ይዞ ይገኛል ። የቡርጂ መንግሥት በመንግሥታዊ በጀት ፣ በደገማ ፣ በታክስ ፣ በብድርና በገንዘብ ፖሊሲ ፣ በሸቀጦች ዋጋና በምንዳ ፖሊሲ እንዲሁም በሌሎች ኢኮኖሚ ነክ እንቅስቃሴዎቹ አማካይነት የብሔራዊ ገቢ ክፍፍል ተጠቃሚ ሞኖፖሊስቶች እንዲሆኑ ያደርጋል ። የቡርጂ መንግሥት ለሞኖፖሊስቶች እንደ አንድ ሰናይ የሸቀጥ ማራገፊያ ያገለግላል ። በሞኖፖሊስቶችና በቡርጂ መንግሥት መካከል በሚደረገው ውል መሠረት ሞኖፖሎች የጦር ማራገፊያዎችን በገፍ እያመረጡ በከፍተኛ ዋጋ ለቡርጂው መንግሥት በመሸጥ ከፍተኛ የሞኖፖል ትርፍ እንደሚያገኙ የታወቀ ነው ። የቡርጂው መንግሥትም የውጭ ፖሊሲውን ፣ በተለይም የአጅ አዙር ቅኝ አገዛዝ ፖሊሲ ውን ለማራመድ በሞኖፖል ካፒታል ይገለ

ገላል ። የቡርጂ መንግሥትና የሞኖፖል ካፒታል ተወካዮች ባንድነት ዓለምን በመከከላቸው ዳግመኛ ለመከፋፈል በሚያደርጉት መራራጥ ዓለም አቀፍ ኅብረቶችንና ስምምነቶችን እንዲሁም ካፒታሊስት ኅብረትን ይፈጥራሉ ። ያጠናክራሉ ።

መንግሥታዊ ሞኖፖል ካፒታሊዝም የሚይዘው አንድ ሌላ ቅርፅ በሞኖፖሎች ተወካዮችና በቡርጂ መንግሥታት ባለሥልጣኖች መካከል የሚፈጠረው ኅብረት ነው ። የመንግሥት ባለሥልጣኖች በኮርፖሬሽኖች ውስጥ ቁልፍ ቦታዎችን እንዲይዙ ይደረጋል ። የኮርፖሬሽን ከፍተኛ ኃላፊዎች ሞኖፖሊስቶችም በመንግሥታዊ መዋቅር ውስጥ በአመራር ደረጃ ሥራ ይመደባሉ ። በዚህ አኳኋን በመንግሥታዊ መዋቅር ውስጥ በመግባት ጥቅማቸውን ያስጠብቃሉ ።

የቡርጂው መንግሥት ራሱ ከብሔራዊ ገቢና ከሀገሪቷ የምርት ኃይሎች ከፍተኛ የሆነውን ክፍል በቀጥታ በቁጥጥር ሥር የሚያውል መሆኑ አንድ ሌላ የመንግሥታዊ ሞኖፖል ካፒታሊዝም ዋና ቅርፅ ነው ። የቡርጂው መንግሥት በበጀት ይዞ የኢኮኖሚ ድርጅቶችን በማቋቋም አንዳንድ ድርጅቶችን ከግል ይዘታ ወደ መንግሥት ንብረትነት በግዥ በማዛወርና በሞኖፖሊስቶች ድርጅቶች ውስጥ የአክሲዮን ባለቤት በመሆን የምርት ኃይሎች ባለንብረት ይሆናል ። ይህ የቡርጂው መንግሥት የምርት ኃይሎች ባለንብረትነት የሞኖፖሊስቶችን ጥቅም የሚያዳብር እንጂ ጥቅማቸውን የሚገረር አይደለም ። የቡርጂው መንግሥት አንድ ኃይል ማመንጫና መጓጓዣ የመሳሰሉትን ተቋሞች አቋቁሞና ከግል ካፒታሊስቶች ገዝቶ ከሠርቶ አደሩ ሕዝብ በሚሰበሰብ ታክስ እየደገመ በማካሄድ አገልግሎታቸውን ለሞኖፖሊስቶች በአነስተኛ ዋጋ እንዲያቀርቡ ያደርጋል ። ከግል ንብረትነት ወደ መንግሥት ንብረትነት በግዥ የሚያዛውራቸው ድርጅቶችም በአብዛኛው የከሰሩ ወይንም ሊከሰሩ የተቃረቡ ሲሆኑ የባለቤትነቱ ዝውውር ዋና ዓላማም ሞኖፖሊስቶቹ ካፒታላቸውን ይበልጥ አትራፊ ወደሆኑ መስኮች ለማዛወር ማስቻል ነው ። በሞኖፖሊስቶች ድርጅቶች ውስጥ የአክሲዮን ባለቤት በመሆንም የቡርጂው መንግሥት ጥቅሙን ከሞኖፖሊስቶች ጋር በቅርብ በማስተሳሰር ድርጅቶቹ ደገማ

እንዲያገኙ፣ በአነስተኛ ወለድ ብድርና የብድር ቅድሚያ እንዲሰጣቸው፣ አነስተኛ ታክስ እንዲከፍሉ በማድረግ ትርፋቸውን እንዲያሳድጉ ይረዳቸዋል ። የቡርጂው መንግሥት በንብረትነት ከያዛቸው የምርት ኃይሎች የሚያገኘውንም ገቢ በአብዛኛው ሞኖፖሎችን ለመደገግ ሚያና ከሞኖፖሎቹ ልዩ ልዩ ሸቀጦችን ለመግዣ ያውላዋል ።

መንግሥታዊ ሞኖፖል ካፒታሊዝም ባንድ በኩል የምርት ኃይሎች የዳበሩበትና ማኅበራዊ አመራረት ከላቀ የዕድገት ደረጃ ላይ የደረሰበት ነው ። ይህም ከካፒታሊዝም ወደ ሶሻሊዝም ለመሸጋገር ቁሳዊ ቅድመ ሁኔታ የተመቻቸበት ሲሆን መንግሥታዊ ሞኖፖል ካፒታሊዝም በሌላ በኩል የሠርቶ አደሩ ሕዝብ የኑሮ ሁኔታ የበለጠ እንዲቆረቁዝ የሚያደርግ ነው ። ሞኖፖሊስቶች ከቡርጂ መንግሥት ጋር በማበር በሠራተኛው መደብና በገበሬዎች ላይ የሚፈጽሙት ጭቆናና ብዝበዛ እየተባባሰ ሊሄድ በበዝባኝና በተበዝባኝ መደቦች መካከል ያለው ቅራኔ የበለጠ እየተካረረ ይሄዳል ። ይህም ለሶሻሊስት አብዮት ጎሊናዊ ሁኔታን ለማሟላት የሚረዳ ነው ።

(ኢምፕሪያሊዝምን ይመለከታል ።)

መንግሥታዊ ሶሻሊዝም (State Socialism)

በአንዳንድ ሀገሮች ሥርዓተ ማኅበሩ ካፒታሊስት ሆኖ የመንግሥቱ ሥልጣን በቡርጂ መደብ እጅ እንዳለ የተወሰኑ የማምረቻና የአገልግሎት ሰጪ ድርጅቶች በመንግሥት ቁጥጥር ሥር እንዲውሉ ይደረጋል ። በዚህ ወቅት “ለነፃ ውድድርና ላልተገደበ የግል ባለቤትነት” የቆሙ የካፒታሊስት ሥርዓት አቀንቃኞች የተወሰኑ የኢኮኖሚ ተቋሞች በመንግሥት ቁጥጥር ሥር መዋላቸውን ብቻ በመመልከት ሥርዓቱ ሶሻሊስት እንደ ሆነ እድርገው ለማቅረብ ይሞክራሉ ። ሁኔታውንም “መንግሥታዊ ሶሻሊዝም” በሚል ይገልጹታል ።

ይህ ጽንሰ ሐሳብ የቡርጂ የጥገና ለውጥ አስተሳሰብና የአድርባይነት ውጤት ነው ። ይህም አመለካከት አንድ መንግሥት በኢኮኖሚው ውስጥ ጣልቃ በመግባት በይዘታ ወይም በቁጥጥር በሚያደ

ርገው ተሳትፎ ወይም ተፅዕኖ ብቻ ሶሻሊዝም እንደሚገነባ ይቀበላል ። የካፒታሊስቱ መንግሥት አንዳንድ የኢኮኖሚ ተቋሞችን በባለቤትነት ከያዘና ቁጥጥሩን ካጠናከረ የቡርጂው መደብ በ“ነፃ ውድድር” ሳቢያ በሠርቶ አደሩ ሕዝብ ላይ የሚያደርሰውን የኢኮኖሚ ብዝበዛና ማኅበራዊ ቀውስ ማሰቀረት፣ በዚህም ገዥው መደብ ከላይ ሶሻሊዝምን የሚያሰፍንበት ሁኔታ መፍጠር ይቻላል የሚል ሲሆን ይህም በንዑስ ከበርቱ ተምኔታዊ ሶሻሊስቶች አስተሳሰብ የተበከለ ነው ። የዚህ ዓይነቱ አስተሳሰብ እራማጅ ከነበሩት መካከል የፈረንሳይ ብላንክ፣ የጀርመን ሮድቤርቱስና ላሳል ይገኙበታል ።

(ተምኔታዊ ሶሻሊዝምን፣ ላይንሳዊ ሶሻሊዝምን ይመለከታል ።)

መንግሥታዊ ካፒታሊዝም (State Capitalism)

መንግሥታዊ ካፒታሊዝም የሚለው ጽንሰ ሐሳብ በካፒታሊስት ዕድገት ሂደት የገንዘብ ካፒታሊስቶች ከቡርጂው መንግሥታዊ ቢሮክራሲ ከፍተኛ ክፍሎች ጋር ያላቸውን የጥቅም መተሳሰር እንዲሁም የፖለቲካ ሥልጣንና የኢኮኖሚን ኃይል ቅንጅት የሚያሳይ ነው ። የመንግሥታዊ ካፒታሊዝም ይዘት የሚገለጸው ባለው መንግሥት የመደብ ጠባይ፣ በወቅቱ ተጨባጭና ታሪካዊ ሁኔታ፣ መንግሥታዊ ካፒታሊዝም ባለበት ሀገር ውስጥ በሰፊነው የኢኮኖሚ እጠቃላይና ልዩ ሁኔታዎች ነው ። በቅድመ ሞኖፖል ካፒታሊዝም የነበረው መንግሥታዊ ካፒታሊዝም በወዝአደሩ የበላይ ገዥነት ዘመን ካሰውና እንዲሁም በአሁኑ ጊዜ በኋላቀር ሀገሮች ከሚገኘው መንግሥታዊ ካፒታሊዝም የተለየ መልክ አለው ።

በቅድመ ሞኖፖል ካፒታሊዝም የነበረው መንግሥታዊ ካፒታሊዝም የቡርጂውን መንግሥት የካፒታል ክምችት ስማፋጠን በካፒታሊስቱ ኢኮኖሚ ውስጥ ጣልቃ ለመግባት የሚገደድበት ሁኔታ ነበር ። በዚያ ወቅት መንግሥታዊ ካፒታሊዝም በይዘቱ በመንግሥት ኃይል እማካይነት በተለያዩ መንገድ ካፒታሊስቶች የሚያስፈልጋቸውን ርካሽ ጉልበት በቀላሉ ሊያገኙ የሚችሉበ

ትን ሁኔታ ማመቻቸትን፣ ይህም ርካሽ ጉልበት ከፍተኛ ተረፈ እሴት ሊያስገኝ እንዲችል የሥራ ሰዓትንና ሁኔታን በሚመሰክት ለካፒታሊስቶች ሕጋዊ ድጋፍ መስጠትን፣ የመንግሥትን መሬት ለግለሰብ ካፒታሊስቶች ማደላደልን፣ ቅኝ ግዛቶች መያዝንና መዘረፍን፣ የግል ካፒታሊስቶች ግዛቶች እነስተኛ ካፒታል ሊያቋቁሟቸው የግዴታዎቻቸውንና ለካፒታሊስቱ ኢኮኖሚ መስፋፋት አመች ሁኔታ ሊፈጥሩ የሚችሉትን እንደ ባቡር ሐዲድና እንደ መንገድ የሰላሰሉትን ማስፋፋትን፣ የኃይል ማመን ግዴታ መሥራትንና ትላልቅ ከተሞችን የመንግሥት ሞኖፖል ማቋቋምን፣ ካፒታሊስቶች ከመንግሥት ድጎማ እንዲያገኙ ግድረግና በእነስተኛ ወለድ ከፍተኛ ጭር ሊያገኙ የሚችሉበትን ሁኔታ መፍጠርን፣ የሀገር ውስጥ ካፒታሊስቶች በውጭ ሀገር ካፒታሊስቶች ውድድር እንዳይዳከሙ የሚከለክል ታሪፍ መጣልንና የመሳሰሉትን ሕርጎች መውሰድን የሚያጠቃልል ነበር።

በካፒታሊስት ሀገሮች የነበረው መንግሥታዊ ካፒታሊዝም በአሁኑ ጊዜ በነዚህ ካፒታሊስት ሀገሮች ካለው መንግሥታዊ ሞኖፖል ካፒታሊዝም በዓይነት የተለየ ነው። የካፒታሊስት ሀገሮችን በሚመሰክት መንግሥታዊ ካፒታሊዝም በካፒታሊዝም የመጀመሪያ የዕድገት ደረጃ ላይ የሚከሰት ነው። የመጀመሪያው (መንግሥታዊ ካፒታሊዝም) ከግል ካፒታሊስቶች የከምችት ዓቅም ደካማ ነት የተነሳ የቡርጂው መንግሥት የካፒታልን ከምችት ለማፋጠን ከወሰደው እርምጃ የመነጨ ሲሆን መንግሥታዊ ሞኖፖል ካፒታሊዝም የተከሰተው ግን በሞኖፖሎች የበላይነት ሥር የተከማቸውን የደለበ ካፒታል መሠረት በማድረግ ነው። በመጀመሪያው ሁኔታ ካፒታሊስቱ መንግሥት በኢኮኖሚው ውስጥ ጣልቃ የሚገባው አልፎ አልፎ ሥርዓት በሌለው ሁኔታ ሲሆን በመንግሥታዊ ሞኖፖል ካፒታሊዝም ወቅት ግን መንግሥት በካፒታሊስቱ ኢኮኖሚ ውስጥ ጣልቃ የሚገባው ካፒታሊዝም አሁን በደረሰበት የዕድገት ደረጃ ላይ በዓለም የሶሻሊስት ሥርዓት መዳበርና በኢምፔሪያሊዝም የቅኝ አገዛዝ ሥርዓት መፈረስ የተነሳ የደረሰበትን አጠቃላይ ቀውስ ለማስታገስ በመሆኑ ጣልቃ ገብነቱ የሚካሄደው በማያቋርጥና በተቀናጀ መልክ ነው።

ከካፒታሊዝም ወደ ሶሻሊዝም በሚደረገው ሽግግርና በወዘለደሩ የበላይ ገዥነት መንግሥት ሥር መንግሥታዊ ካፒታሊዝም እንደ እንድ ይዘታ የሚኖር ሲሆን ይህ ይዘታ በወዘለደሩ መንግሥት ቁጥጥር ሰሶሻሊስት ኢኮኖሚ ዕድገት አስተዋጽኦ የሚያደርግ ነው። የሚከሰተውም ለውጭ ካፒታል ኮንሴሽን በመስጠት፣ የመንግሥት የኢኮኖሚ ተቋሞችን በማከራየት፣ በጋራ አክሲዮን ተቋምና በመንግሥት ተቋሞች የተመረቱ ሸቀጦችን የግል ነጋዴዎች በኮሚሽን እንዲያከፋፍሉ በማድረግ፣ በአጠቃላይ የመንግሥት የኢኮኖሚ ዓቅም ደካም ብሎ በሚገኝባቸው በተወሰኑ የኢኮኖሚ ዘርፎች ውስጥ መንግሥት ከግል ካፒታል ጋር በተወሰነ ስምምነት አማካይነት አብሮ በመሥራት መልክ ነው።

የመንግሥታዊ ካፒታሊዝም ይዘታ ወደ ሶሻሊዝም በሚደርገው የሽግግር ወቅት የሶሻሊስቱን ኢኮኖሚ በማደራጀትና በማዳበር ለገድ አስተዋጽኦው ከፍተኛ ነው። የምርት ኃይሎች በጣም ከዳበረ የዕድገት ደረጃ ላይ ሳይደርሱ ወደ ሶሻሊዝም የሚደረገውን ሽግግር በተያያዙት ሀገሮች ውስጥ (ለምሳሌ ሩሲያ በ1917) በሽግግር ወቅት ከሚኖሩት ከግል የካፒታሊስት ይዘታ፣ ከእነስተኛ የሸቀጥ ምርት ይዘታና ከጥንታዊ የኢኮኖሚ ይዘታ ይልቅ የመንግሥታዊ ካፒታሊዝም ይዘታ ተራማጅ የሆነና ለሶሻሊዝም ይዘታ የሚቀርብ ነው። የግል የኢኮኖሚ ይዘታው የመንግሥታዊ ካፒታሊዝምን ፈር መከተሉ የሽግግሩን ወቅት ሊያፋጥነው ይችላል። ምክንያቱም የዚህ ዓይነት ይዘታ መስፋፋት የቡርጂዚውን የገንዘብ ከምችት፣ የዕውቀት፣ የልምድና የድርጅታዊ አሠራር ስልት ለሠራተኛው መደብ ጥቅም ግልጋሎት እንዲውል ከማድረጉም በላይ ለሶሻሊስቱ ኢኮኖሚ መሠረት የሆነው የተስፋፋ የማሽን አመራረት እንዲዳብር ይረዳል።

በኋላቀር ወይም ታዳጊ ሀገሮች ውስጥ ደግሞ መንግሥታዊ ካፒታሊዝም ለየት ያለ መልክ አለው። በነዚህ ሀገሮች መንግሥታዊ ካፒታሊዝም ማለት በኢኮኖሚው መስክ መንግሥታዊ የኢኮኖሚ ተቋሞችንና ድርጅቶችን ማቋቋም፣ በኢኮኖሚው ዘርፍ የሀገር ውስጥንም ሆነ የውጭ የግል ካፒታልን እንቅስቃሴ ለመቆጣጠር የሚያስችል የኢኮኖሚ እርምጃ መውሰድ፣ በሀገር አቀፍ ደረጃ

ለኢኮኖሚው ዕድገት ከፍተኛ አስተዋጽኦ ሊኖራቸው ለሚችሉ ትላልቅ ፕሮጀክቶች ሥራ አስፈላጊ የሆነውን የሰው ኃይልና ገንዘብ የግብዓብ አርምጃዎችን የሚያጠቃ ልል ነው።

በታዳጊ ሀገሮች የመንግሥታዊ ካፒታሊዝም ኢኮኖሚ ይዘት ሀገሮቹ እንደሚከተሉት የዕድገት ፈለግ (ማለትም ካፒታሊስት ወይም ሶሻሊስት የዕድገት ፈለግ፣ እንደ መንግሥታቱ ማኅበራዊና ፖለቲካዊ ይዘትና አዝማሚያ እንዲሁም ሠራተኛው ሕዝብ ባለው ተሳትፎ) የተለያየ ይሆናል። የካፒታሊስቱን የዕድገት ፈለግ በሚከተሉ ታዳጊ ሀገሮች ውስጥ መንግሥታዊ ካፒታሊዝም ከብሔራዊ ቡርጂወ መደብ ጥቅም ጋር የሚጣጣምና የሠራተኛውን መደብ ጥቅም የሚጎረር ነው። ከዚህም በተጨማሪ በነዚህ የካፒታሊስቱን የዕድገት ፈለግ በሚከተሉ ታዳጊ ሀገሮች ውስጥ የብሔራዊ ቡርጂዚዊ ግቅም የተወሰነና ትላልቅ ፕሮጀክቶችን በሕዝብ ለመደገም የሚችል ባለመሆኑ ይህንን ችግር በማቃለል ረገድ መንግሥታዊ ካፒታሊዝም ከፍተኛ ሚና ይጫወታል። የሶሻሊስቱን የዕድገት ፈለግ በሚከተሉ ሀገሮች መንግሥታዊ ካፒታሊዝም የኢኮኖሚ ዕድገትን ለማፋጠንና ይህንን የዕድገት ፈለግ የሚከተሉ ሀገሮች የዓለም ካፒታሊስት ኢኮኖሚ ጥገኝነታቸውን ለመቀነስ የሚረዳ ነው።

መንግሥታዊ ዱማ (State Duma)

ከ1905—07 በተካሄደው በሩሲያ ቡርጂዲሞክራሲያዊ አብዮት ወቅት በሕዝቡ ጥያቄና ግፊት የተነሣ የሰፊውን መዝገብ ዲሞክራሲያዊ መብት ለማረጋገጥ መሣሪያ ይሆናል በሚል ሽፋን በቄሳሩ መንግሥት የተቋቋመ የሕግ ምክር ቤት ወይም ሸንጉ ነው። ምክር ቤቱ ወይም ሸንጉው የይስሙላ እንጂ ምንም ሥልጣን ያልነበረውና የተቋቋመውም በሕዝቡ ቀጥተኛ ተሳትፎ ሳይሆን በተዘዋዋሪና በተወሳሰበ የምርጫ አፈጻጸም ነበር። ከዚህም በላይ የመምረጥና የመመረጥ ዕድል የተሰጠው ለብዙኃኑ ሠራተኛና ገበሬ አልነበረም። ከሩሲያ ብሔር ውጭ የነበሩ ብሔሮችና ብሔረሰቦች አልተ

ሳተፉበትም። በመሆኑም ምርጫው ለጥቂት ዘውዶች፣ ለመሳፍንትና መኳንንት፣ ለመሬት ከበርቴዎች፣ ለቡርጂዚዎችና ለግብረ አበርቻቸው ብቻ በመሆኑ ዱማው ሙሉ በሙሉ የአድጋሪ ገዥ መደቦች መሣሪያ ነበር ለማለት ይቻላል።

በዚህ መሠረት የመጀመሪያው ዱማ ከሚያዝያ—ሐምሌ 1906፣ ሁለተኛው ከየካቲት—ሰኔ 1907 ቆይተው በቄሳሩ መንግሥት እንዲፈረሱ ተደረገ። ከዚያም በኋላ እንደ ገና የተቋቋሙትና ከ1907—1912 እንዲሁም ከ1912—1917 የቆዩት ዱማዎችም ቢሆኑ የቄሳሩን ፈላጭ ቆራጭ አገዛዝ በሚደግፉ ዘውዶችና ጸሎት መቶዎች የተሞሉ ስለነበሩ ለሕዝብ የፈጸሙት የረባ ተግባር አልነበረም። በልጅቤኮች በዱማው መድረክ በመሳተፍ የቄሳሩን መንግሥት አድጋሪ ፖሊሲና ለዘብ ተኛ ቡርጂዎች ለዚህ መንግሥት ያደርጉት የነበረውን ስውር ድጋፍ ለማጋለጥ ተጠቅመውበታል። በ1914 በዱማው ውስጥ የነበሩ በልጅቤኮች የኢምፔሪያሊስቱን ጦርነት (እንደኛው የዓለም ጦርነት) በጽኑ በመቃወማቸው የእስራት ቅጣት ተበይናባቸው ታሰረው ነበር።

መንግሥት (State)

ኢኮኖሚያዊ የበላይነት ያለው መደብ ፖለቲካዊ ድርጅት ሲሆን ዓላማውና ተግባሩም በአንድ ኅብረተሰብ ውስጥ ያለውን ሥርዓት ለማስጠበቅና ለማጠናከር፣ የሌሎች መደቦችን ተቃውሞና አሻፈረኝ ባይነት ለማፈን የሚያገለግል የመጨቆኛ መሣሪያ ነው። ሆኖም መንግሥት ኢኮኖሚያዊ የበላይነት ያለውን መደብ ፍላጎትና ፖለቲካዊ ጥቅም የሚያስጠብቅ የሥልጣን መዋቅር ብቻ ሳይሆን የመደብ ኅብረተሰብን ፖለቲካዊ አደረጃጀት፣ በመደቦች፣ በማኅበራዊ ክፍሎችና ቡድኖች እንዲሁም እነዚህ ማኅበራዊ ኃይሎች በጨቋኝና በተጨቋኝ የግንኙነት ሥርዓት ውስጥ ያላቸውን ስፍራ የሚያመለክት ነው።

መንግሥት ሥልጣኑን በኃይል ከሚያስከብርባቸው መሣሪያዎቹ (ፖሊስ፣ ወታደር፣ ሕግ፣ እስር ቤት ወዘተ...) ሌላ ርዕዮተ ዓለማዊ መሣሪያዎችም (ትምህርት ቤት፣ የፃይማኖት ተቋሞች፣ የዜና ማሠራጫዎች

የህል ማዕከሎች ወዘተ...) አሉት = እንደ ወታደር፣ ፖሊስ፣ ፍርድ ቤት ወዘተ... ያሉት ጋደቶች ኅብረተሰቡን በኃይል ከገዥው መደብ ጥገኛ አኳያ የሚያስገድድባቸው ሲሆኑ ርዕዮተኛው ደግሞ የአገዛዙን ሕጋዊነት፣ ኔሲላሊንትና ጠቃሚነት የሚያረጋግጥበትና የኅብረተሰቡን ኅሊናዊ ሕይወት የሚገራበት ማሪያ ነው። ከዚህ አንጻር ሲታይ መንግሥት የውጭና የውስጥ ተግባሮች ያሉት ሲሆን ከውስጥ ተግባሮቹ ዋነኛው ገዥው መደብ በኢኮኖሚው የበላይነት አማካይነት የተቀናጀውን የላዕላይ መዋቅር የበላይነት ግጠናክርና ማስከበር ነው። በተጨማሪም መንግሥት ማኅበራዊና ኢኮኖሚያዊ ተግባሮች አሉት፤ አጠቃላይ የኢኮኖሚ ዕቅድ ይቀይሳል። እንደ መንገድ፣ እንደ ድልድይ፣ እንደ ትምህርት ቤት ወዘተ... ያሉትን መሠረተ ልማቶች ያከናውናል። አስተዳደርን በሚመለከት በገዥው መደብና በተለያዩ ማኅበራዊ ክፍሎች መካከል ያሉትን ልዩነቶችና ቅራኔዎች ይፈታል፤ በተግራሪዎች መካከል የሚነሱትን የማይታረቁ ቅራኔዎች ከገዥው መደብ ጥገኛና ከሥርዓቱ ዕድገት ጋር በማይቃረን ማገድና የተጨማሪ መደቦችን አመጣጥ በማድረግ ሁኔታ ለማብረድ ጥረት ያደርጋል። መንግሥት የሚያራምደውም የውጭ ፖሊሲ የሀገር ውስጥ ፖሊሲውና ተግባሩ ነፃነቱን ነው።

መንግሥት በቅድመ መደብ ኅብረተሰብ ውስጥ የነበረውን የአረጋውያን (አዛውንቶች) እስተዳደር በመተካት ከመደቦች መፈጠር፣ ከማምረቻ መሣሪያዎች በግል መያዝ፣ ከማኅፀራዊ የሥራ ክፍፍል ማደግና መስፋፋት ጋር ተያይዞ የመጣ ፖለቲካዊ ድርጅት ነው። መንግሥት ከማይታረቅ የመደቦች ቅራኔ የመነጨ በመሆኑ ሁሉም የነበረና የሚኖር ሳይሆን በኅብረተሰብ የዕድገት ሂደት ውስጥ የተከሰተና ከመደቦች መጥፋት ጋር አብሮ የሚከሰም ነው። እንደ ስልተ ምርት እንደ መንግሥት ብቻ ሲኖረው በርካታ የአገዛዝ ወይም የአስተዳደር መልክ ሊኖረው ይችላል። ለምሳሌ በቡርጂው ኅብረተሰብ ውስጥ የተከሰቱት መንግሥቶች በዓይነታቸው ቡርጂ ሲሆኑ በቅርፅ ሪፑብሊካዊ፣ ሕገ መንግሥታዊ የዘውድ አገዛዝ ወዘተ... ሊሆኑ ይችላሉ። በሰሻሊስት ሥርዓት ውስጥ የወዳደሩ መንግሥት አድጋሪዎችንና ፀረ አብዮት እንደ ቅስቃሴዎችን መደምሰቅ እንጂ የመበዘበዣ መሣሪያ አይደለም። ምክንያቱም የወዝላደሩ

መደብ ፀረ ብዝበዛ በመሆኑና የማምረቻ መሣሪያዎችም ከግል ካፒታሊዝት ወደ ወል ኅብረትነት የተለወጡ በመሆናቸው ነው። ስራ ማኅበራዊ መሠረት ያለው የሽግግር መንግሥት በሰፊነት በብሔራዊ ዲሞክራሲያዊ አብዮት ደረጃም ቢሆን መንግሥት የመበዘበዣ መሣሪያ ሳይሆን እንደየሀገሩ ተጨባጭ ሁኔታ የተወሰኑ መደቦችንና የኅብረተሰብ ክፍሎችን ጥቅም የሚያራምድ ወገናዊ ድርጅት ነው።

ኢኮኖሚያዊ፣ ማኅበራዊ ኅሊናዊ ዕድገት ከከፍተኛ ደረጃ ላይ በሚደርስበት ግለትም በከሚኒስት ሥርዓት ውስጥ ኅብረተሰቡ ራሱን በራሱ ለማስተዳደር ስለሚበቃ የመንግሥት ታሪካዊ አስፈላጊነት ያከትግል።

(ላዕላይ መዋቅርን፣ ፖለቲካዊ ትግልን ይመለከታል።)

መንግሥት በጀት (በካፒታሊዝምና በሰሻሊዝም) (የ—)

(State Budget—Under Capitalism and Socialism)

በእንደ በተወሰነ ጊዜ ውስጥ መንግሥት ከልዩ ልዩ ምንጮች አገኛለሁ ብሎ የሚጠበቀው ገቢና በዚህ ገቢ ላይ በመመሥረት ልዩ ልዩ ሥራዎችን ለማካሄድ የሚያወጣው የወጪ ግምት ወይም ፕሮግራም የመንግሥት በጀት ይባላል። የአንድን ሀገር መንግሥት በጀት ይዘት የሚወስነው ያለበት ሥርዓተ ማኅበር፣ የመንግሥቱ ይዘት፣ የቆመላት ዓላማና ተግባር ነው።

በካፒታሊዝም የመንግሥትን በጀት በዝባዥ መደቦች የኢኮኖሚና የፖለቲካ የበላይነታቸውን ለመጠበቅ ይጠቀሙበታል። በካፒታሊስት ሀገሮች የመንግሥት በጀት በአብዛኛው የሚውለው ምርታዊ ላልሆኑ ተግባራት በተለይም የጦር መሣሪያዎችን ለማስፋፋትና ሌሎች የመጨቆኛ መሣሪያዎችን ለማጠናከር ነው።

ዛሬ በኢምፔሪያሊስት ሀገሮች መንግሥታዊ ሞናፖል ካፒታሊዝም ከመስፋፋቱ የተነሳ መንግሥት በኢኮኖሚ ዘርፍ የሚያደርገው ተሳትፎ ጨምሯል፤ በመሆኑም በመንግሥት እጅ የሚገባው የብሔራዊ ገቢ መጠን አደጋል።

በካፒታሊስት ሀገሮች የመንግሥት በጀት ዋነኛ ምንጭ ቀረጥ ነው። ከቀረጥ

የሚገኘው ከ85—95% ሲሆን ይህም ቀረጥ የሚወድቀው በእብዛኛው በሰፊው ሕዝብ ማለትም በወዝላደሩ፣ በገበሬው፣ በቢሮ ሠራተኛው ወዘተ... ትከሻ ላይ ነው። በካፒታሊስት ሀገሮች የመንግሥት በጀት ገቢ ተለዋዋጭ ነው። በኢኮኖሚ ቀውስ ጊዜ ገቢው እነስተኛ ሲሆን ወጪው ግን ከፍተኛ ነው። በካፒታሊስት ሀገሮች አብዛኛውን ጊዜ ከወጪ ጋር ሲነፃፀር የበጀት ገቢ እጥረት ይታያል ። ይህን የገቢ እጥረት ለመሸፈን መንግሥት ተጨማሪ ቀረጥ በሕዝቡ ላይ ይጥላል ፤ ይበደራል ፤ የወረቀት ገንዘብ ያትግል ። ይህም የካፒታሊዝምን ውስጣዊ ቅራኔ ያባስብዋል ።

በካፒታሊስት ሀገሮች በአጠቃላይ ለማገበራዊና ለባህላዊ ፍላጎቶች ማሟያ የሚወጣው በጀት እነስተኛ ነው። እንዳንድ ጊዜ የበጀት እጥረት ሲኖር ለማገበራዊና ለባህላዊ ጉዳዮች የተያዘው በጀት ይቀንሳል ወይም እስከካፍተው ይሰረዛል ።

በሶሻሊዝም የመንግሥት በጀት የሀገሪቱ የገንዘብ ምንጮች በሙሉ በመንግሥት ቁጥጥር ሥር ውለው ብሔራዊ ምርት የሚሰፋፋብትና ሌሎች የገብረተስቡ የፍጀታ ፍላጎቶች የሚገለጹበት የገቢና የወጪ ድልድል አሠራር ነው።

በሶሻሊስት ሀገሮች ዋነኛው የመንግሥት በጀት ምንጭ ከመንግሥት ኢኮኖሚ ድርጅቶች የሚገኝ ትርፍ ነው። እንደዚሁም ከሽያጭ ታክስ፣ ከጎብረት ሥራ ማገበራት የገቢ ቀረጥ፣ ከማገበራዊ መድንና ከሌሎች ምንጮች ይገኛል ። በሶሻሊስት ሀገሮች ከሕዝብ የሚገኘው ግብር እነስተኛ ከመሆኑም በላይ በየጊዜው በመቀነስ ላይ ያለ ነው። ወደፊትም በአጠቃላይ የሚቀር ይሆናል ።

በሶሻሊስት ሀገሮች የመንግሥት በጀት የሚውለው ብሔራዊ ኢኮኖሚን ለማሳደግ፣ ማገበራዊ፣ ባህላዊና የሳይንስ ፕሮጀክቶችን ለማስፋፋት፣ የሕዝቡን ቁሳዊና ባህላዊ ፍላጎቶች ለማሟላት፣ የመንግሥትን አስተዳደር ለማከናወን፣ ሀገርን ከጠላት ለመከላከልና የወዝላደራዊ ዓለም አቀፋዊነት ገደታን ለመወጣት ነው ። የሶሻሊስት በጀት አወጣጥ እንደየሀገሩ ሁኔታ ቢለያይም በሶሻሊስት ሀገሮች ብሔራዊ ኢኮኖሚን ለማስፋፋትና ማገበራዊና ባህላዊ ጉዳዮችን ለማሟላት ከፍተኛ ወጪ ይደረጋል ።

መንፈሳዊነት

(Spiritualism)

የግዙፉ ዓለም መሠረትና ምንጭ መንፈስ ነው፤ የሰው ነፍስም መንፈሳዊ ነው የሚል የሐሳባዊ ፍልስፍና እንዲገኝ ነው።

ሰው መንፈሳዊና ሥጋዊ ባሕርያት ያሉት፣ መንፈሳዊ ባሕርይም በዓይነት ከሥጋዊ ባሕርይ የሚለይና ነፍስ ከቁሳዊው ሁኔታ ተላቆ የሚኖርና የራሱ ህልውና ያለው ነው። በመሆኑም ነፍስና ሥጋ ተመሳሳይ ዕድል የላቸውም ፤ ሥጋ ሟችና ጠፊ ሲሆን ነፍስ ግን ዘላለማዊና መለኮታዊ ባሕርይ አለው ይላል ። እርግጥ በዚህ ዓለም ውስጥ ነፍስ ለመንቀሳቀስና አራሱን ለመግለጽ በሰው ሥጋዊ አካል ቢጠቀምም ከሥጋ የተለየ ጠባይ ፣ እውነታና መለኮታዊነትም አለው ይላል ።

ቁስአካልነት “ነፍስ” ብሎ የሚጠራው የቁስአካልን ነፃብራቅ በመሆኑና የራሱም ህልውናና እውነታ እንደሌለው በማስረዳቱ የመንፈሳዊነትን ፍልስፍና ይቃወማል ። የመንፈሳዊነት ዋና መከራከሪያ ነጥብ ግን እንጉል የሐሳብ መግለጫና መሳሪያ እንጂ በራሱ የሚያስብ ስላይደለ ሐሳብ የሚጠነስበው እንጉል ውስጥ አይደለም የሚል ነው።

መንፈሳዊነት ባለው ሐሳባዊ አቋም የተነሳ የነፍስንና የሥጋን እንድንትና ልዩነት በትክክል ሊገነዘብ አይችልም ። ነፍስን ከቁሳዊ ሁኔታ የመገንጠል አቋሙ ሳይንሳዊ መሠረት የሌለውና ከእምነትና ከእምልኮ የመነጨ ነው። ሰው ከቁሳዊው ሁኔታ ውጭ መንፈሳዊ ኑሮ አለኝ ብሎ ማመኑ የሚያስረዳው ዓለማዊው ኑሮ እንዳልተሞሰው ነው። ይህችን ዓለም ጥሎ ሌላ መንፈሳዊ ዓለም መመኘትም የዓለማዊ የኑሮ ሁኔታ ውስጣዊ ቅራኔ ውጤት ነው። መንፈሳዊና ዓለማዊ ኑሮን ሙሉ በሙሉ ለማሞላት የሚቻለው ተፈጥሮን በመቆጣጠርና የመደብን ልዩነት በማጥፋት ነው። በመሆኑም መንፈሳዊ ፍልስፍና የሚሻረውና ስለቁሳዊና ስለመንፈሳዊ ዓለም ውህደት ትክክለኛ መልስ የሚገኘው የኮሚኒስት ሥርዓት ሲመሠረት ነው።

(ሃይማኖትን ይመለከታል ።)

መካከለኛ የኅብረተሰብ ክፍሎች (Middle Strata)

በካፒታሊስት ሥርዓት በወዘአደሩና በቡርጂዊው መካከል የሚገኙ መደቦችና የኅብረተሰብ ክፍሎች ናቸው ። የእጅ ጥበብ ባለሙያዎች፣ ዝቅተኛ ነጋዴዎች፣ ትናንሽ የግምረኛ ድርጅቶች ባለቤቶችና መካከለኛ ገበሬዎች እንዲሁም የግል ሀብት የሌላቸውና ለካፒታሊስቶች ተቀጥረው ዕውቀታቸውን በመሸጥ የሚተዳደሩ ምሁራንና የቢሮ ሠራተኞችና የሙያ ሠራተኞች፣ በግለሰቦች ዜጎች ተቀጥረው የሚሠሩ ሌሎችም ክተላያዩ መደቦች የተገጠባጠቡ ክፍሎች ሁሉ በመካከለኛ የኅብረተሰብ ክፍሎች ውስጥ ይጠቃለላሉ ።

በአጠቃላይ መካከለኛ የኅብረተሰብ ክፍሎች በኅብረተሰቡ ውስጥ በያዙት ማኅደራዊና ኢኮኖሚያዊ ቦታ የተነሣ በፖለቲካ እድገታቸው አንድ ጊዜ ከሠራተኛው መደብ፣ ሌላ ጊዜ ደግሞ ከቡርጂዊዎች ጋር የመቆምን ባሕርይ ስለሚያንፀባርቁ ወላግዎቻችንና የአለመረጋጋት ባሕርይ ይታይባቸዋል ። ከነዚህ ውስጥ አብዛኛዎቹ የካፒታሊስቱ ሥርዓት ቁጥጥር እየከፋና የኑሮ ሁኔታቸውም እያዘቀጠ ሲሄድ ወደ ወዘአደርነት እየተለወጡ የሚሄዱ ናቸው ። ለሶሻሊዝም በሚደረገው ትግል ሠራተኛው መደብ መካከለኛ የኅብረተሰብ ክፍሎችን እንደቅርብ አጋሮቹ ይመለከታቸዋል ። በደረጃ ካፒታሊስት ሀገሮች ዛሬ እንደሚታየው የነዚህ የኅብረተሰብ ክፍሎች ወደሠራተኛው መደብ እየተቃረቡ የመምጣታቸው እርምጃ በመፋጠን ላይ ይገኛል ። ይታዩ ሀገሮችም ምሁራንና ሌሎችም የመካከለኛው የኅብረተሰብ ክፍሎች በብሔራዊ የእርነት ትግልና በሀገር ግንባታው ከፍተኛ ሚና ተጫውተዋል ።

(ገዑስ ከበርቴን፣ መሠረታዊና ኢመሠረታዊ መደቦችን ይመለከታል ።)

መዋቅራዊነት (Structuralism)

በአውሮፓና በአሜሪካ ከ20ኛው ምዕት ግድት አጋጣሽ ጀምሮ የተስፋፋ ፍልስፍና ነው ። ፍልስፍናው የተመሠረተው በሥነ ፍጻሜና በሥነ ኅብረተሰብ ጥናቶች ውጤት

ላይ ነው ። ኅብረተሰብን በተለይም ታሪክ የሌላቸውን ኅብረተሰቦች ለግጥናት መዋቅር የሚለው ጽንሰ ሐሳብ ወላኝ ሚና እንዳለው ፍልስፍናው ይናገራል ። መዋቅር ግለት እንደ ራሱን የቻለ እውነታ በሚያቅፋቸው ክፍሎች የእርስ በእርስ ግንኙነትና ሥራ ምንነቱን የሚገልጽና ህልውናውን የሚጠብቅ ነገር ግለት ነው ። ለምሳሌ የሰውን አካል ብንወስድ እራሱን የቻለ ሕይወት ያለው ነገር ሲሆን ይህ ሕይወት የሚንቀሳቀሰውና እራሱን የሚጠብቀው ባሉት የተለያዩ አካሎች የእርስ በእርስ ግንኙነት ነው ። የእንግዳ አካል ብልሽት ለሁሉም ጠንቅ ይሆናል ።

በመዋቅራዊው እስተሳሰብ ይህ አመለካከት የኅብረተሰብ ሳይንሳዊ ጥናት መሠረት ነው ። በኅብረተሰብ ውስጥ ግለሰቦች ይገኛሉ፣ እነዚህ ግለሰቦች ደግሞ በተለያዩ ክፍሎች (ለምሳሌ ሚስት፣ ባል፣ ልጅ፣ አባት፣ አሠሪ ሠራተኛ፣ አስተማሪ፣ ተማሪ) ይመደባሉ ። እነዚህ ክፍሎች በእርስ በእርስ ግንኙነታቸው አገልግሎት ይለዋወጣሉ ። እንዲያውም ክፍል ብቻውን ሲናገር ካለመቻሉም በላይ አገልግሎት የመለዋወጡ ሁኔታ መዋቅሩን የሚገልጽና ህልውናውን የሚጠብቅ አሠራርና አደረጃጀት ነው ። የበላይነት ያለው መዋቅር ነው ። የኅብረተሰብ ሕግም መዋቅራዊ ነው ። ሕግ ግለት ክፍሎቹ እንዴት እንደሚገናኙና በግንኙነታቸው መዋቅሩን እንዴት እንደሚገልጹና እንደሚጠብቁ መረዳት ነው ።

ከዚህም ለመገንዘብ እንደሚቻለው መዋቅሩ ተለዋዋጭ ጠባይ ስለሌለው ከታሪክ ሂደት ውጭ ነው ። ክፍሎቹም የራሳቸው ነገነት ስለሌላቸው በግንኙነታቸው ያው መልሰው መዋቅሩን ስለሚያስቀምጡ ታሪካዊ ሚና የላቸውም ። በእርግጥ ኅብረተሰብ ሊቀያዩር ይችላል ። ሆኖም ለውጡ በታሪካዊ ግፊትና ሂደት የተገኘ ሳይሆን የክፍሎቹ የተለያዩ የአቀናባባር ውጤት ነው ። በቦታና በጊዜ የክፍሎች አወቃቀር ሊለያይ ይችላል ። ነገር ግን አወቃቀሩ ከመዋቅሩ ፍላጎትና ጽሑፍ ሕጋት ሊወጣ አይችልም ። የቅርፅ እንጂ የይዘት ለውጥ ሊከሰት አይችልም ። በመዋቅራዊነት መሠረት ታሪክ የሚባለው ጽንሰ ሐሳብ ለኅብረተሰብ ጥናት አስፈላጊ አይደለም ።

ይህ የሚያስረዳን መዋቅራዊነት ግርክ ሲዝምን ለመዋቅራት የተነሣ ርዕዮተዓለም መሆኑን ነው ። ታሪክን ተጨባጭነት የሌለው

ነገር ማድረግ የማርክሲዝምን ዋና አመለካከት መቃወም ከመሆኑም በላይ የሠራተኛው መደብ ታሪካዊ ተልዕኮ ሳይንሳዊ መሠረት የለውም ማለት መሆኑ ግልጽ ነው። እዚህ ላይ መጠቀስ የሚገባው መዋቅር የሚለው ጽንሰ ሐሳብ ከማርክስ የተወሰደ መሆኑን ነው። ነገር ግን የማርክስ መዋቅር በራሱ ውስጣዊ ቅራኔ ላይ የተመሠረተ በመሆኑ የሚያፈርሰው ኃይል አብሮ በውስጡ እንደ ሚገኝ አስረድቷል። ለምሳሌ ካፒታል መዋቅር ነው። ለምክንያቱም የሚያቅፋቸው የምርት ግንኙነትና ማኅበራዊ ሥርዓት ራሱን ለመጠበቅና ለማሳደግ የሚጠቅሙት ናቸው። ሆኖም እራሱን ሲያሳድግ የሱን ተቃራኒና አጥፊ ኃይል ማለትም ወዛደሩን እያደራጀና እያሳደገ ስለሚመጣ ቋሚ ላይሆን ኃላፊ መዋቅር ነው። ይህን ዲያሌክቲካዊ አስተሳሰብ ነው መዋቅራዊነት የማይቀበለው።

በመሆኑም የመዋቅራዊነት መደባዊ ተልዕኮ ግልጽ ነው። የታሪክን ጽንሰ ሐሳብ ሳይንሳዊ በሚመስል አቀራረብ ለመሻር መሞከር የካፒታሊስትን ሥርዓት ዕድሜ ለማራዘም የሚደረግ ጥረት ነው። መዋቅሩን ቋሚ ነገር አድርጎ መውሰዱ እሱን ለመቀየር የሚደረገውን ማንኛውንም ጥረት ከንቱ ወይም አደገኛ ለማስመልል መሆኑ የማይካድ ነው። በሌላ መልኩ ደግሞ የሰውን ፍላጎትና ትግል ከንቱ አድርጎ ሰውን በመዋቅር ማስገዛት የሚገልጸው እራሱ መዋቅራዊነት የካፒታሊስት ሥርዓት የጭቆና ነፃብራቅ መሆኑን ነው።

(ባሕርዮትን ይመለከታል።)

መደባዊ ንጽረት
(Class Outlook)

በተወሰነ ማኅበራዊ ሥርዓት ውስጥ እያንዳንዱ መደብ ማኅበራዊ ስፍራውን፣ ጥቅሙንና ፍላጎቱን የሚገልጽበት የራሱ የሆነ የአመለካከት ሥርዓት ነው።

ሰዎች ስለሚያካብሩቸው ነገሮች፣ ክስ ተቶችና ሁኔታዎች የሚቀርጹቸው አመለካከቶች በሙሉ ተዳምረው ርዕዮተዓለም በመባል ይታወቃሉ። ርዕዮተዓለም በመሠረቱ የማኅበራዊ ኑባሬ ነፃብራቅ በመሆኑ በተፃራሪ መደቦች በተከፋፈለ ኅብረተሰብ ውስጥ የማኅበራዊ ኑባሬ ነፃብራቅ ማለትም

ትም ርዕዮተዓለም ምን ጊዜም ቢሆን የመደብ ጠባይ ያለው ነው። የኅብረተሰቡ የተለያዩ መደቦች ንጽረትና ንድፈ ሐሳብ ያሉትን ኢኮኖሚያዊ ግንኙነቶችና ማኅበራዊ እውነታ ከመደቦች ጥቅም ፍላጎት አንፃር የሚያንፀባረቁ ናቸው። ስለዚህም የመደብ ንጽረት በነባራዊ መሠረት ላይ የቆመና የአንድን መደብ ቁሳዊ ጥቅም፣ ፍላጎት፣ ምኞት፣ ስሜት ወዘተ... አጠቃላይ ነፃብራቅ የሚገልጽና በአንድ በተወወሰነ ታሪካዊ ማኅበራዊ ግንኙነት ውስጥ የመደብ አባላት የያዙት ስፍራና የፍላጎታቸው ግንዛቤ ደረጃ ነው።

በመደብ በተከፋፈለ ኅብረተሰብ ውስጥ የበዝባዎንና የተበዝባዎን መደብ ሐሳቦች የሚያንፀባርቁ ፍጹም ተቃራኒ የሆኑ ሁለት ንጽረቶች ይኖራሉ። ሆኖም በየትኛውም ወቅት ቢሆን የበላይነቱን የሚይዘው የመደብ ንጽረት የኢኮኖሚና የፖለቲካ የበላይነቱን የያዘው መደብ ንጽረት ነው። የኅብረተሰቡ ቁሳዊ ኃይል ተጠቃሚና የበላይ የሆነው መደብ የኅብረተሰቡ መንፈሳዊ ሕይወት ገዥ ኃይል እንደመሆኑ በኅብረተሰቡ ላይ የራሱን የመደብ ንጽረት በመጫን ባለው የማስራጫ መንገድና ስልት በመጠቀም ለማስፋፋት ይጥራል።

በቡርሻ ርዕዮተዓለማውያን አስተሳሰብ ማኅበራዊ ሐሳቦችና ንድፈ ሐሳቦች የመደብ ጠባይ የሌላቸውና አጠቃላይ ወይም ሁለንታዊ ባሕርይ ያላቸው ናቸው። ይሁን እንጂ የቡርሻው መደብ ንጽረት አቀንቃኞች ሐሳቦቻቸውን በተለያዩ ዘዴዎችና ስልቶች አማካይነት በማስራጨት የቡርሻውን መደብ ጥቅም ለመጠበቅ ለመንከባከብ፣ በአንፃሩም ሠራተኛው ለአርነቱ የሚያደርገውን ትግል ለማደብዘዝና ፈር ለማላት ያሳስሰ ጥረት ሲያደርጉ ይታያሉ። የቡርሻዚው አፈቀላጤዎች የሚሰነዝሯቸው ሐሳቦች የፈለገውን ያህል ረቂቅና ሽፍን ቢመስሉም ዘሮ ዘሮ ለቡርሻው መደብ ወገናዊ ከመሆን አያመልጡም። በሌላ በኩል ደግሞ ቡርሻዚው አመለካከቱን ለማስራጨት ምንም እንኳን በተራቀቁ መሣሪያዎችና ስልቶች ቢጠቀምም አመለካከቱ ከእውነት የራቀ በመሆኑ በሰፊው ሕዝብ ዘንድ የዘለቁ ተቀባይነት ሊያገኝ አይችልም።

ከታሪክ መድረክ የሚሰናበቱ መደቦች አፈቀላጤዎች የማኅበራዊ ዕድገትን አርምጃ

እቅጣጫና ሂደት ለማጣመምና ለማውገርገር፣ ያረጀውንና ያፈጀውን እድገት ሥርዓት ለመጠበቅና ለማቆየት መፍጨርጨር ልማዳቸው እንደሆነ የጎብረተሰብ ዕድገት ታሪክ ያሳያል። በእንግሪድ ደግሞ የተራማጅ መደቦች ደጋፊዎች የሆኑ ክፍሎች የጎብረተሰቡን ግንባራዊ ግንኙነቶች በትክክል ለመተንተንና ለመተርጉም በሚያደርጉት ጥረት ታሪካዊ እውነትን የሚያራምዱ ንጽረቶች ልመቅሪያ እንደሚጥሩ ከታሪክ እንረዳለን። ይህን አንጂ ከነግርክስ በፊት በጠባብ የመደብ ንጽረት ውሱንነት የተነሣ ለጎብረተሰቡ እብዮታዊ ለውጥ መሠረት የሚሆን ዘላቂና ሳይንሳዊ የመደብ ንጽረት ሊቀረፅ አልተቻለም ነበር። ይህ ተግባር ለመጀመሪያ ጊዜ ሊከናወን የቻለው በታላቆቹ የወዝአደር መደብ ርዕዮተዓለማዊያንና መሪዎች ግልትም በግርክስና በኤንግሊስ አማካይነት ነው።

ግርክሲዝም የሠራተኛው መደብ ሳይንሳዊ ንጽረት ነው። የሠራተኛው መደብ ንጽረት የማጎበራዊ እውነታ ትክክለኛ ነብራቅ ነው። የሠራተኛው መደብ ጥቅምና ፍላጎት ከነባራዊ ታሪካዊ እርምጃ ጋር የተጣጣመ በመሆኑም እውነተኛ ጥቅምቹ ገና ፍላጎቶቹን ከሌሎች መደቦች የሚደብቅበት ምንም ምክንያት የለውም። ስለዚህ ግርክሲዝም ለዚህ መደብ ጥቅምና ፍላጎት የዘለቁታ መግለጻት ያለውን ጽኑ የወገኖችን አቋም ያለምንም ማድበስበስ በአቅተሰብም ሆነ በተግባር መሰክ በግልጽ ያራምዳል።

(መደብን፣ ርዕዮተዓለምን ይመለከታል።)

መደባዊ ፍልስፍና
(Class philosophy)

በመደብ በተከፋፈለ ጎብረተሰብ ውስጥ ፍልስፍና በመሠረቱ መደባዊ ይዘት አለው። ነገሮችንና ሁኔታዎችን ከመደብ አቋምና ጥቅም ጋር በማገናኘብ የሚመለከት ፍልስፍና መደባዊ ፍልስፍና ይባላል። እንዳንዶቹ ፍልስፍናዎች የመደብ ባሕርያቸውን ወይም የቆሙበትን መደብ ጥቅምና አቋም ለማንፀባረቅ ቢሞክሩም ከሁሉም ይበልጥ ግን የግርክሳዊ ፍልስፍና የወዝአደሩን መደብ ጥቅም፣ በጎብረተሰቡ ውስጥ ያለውን ስፍራና ወደ ሶሻሊ

ዝም ሽግግር በሚደረግበት ጊዜ ያለውን የመሪነትና የበላይነት ሚና በቀጥታና በግልጽ ያንፀባርቃል። ሐሳባዊ ፍልስፍና የእድገት ገዥ መደቦችን ጥቅምና የበላይነት የሚያንፀባርቅ መሆኑ ባይካደም ከመደብ ጥቅም በላይ እንደሆነና ወገናዊ መሰሎ ሳለመታየት ይሞክራል።

መደባዊ ፍልስፍና ከመደቦች ጥቅም ጋር የተያያዘ፣ ይህንንም ጥቅም የሚያንፀባርቅ፣ የሚንከባከብ፣ ተቀባይነትም እንዲያገኝ የሚጥር፣ ተግራሪ መደቦችንም ለመታገል የሚያገለግል መሣሪያ በመሆኑ የፖለቲካ ባሕርይ ሲኖረው ከመንግሥትም ጋር የተያያዘ ነው። ይሁን እንጂ መደቦች በሚከሰሱት ጊዜ በኮሚኒስት ሥርዓት ውስጥ ፍልስፍና የፖለቲካ ባሕርይን ማለትም የመደብ ወገናዊነቱን ከመተው በቀር አይጠፋም።

(የፍልስፍና መሠረታዊ ጥያቄን፣ ፍልስፍናን፣ የፓርቲ ፍልስፍናን ይመለከታል።)

መደብ
(Class)

የጎብረተሰብን ግንባራዊ ክፍፍል የሚያመለክት ጽንሰ ሐሳብ ነው። ሰዎች በታሪክ በተወሰኑ የማጎበራዊ ምርት ሥርዓት ውስጥ በሚይዙት ስፍራ፣ ከምርት መሣሪያዎች ጋር (በአብዛኛው በሕግ የሚወሰንና የሚቀረፅ) ባላቸው ግንኙነት፣ በማጎበራዊ የሥራ አደረጃጀት ውስጥ በሚጫወቱት ሚናና ከዚህም የተነሣ ከማጎበራዊው ምርት በሚያገኙት ድርሻና መጠን በተለያዩ መደቦች ይከፋፈላሉ።

መደቦች የሰዎች ስብስብ ቢሆኑም ግናቸውም የሰዎች ስብስብ ግን መደብ አይደለም። ለምሳሌ ሴቶች፣ ወጣቶች፣ ብሔሮችና ብሔረሰቦች ወዘተ... በርካታ አባላት ያሉዋቸው ቡድኖች ቢሆኑም መደቦች አይደሉም። ምክንያቱም አንዳንዶቹ ተፈጥሮአዊ መሠረት ያላቸው በመሆኑና ተፈጥሮአዊ ምክንያቶች ደግሞ ለሰዎች እኩል አለመሆን ምክንያት ሊሆኑ ስለማይችሉ ነው። አንዳንዶቹ ግንባራዊ መሠረት ቢኖራቸውም እራሳቸውም ወሳኝ በሆነው ኢኮኖሚያዊ ልዩነት የተነሣ በመደብ የተከፋፈሉ በመሆናቸው ነው። መደቦች የሚፈጠሩት ሰዎች የወል ኢኮኖሚያዊና ፖለቲካዊ ጥቅም እንዳላቸው ሲሆኑ

ቆና እነዚህን ጥቅሞቻቸውንም ከሌሎች ሰዎች ጥቅሞች የተለዩ ብቻ ሳይሆኑ ተገራሪ እንደ ሆኑ ተረድተው የወል ጥቅሞቻቸውን በጋራ ለማስከበር ሲነሡ ነው። ስለሆነም የወል ኢኮኖሚያዊ ጥቅሞቻቸውን መረዳትና የፖለቲካ ድርጅታቸውን መመሥረት፣ በርሱም መመራት የገሊናዊ ሁኔታን መግለጻት ያሳያል። የመደቦች በኢኮኖሚ ጥቅም መለያየት በፖለቲካ፣ በርዕዮተግለጻም፣ በፍልስፍና፣ በባህሌ ግዛተ... ዘርፎች እንዲታገሉ ያደርጋቸዋል።

መደቦች ሁሉም የነበሩና የሚኖሩ ሳይሆኑ በማገበራዊ የምርት ዕድገት ሂደት ውስጥ የተከሰቱና የሚጠፉ ናቸው። የመደቦች መከሰት መንገድ የማገበራዊ የሥራ ክፍፍል ግደግና የግምረቻ መሣሪያዎች በግል መያዝ ነው። የመደቦች መፈጠር ጎብረተሰቡን በገዥና በተገዥ፣ በበዝባዥና በተበዝባዥ ኃይሎች እንዲከፋፈል ያደርጋል። ፀረ ብዝበዛ አጽም ያለው የወዛደሩ መደብ በሶሻሊስት አብዮት አማካይነት ሥልጣን ሲጫብጥ በጎብረተሰቡ ውስጥ የሚታየውን መደባዊ ክፍፍል አየደመሰሰው ይሄዳል።

በመደብ በተከፋፈለ ጎብረተሰብ ውስጥ በአንድ ወትት ስፍና የሚገኘው ስልተምርት ከሚፈጥራቸው መሠረታዊ መደቦች ሌላ መሠረታዊ ያልሆኑም መደቦች ሊገኙ ይችላሉ። በቡርጂው ጎብረተሰብ ውስጥ የገበሬውን መደብ፣ በፊውዳሉ ጎብረተሰብ ውስጥ የቡርጂውን መደብ እንደምሳሌ መጥቀስ ይቻላል። ከነዚህም በተጨማሪ በአንድ ጎብረተሰብ ውስጥ መደብ ያልሆኑ ነገር ግን የወል ባሕርይ ያላቸው እንደ ተማሪና እንደ አስተማሪ ያሉ ግንባራዊ ቡድኖች ይገኛሉ። በሌላም በኩል ደግሞ የአንድ መደብ አባላት የሆኑ ነገር ግን ከአጠቃላይ የመደብ ባሕርይና ጥቅም ባሻገር እርስ በርሳቸው የሚለያዩበት ባሕርይና ጥቅም ያላቸው ክፍሎች አሉ። ስምሳሌ የቡርጂው መደብ አባላት ሆነው ግን የራሳቸው የተለየ ጥቅምና ባሕርይ ያላቸው የጥናት ፖለቲካዊ፣ የኢንፎርሜሽን ቴክኖሎጂ፣ የግድብ ቴክኒካዊ ወዘተ... የሚባሉ ክፍሎች ይገኛሉ። በወዘለደሩም ውስጥ የኢንፎርሜሽን ቴክኖሎጂ፣ የእርሻ ወዛደር፣ በገበሬው ውስጥ ደግሞ ከፍተኛው፣ መካከለኛውና ዝቅተኛው ገበሬ የሚባሉ ክፍሎች ይገኛሉ።

የገቢ መጠንና ዓይነት የመደብ ውጫዊ ገጽታ ሲሆን የሚወሰነውም ሰዎች ከምርት መግለጻዎች መሣሪያዎች ጋር ባላቸው ግንኙነት ነው። በጎብረተሰብ የዕድገት ሂደት ውስጥ በተለያዩ ደረጃዎች ላይ የጎብረት ይዞታው ዓይነት መለዋወጥ የመደቦቹን ዓይነት፣ የብዝበዛውን ስልትና በመደቦቹ መሀከል የሚደረገውን ትግል ይሰውጠዋል። በዚህም ሂደት ውስጥ የመደቦች ህልውና መሠረት የሆነው የግል ይዞታ መጥፋት በአንድ ደረጃ ላይ (በኮሚኒስት ስልተምርት) የግይቶር የታሪክ ግደታ ይሆናል። ስለሆነም በግምረቻ መሣሪያዎች በግል መያዝ ምክንያት የመጣው የመደብ ክፍፍል የወል ይዞታ ሲፈጠር ይጠፋል። ይህም ግለሰብ በገጠርና በከተማ፣ በጉልበትና በአእምሮ ሥራ መካከል ያሉት ልዩነቶች ይወገዳሉ ግለት ነው።

(ታሪካዊ ተጨማሪነት፣ መሠረታዊና ሊመሠረታዊ መደቦችን ይመለከታል።)

መደብ ትግል (የ—)
(Class Struggle)

ጥቅሞቻቸው የግይጣጣም ወይም ተቃራኒ የሆኑ መደቦች የሚያደርጉትን ትግል የሚገልጽ ጽንሰ ሐሳብ ነው። ከባሪያ አሳዳሪው ሥርዓት ጀምሮ የጎብረተሰብ ታሪክ የመደብ ትግል ታሪክ ነው። በግርክሲዝም ሌኒኒዝም አመለካከት ጎብረተሰብ ተቃራኒ በሆኑ መደቦች መከፋፈሉና የመደቦች ትግል ግካሄዱ የዕድገቱ መሠረትና አራማጅ ኃይል ሆኖ ቆይቷል። የዚህ አመለካከት ሳይንሳዊነት ትም የሚረጋገጠው ትግሉ ከቡርጂዥ ጎብረተሰብ ላይ ሲደርስ በግይቶር ሁኔታ ወደ ወዘለደሩ የበላይ ገዥነት በግምራት መደቦችን የሚያጠፋ ጎብረተሰብ እንደሚመሠረት ግስረዳቱ ነው። ይህም ግለሰብ መደቦችን ያመጣ ታሪካዊ ሁኔታ መደቦች ሚናቸውን ሲያጠናቅቁ መልሶ ያስወግዳቸዋል።

ኢኮኖሚያዊ፣ ፖለቲካዊና ርዕዮተግለጻዊ ትግሎች የመደብ ትግል ዋና ዋና ትርፍቶች ናቸው።

በወዘለደሩ የበላይ ገዥነት ብቻ ሠራተኛው ሕዝብ ከብዝበዛ የሚላቀቅ በመሆኑ በቡርጂዥው ጎብረተሰብ ውስጥ ወሳኝነት

ደው ፖለቲካዊ ትግል ነው። ኢኮኖሚያዊና ርዕዮተካላግዊ ትግሎች ለዚህ ለፖለቲካ ግልትም የመንግሥት ሥልጣን ለመያዝ ይረዳል። ትግል አጋኝ ኃይል ናቸው። ወንጀልተ ስመን ወህደኛ የሚታዩ ከጥናፖ ልዩነት ጋር በመሆኑ ዲሞክራሲያዊ ኃይሎች ሙሉ ከወህደኛ መደብ ጋር ይሰለፋሉ።

የወህደኛ የበላይ ጎኝነት ሲመሠረት የመደብ ትግሉ አዳዲስ መልኮችን ይይዛል። ለእነዚህ 1/ የበዝባኝ መደቦችን ማፍጨር ጫር ግስግስ 12/ የወህደኛና የቡርጂዚው ትግል መሠረታዊ ፍጥነትን የሚገልጽ 13/ ገበሬውንና ወዘ ልዩ ስልጣን የሠራተኛ ክፍሎች በወዘ ልዩ አመራር ሥር ግድረገ 14/ የቡርጂዚ ጫጥያቸን አዲሱ ሥርዓት አንዲጠቀምባቸው ግድረገ 15/ ሰዎችን በአዲሱ ሶሻሊ ጅምር የሥራ ዲሲፕሊን ግስተግርና ግንጽ ናቸው።

የሶሻሊዝም የመሠረታዊ ድል የመደብ ትግልን ከዳር አድርሶ ጎበረተሰቡ ፖለቲካዊ፣ ግንባራዊና ርዕዮተካላግዊ አንድነት እንዲ ሃረግ ያደርጋል። ሆኖም የውስጥ ትግሉ ሲያደጋም ከካፒታሊስት ሀገሮች ጋር የሚደ ረገው የመደብ ትግል ግን ይቀጥላል።

(መደብን፡ ርዕዮተካላግዊ ትግልን፡ ፖለቲካዊ ትግልን፡ ኢኮኖሚያዊ ትግልን ይመለከታል።)

መደብ ንቃተ ኅሊና (የ—)

(Class Consciousness)

ግንባራዊና ኢኮኖሚያዊ ከስተተችንና ልዩነቶችን ከመደብ ጥቅም አንገር የሚመለከትና የሚተነትን የአስተሳሰብ ሥርዓት ነው። ግንኙነት ግንባራዊ ሕይወትና ከስተተ የሚያጠናና የሚተነትን አመለካከት፣ ፍል ሰፍና፣ ርዕዮተካላግዊ ወዘተ... ወገናዊ አንደ ሆነ በመረዳት የመደብ ንቃተ ኅሊና ተገባ ርገ የዚህ ሁኔታ ተገኝ ለግድረገ ያሰች ላል። ይህ ንቃተ ኅሊና ከዕለት ተዕለት ኑርና ከተገባር ባሻገር ከጥናትና ከምርምር የሚገኝ ሙሉ በሙሉ በአንድ መደብ አባላት በሙሉ ሳይሆን በመደቡ ገንባር ቀደምና ርዕዮተካላግዊያን የሚቀረፅ ነው። የመደቡ ርዕዮተካላግዊ፣ ፍል ሰፍና ወዘተ... በሰራው ሕዝብ ውስጥ ሲሰ ራጭና በንድፈ ሐሳባዊ ትንታኔና ዕውቀት ላይ የተመሠረተ አመለካከት ሲፈጥር የተ

ቀነባበረ ንቃተ ኅሊና ይሆናል። በመሆኑም የመደብ ንቃተ ኅሊና ሰዎች የመደባቸው ጥቅም ከሌሎች መደቦች ጋር ተገራሪ ወይም የግደገር መሆኑን ለመረዳትና የመደብ ጥቅማቸውን ለግስግስ የሚረዳቸውን ሁኔታ ለመፍጠር እርምጃ ለመውሰድ ያገለ ግላል።

(ንቃተ ኅሊናን፡ የመደብ ትግልን፡ መደባዊ ገጽረትን ይመለከታል።)

መደብ ዕብረት (የ—)

(Class Collaboration)

ዐበረ፣ እንደ ሆነ፣ በሐሳብ በሥራ ገጠመ ግለት ነው።

በዓለም አቀፍ የሠራተኛው መደብ ንቅ ናቱ ውስጥ የተከሰተና ሲታረቁ የግደቶሉ ተገራሪ ወገኖችን ግለትም የወዘአደራንና የካፒታሊስቲን መደብ ፍላጎቶች ለግስታረቅ የሚሻ የጠጋኞች የቅልበሳ 'ንድፈ ሐሳባዊ'ና ተገባራዊ መመሪያ ነው። ይህ ሲባል ግን ሲታረቁ በግደቶሉ ተገራሪ መደቦች መካከል ምንም ዓይነት ዕብረት መኝም ጊዜ ሊኖር አይችልም ግለት አይደለም። ለምሳሌ ብሔ ሬዊ ነፃነትን ለግስግስጋር፣ ፋሺዝምን ለመደም ሰስ፣ ከቅኝ አገዛዝ ቀንበር ለመውጣት በሚ ወሰዱ እርምጃዎች ላይ የተገራሪ መደቦች አቋም ተመሳሳይ ከሆነ ለጋራ ጥቅማቸው ሲሉ ተስግምተው ለተወሰነ ጊዜ አብረው ሊሰለፉ ይችላሉ። ይሁን እንጂ በአንደዚህ ያለው ጊዜያዊ ስምምነት ወቅት እንኳ ሲሆን ሠራተኛው መደብ ድርጅታዊ ነፃነ ቱን ነቅተ መጠበቅ አልበት። ስለዚህ ሠራ ተኛው መደብ ከጠላት መደቦች ጋር የዚህ ዓይነት ዕብረት ሲመሠርት ግንኙነቱን፣ ዓላግ ውንና የፖለቲካ መሥመሩን የግያስተው፣ ወቅታዊ መሰናክሎችን ለግሸነፍና የመደብ ትግሉን ወደፊት ለግራመድ የሚረዳው ስሙ ሆኑ እርግጠኛ ሊሆን ይገባል።

(ጠጋኝነትን፣ ከላሽነትን ይመለከታል።)

መድልዎ

(Segregation)

ሰዎችን በዘራቸው፣ በቀለማቸው፣ በእ ምንነታቸውና በመሳሰሉት በተመደበ ሰፍራ እንዲኖሩ የመወሰነ፣ በተለይ ግንባራዊ ድር ጅቶችና ተቋማት (ለምሳሌ ትምህርት ቤት፣

ቤተ ክርስቲያን፣ መናፈሻና መዝናኛ ሆቴል ወዘተ...) ተነጥሰው እንዲገለገሉ የማድረግ ተግባር ነው።

ዘርን፣ ሙያን፣ ልምድንና ሃይማኖትን አጣምሮ የያዘው እጅግ የከፋው መድልዎ በሀንድ የሚሠራበት የካስት ሥርዓት ነው።

የመድልዎ ዋና ዓላማው የፖለቲካ የበላይነት ያለውን ወገን፣ ቡድን ወይም የኅብረተሰብ ክፍል ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ ደረጃ የላቀ ማድረግና ይህንንም የበላይነት መጠበቅ ነው። ስለዚህም በአካልና በስፍራ መለያየትን ወይም ማግለልን ብቻ ሳይመለከት ይችላል። በተለይ ኢንዱስትሪዎች በተስፋፋቸው ዘመናዊ ከተሞች የተለያዩ ዘሮችን በአካልና በስፍራ መለያየት አስቸጋሪ ከመሆኑም ሌላ በዝባዥ የገዥ ክፍሎችን ጥቅም ሊጉዳ ስለሚችል መድልዎ በአብዛኛው የሚሠራበት በተቋሞች፣ በአገልግሎቶችና በልዩ ልዩ ማኅበራዊ ክንዋኔዎች አማካይነት ነው። ገዥ ወገኖች ከሚጠቀሙባቸው ተቋሞች የተገለሉት ልዩ ልዩ አገልግሎት የተፈጠሩት፣ ከልዩ ልዩ ማኅበራዊ ክንዋኔዎች የተሰደቱት ወገኖች የበታችና ተገዥ ሆነው እንዲቆዩ ይገደዳሉ። በሁለቱ ወገኖች መካከል የአካልና የስፍራ ቅርበት ሊኖር ቢችልም በዚህ ዓይነት መድልዎ በተለያዩ ሁኔታዎች ውስጥ ይኖራል ማለት ነው።

ለመድልዎ መሠረቱ የግል ሀብት ባለቤትነት መስፈን ስለሆነ መፍትሔ ሊያገኝ የሚችለው በሶሻሊስት ኅብረተሰብ መመሥረት ነው።

(አፓርታይድን፣ ጽዮናይትን፣ ዘረኝነትን ይመለከቷል።)

መጀመሪያ ደረጃ የካፒታል ክምችት

(Primitive Accumulation of Capital)

የምርት ማከናወኛ ባለቤትነት የነበራቸውን አነስተኛ አምራቾች ከምርት መገልገያ ባለቤትነታቸው በማፈናቀልና የሥራ ኃይላቸውን በመሸጥ እንዲበዘበዙ፣ ሀብት በጥቂቶች እጅ እንዲከማቹ የማድረግ ሂደት

የመጀመሪያ ደረጃ የካፒታል ክምችት ይባላል። ይህ ሂደት የምርት መገልገያዎችንና ገንዘብን ወደ ካፒታልነት የለወጠ ሂደት ሲሆን ሰካፒታሊስት ስልተ ምርት ቅድመ መነሻ የነበረ ነው። ማርክስ የመጀመሪያ ደረጃ የካፒታል ክምችት ማለት አምራቹን ሕዝብ ከምርት ማከናወኛ መሣሪያዎች ባለቤትነት ቀስ በቀስ ማግለል ማለት ነው ሲል ገልጿል።

ለመጀመሪያ ደረጃ የካፒታል ክምችት መነሻ ምክንያቶች የምርት ኃይሎች መዳበር፣ የሸቀጥ-ገንዘብ ግንኙነት መስፋፋትና ሰፊ ያሉ ብሔራዊ ገበያዎች መቋቋም ነበሩ። በፊውዳሉ ስልተ ምርት ውስጥ የሸቀጥ-ገንዘብ ግንኙነት መስፋፋት አነስተኛ ሸቀጥ አምራቾች እየከሰሩ እንዲሄዱ አደረገ። በሌላ በኩል በዚህ ወቅት የምርት ኃይሎች ማደግና የፋብሪካ አመራረት መስፋፋት በዛያሰ የቅጥር ሥራ ኃይል መገኘትን ጠየቀ። በዛያሰ የቅጥር ሥራ ኃይል አነስተኛ ሸቀጥ አምራቾችን በኢኮኖሚ ተፅዕኖ ማከሰርና ከምርት መገልገያ ባለቤትነታቸው ማፈናቀል ሰካፒታሊዝም ማደግ ወሳኝነት ነበረው።

አነስተኛ አምራቾችን ከምርት መገልገያ ባለቤትነታቸው የማፈናቀሉ ሁኔታ እንደየሀገሩ የተለያየ ቢሆንም ዓይነተኛው በእንግሊዝ የተከናወነው ነው። የእንግሊዝ ቡርጂ መደብ በአሥራ ስምንተኛው ምዕት ዓመት ያወጣው “አስከፊ ሕጎች” በመባል የሚታወቀው ሕግ ገበሬዎችን ከመሬታቸው በማፈናቀሉ ሰካፒታሊስቶች ተቀጥረው እንዲሠሩ በማድረግ እንደምሳሌ የሚጠቀስ ነው። ስፋፊ የመሬት ይዘታ የመፈጠሩ ሂደት በገጠር ሰካፒታሊዝም መስፋፋት ብቻ ሳይሆን በከተማም ለታዳጊ ኢንዱስትሪዎች አስፈላጊውን የሰው ኃይል በማስገኘት በኩል ከፍተኛ ድርሻ እባርክቷል።

የመጀመሪያ ደረጃ የካፒታል ክምችት ሌሎችም ገጽታዎች አሉት። የአውሮፓ መንግሥታት በወቅቱ ሰካፒታል መከማቸትና መዳበር እንዲሁም ለወዝአደሩ ቁጥር መብዛት አጋዥ የሆኑ ሕጎችን በማውጣት የሀገር ውስጥ ካፒታሊስቶች በውጭ ሀገር ካፒታሊስቶች ውድድር እንዳይዳከሙና የሀገር ውስጥ ገበያ እንዳይጣበብ የተለያዩ ክላሎታዊ እርምጃዎችን በመውሰድ በተለይ

ከ16ኛው እስከ 18ኛው ምዕት ዓመት ድረስ ባለው ወቅት ለካፒታል መከማቸት ከፍተኛ አስተዋጽኦ አድርገዋል ። ቅኝ ግዛቶችን በማስፋፋትና የንግድ ጦርነቶችን በማካሄድ ለካፒታል መዳበርና ለካፒታሊዝም መስፋፋት አስፈላጊ ሁኔታዎችን በማመቻቸት ረገድ ከፍተኛ ሚና ተጫውተዋል ። የባሪያ ንግድን በማስፋፋት በተለይ እንግሊዝ ፣ ሆላንድና ሲጋኝ በቅኝ ግዛቶቻቸው ውስጥ በተቋቋሙት ግዛት እርሻዎችና የማዕድን ስፍራዎች ውስጥ የባሪያን ጉልበት አስከፊና አሰቃቂ በሆነ መንገድ መበዝበዛቸው የመጀመሪያ ደረጃ የካፒታል ከምችት አንደኛው ገጽታ ነበር ። ከዚህም በላይ ቅኝ ገዢዎች በቅኝ ግዛት ሥር ካዋሉዋቸውና በአጠቃላይ በዕድገት ደረጃዎች ወደኋላ ከቀሩት ሀገሮች ጋር ያካሄዱት የነበረው ያልተመጣጠነ ንግድና ጤራያ ለካፒታል ከምችት በከፍተኛ ደረጃ ረድቷቸዋል ። በአጠቃላይ የመጀመሪያ ደረጃ የካፒታል ከምችት አየተባለ የሚታወቀው የካፒታሊስት ሥርዓት ሙሉ በሙሉ ከመዳወቱ በፊት ለሦስት መቶ ዓመታት ያህል ሲከናወን ቆይቷል ። በንግድ መስፋፋት የጀመረው ካፒታል ወደ ዓይነተኛው ባሕርይና ቅርፅ ወደ ኢንዱስትሪ ካፒታል ለማድግ ችሏል ። የመጀመሪያ ደረጃ የካፒታል ከምችት በሂደቱም በከፍተኛ ብዝበዛ ለማካሄድ ለካፒታሊስት ስልተ ምርት መከሰትና መዳበር አስፈላጊውን ከምችት አዘጋጅቷል ። እንዲሁም የውዝአደሩም ሆነ የቡርጂው መደቦች ቅርፃቸውን እንዲይዙ ከማድረጉም በላይ ለካፒታሊስቱ የምርት ግንኙነት መንሰራፋት ኢኮኖሚያዊ ሁኔታዎችን አመቻችቷል ።

(ሶሻሊስት ከምችትን ፣ የምርት መገልገያዎችን ፣ ቅኝ ግዛትን ፣ ይመለከታል ።)

መገንጠል
(Secession)

ከአንድ መንግሥታዊ አስተዳደር ወይም ሀገር በስምምነት ወይም በኃይል መለየት መገንጠል ይባላል ።

የመገንጠል ጥያቄ ሁለት ወይም ብዙ ብሔሮች ባሉበት መንግሥት ውስጥ በጨቋኝ መንግሥት ሥር ያለ የተጨቋነ ብሔር

ከሚደርስበት አስከፊ ብዝበዛና ጭቆና ለመላቀቅ የራሱን መንግሥት በማቋቋም መብቱን ለማስከበር የሚያነሳው ጥያቄ ነው ። ይህም ጥያቄ ጭቆን ብሔሮች በአድጋሪው መንግሥት ሥር ፈጽሞ ለመኖር በማያስችላቸው አስከፊ ሁኔታ ውስጥ ሲገኙ አንድ አንድ መፍትሔ አድርገው የሚያነሱት ነው ። የጭቆን ብሔር ቡርጂ መደብ ግን የጨቋኝን ብሔር ጨቋኝ መደብ ጭቆና በማስታከክ የራሱን ብሔር ጭቆን መደብ ከጨቋኝ ብሔር ጨቋኝ መደብ አላቀ በራሱ የኢኮኖሚ ፣ የፖለቲካና የአስተሳሰብ ተፅዕኖ ሥር ለማዋልና ለመበዝበዝ የሚያነሳው ጥያቄ ነው ። በዚህም አድጋሪ አቋሙ የጨቋኝ ብሔርን ጭቆን መደብ ጭምር የጭቆን ብሔር የመደብ ጠላት አድርጎ ያቀርባል ። በዚህም ለመላው ብሔረሰብ የጋራ ጥቅም በሚል ሽፋን የሁለቱን ብሔሮች ጭቆን መደቦች የትግል አንድነት ይበርካል ።

ማርክሳውያን የብሔርን የመገንጠል ጥያቄ የሚመለከቱት ከአጠቃላይ የካፒታል ተፅዕኖ ፣ ከኢምፔሪያሊዝም መዳከምና ከወዛደራዊው አብዮት መጠናከር አንጻር ነው ። የነርሱ ዓላማ ምን ጊዜም ጭቆናን በማንኛውም መልኩ ማስቀረትና የሁሉም ብሔሮች ሕዝቦች የተሟላ ነፃነት ፣ መብትና እኩልነት እንዲከበር ማድረግ ነው ። የብሔር ጥያቄ በዚህ ዲሞክራሲያዊ ይዘቱ ይህንን ሁኔታ ለመፍጠር በሚደረገው ትግል አስተዋጽኦ አስከፊደረገ ድረስ የማርክሳውያንን ድጋፍ ያገኛል ። ይህንን የሚቃረን ሆኖ በፀረ አብዮት አመራር ሥር ሲወድቅ ግን ፀረ ወዛደር በመሆኑ እስከ መጨረሻው ይታገሉታል ።

የመገንጠል መብትን ማወቅና መብቱ በሥራ እንዲተረጎም መታገል የተለያዩ ነገሮች ናቸው ። ማርክሳውያን የመገንጠልን ጉዳይ በመርህ ደረጃ የሚቀበሉት ቢሆንም በተግባር እንዲተረጎም የሚታገሉበት ጊዜ እንዳለ ሁሉ በሥራ ላይ እንዳይውል የሚታገሉበት ጊዜም ይኖራል ። የመገንጠል መብት ተግባር ላይ መዋል አስፈላጊነት ከወቅቱ የፖለቲካ ፣ የኢኮኖሚና የታሪክ ሁኔታዎች አንጻር መገምገም አለበት ። የብሔር ጥያቄ ለብቻው ራሱን እንደቻለ ላይሆን የአጠቃላይ የመደብ ትግል አካል እንደሆነ ተደርጎ መታየት አለበት ። ለምሳሌ በ19ኛው ምዕት ዓመት አጋማሽ አካባቢ ፖላንድ ከቄሳራዊት

ሩሲያ እንድትገነጠል ማርክስ ይሰጥ የነበረው ድጋፍ ትክክለኛ ነበር ። በዚያን ጊዜ በሩሲያና በተቀሩትም የስላቭ ሀገሮች ዲሞክራሲያዊ የሆኑ የሕዝብ ንቅናቄዎች ባለመኖራቸው በአውሮፓ ዲሞክራሲያዊ ንቅናቄዎች በመፋፋማቸው፣ ፖላንድም ወደዛገረታሊዝም በመሸጋገራቸው ቀድሞ የነበራትን ቦታ በማጣቷ የተለየ ሁኔታ ተፈጠረ ። ከዚህም የተነሣ የፖላንድ ሶሻሊስት ፓርቲ የሩሲያና የፖላንድ ወዛገሮች የመደብ ትግል ኅብረት ይፍጠሩ ብሎ የፖላንድን ንፁህ ከበርቱ ብሔረተኝነት በማውገዝ የወሰደውን አጭም ሴኒንም ደግሮታል ።

(የብሔር ጥያቄን ይመለከታል ።)

መጠን ለውጥ (የ—)
(Quantitative Change)

ግንኛውም ለውጥ በመጠን ለውጥ ላይ የተመሠረተ ወይም ከሱ የሚመነጭ ነው ። የመጠን ለውጥ ማለት ነገሩ ዓይነቱን ሳይቀይር መጠኑ ብቻ ሊጨምር ወይም ሊቀንስ ነው ። ይህ የመጠን መጨመር ወይም መቀነስ በብዙ መልኮች ማለት በቁመት፣ በስፋት፣ በኃይል፣ በመዋቅራዊ ቅሬታ ውስጥ ወዘተ ... ሊከሰት ይችላል ።

በዲበአካላውያን አመለካከት በተፈጥሮ ውስጥ የሚታየው የሰው ጥገና ዓይነት የመጠን ለውጥ ብቻ ነው ። ይህ አጭም የሚገልጸው ለዲበአካላውያን ዓለም እንደተፈጠረ በመሆኑ የነገሮች ዓይነታዊ ለውጥ ሊኖር እንደማይችል ነው ። ሆኖም ሊካድ የማይችል ነገር ሲኖር የመጠን ለውጥ በተወሰነ ደረጃ ላይ ወደዓይነት ለውጥ እንደሚያመራ ነው ። ይህም ሊሆን የሚችለው የመጠን መጨመር ወይም መቀነስ በተወሰነ ደረጃ ላይ የነገሩን ውስጠ ችሎታና ጠባይ ስለሚቀይረው ነው ።

(ከመጠን ወደ ዓይነት ከዓይነት ወደመጠን ለውጥ ሕግን ይመለከታል ።)

መጠን ወደ ዓይነት ከዓይነት ወደ መጠን ለውጥ ሕግ (ከ—)

(The Law of Transformation of Quantity into Quality and Vice Versa)

ይህ ሕግ ከዲያሌክቲክስ መሠረታዊ ሕጎች አንዱ ነው ። ግንኛውም ነገር በመጠንና በዓይነት ይገለጻል፣ ሕጉ የሚያጠናው በነሱ መካከል ያለውን ግንኙነትና አንዱ ወደሌላው የመቀየሩን ሁኔታ ነው ።

በዲበአካላውያን አስተሳሰብ በመጠንና በዓይነት መካከል ልውውጥ ሊኖር አይችልም ። ዓይነት ከመጠን የተለየ በመሆኑ አንዱ ወደሌላው ሊቀየር አይችልም ። አንድ ነገር መጠኑ ሲለውጥ ትንሽ ወይም ትልቅ ይሆናል እንጂ ዓይነቱን አይቀይርም ። ለምሳሌ ዛፍ ትልቅ ወይንም ትንሽ ሊሆን ይችላል፣ እውነቱ ግን መጠኑን እንደፈለገ ቢቀይርም ወደሌላ ነገር እንደማይለወጥ ነው ። ይህ የዲበአካላውያን አመለካከት የሚገልጸው ዓለምና በዓለም ውስጥ ያሉ ነገሮች ከዕድገት የተገኙ ሳይሆን እንዳሉ የተፈጠሩና በተሰጣቸው ባሕርይ ለሁሌም እንደሚጸኑ ነው ።

አስተሳሰቡ በቀላል ልናያቸው ከምንችላቸው ሁኔታዎችም ጋር አይገጥምም ። ከልምድ እንደምናየው መጠን ሲጨምር ወይም ሲቀንስ ከተወሰነ ደረጃ ላይ ሌላ ከሰተት እንደሚያስከትል ነው ። ለምሳሌ ውሃ ሲሞቅና የሙቀቱ መጠን እየጨመረ ሲሄድ በተወሰነ ደረጃ ላይ ውሃው ወደእንፋሎት ይቀየራል ። ከዚህ የምንረዳው ነገሮች ሁሉ የራሳቸው ወሰን እንዳላቸው ነው ። ወሰኑን ሲተላለፉ አመርታ በማሳየት የዓይነት ለውጥ ያደርጋሉ ።

የዓይነት ለውጥ የተባለበትም ምክንያት ነገሩ በፊት ያልነበሩትን ጠባዮች ስለሚያሳይ ነው ። ለውጡ የመጠን ብቻ ሳይሆን የችሎታና የጠባይም በመሆኑ የዓይነት ለውጥ ይባላል ። አንፋሎት ከውሃ የተለየ ችሎታና ጠባይ አሉት ።

ሕጉ የተመሠረተው በነገሮች ውስጣዊ ባሕርይ ላይ ነው ። የአንድ ነገር ጠባይና ባሕርይ የሚወሰነው በሚያቅፋቸው ብናኝ ነገሮችና ተጋጣሚዎች ነው ። የመጠን ለውጥ እነዚህን ብናኞችና ተጋጣሚዎች በቁጥር በማብዛት ወይም በመቀነስ ወይም ደግሞ

ያዎች ተሠርተው መውጣታቸው የግድ ሆነ ። የግምረኛ መሣሪያዎችን በእጅ ከመሥራት በሌሎች የግምረኛ መሣሪያዎች መሥራት ሲጀመር የካፒታሊስት አመራረት ከመፈብረክ ደረጃ ወደ ግሽን ምርት ደረጃ ተሸጋገረ ።

የካፒታሊዝም የመፈብረክ የዕድገት ደረጃ ለተስፋፋ የግሽን አመራረት መፈጠር ሁኔታዎችን አመቻችቷል ። አንዳንድ በእጅ የሚንቀሳቀሱ የግምረኛ መሣሪያዎችን በማስተዋወቅ የሥራ ከንዋኔ እንዲቀላጠፍና እንዲቃለል አድርጓል ። የሥራ ከፍፍል ለተለያዩ ሥራዎች የሚያገለግሉ መሣሪያዎች በግሽን ተሠርተው እንዲወጡ አመች ሁኔታን ፈጥሯል ። ለተስፋፋ የግሽን አመራረት የሚያስፈልገውን የሠለጠነ የሰው ኃይልም በማፍራቱ ረገድ ከፍተኛ አስተዋጽኦ አድርጓል ።

(ቀላል የካፒታሊስት ትብብርን፣ የግሽን ምርትን ይመለከታል ።)

መፈንቅለ አገዛዝ (Coup d'Etat)

በአንድ ሀገር ውስጥ ግለሰቦች ወይም ቡድኖች በኃይል በመጠቀም የሚያካሂዱት ድንገተኛ የመንግሥታዊ አገዛዝ ለውጥ ነው ። መፈንቅለ አገዛዝ በመደብ ትግል ላይ ያልተመሠረተ የሰፊው ሕዝብ ተላትፎ የሌለበትና በአንድ መደብ አባሎች፣ ግለሰቦች ወይም ቡድኖች መካከል የሚደረግ የሥልጣን ሽሚያ ነው ። በዚህም መፈንቅለ አገዛዝ ከአብዮት ይለያል ።

መንግሥታዊ አገዛዝ በአንድ ሀገር በከፍተኛ ደረጃ የመንግሥቱን የዕለት ተዕለት የአስተዳደር ሥራ የሚመራ፣ የተወሰኑ ሰዎች ያሉበት አካል እንደመሆኑ የመንግሥት የተለየ ክፍል ነው ። ስለዚህም መንግሥት ሳይለወጥ አገዛዙ ሊለወጥ ይችላል ። ዛሬ በአሜሪካ (ዩ. ኤስ. ኤ.) አንዴ ዲሞክራቲክ ፓርቲው፣ ሌላ ጊዜ ደግሞ ሪፑብሊካን ፓርቲው እየተፈራረቁ የአገዛዙን ስፍራ ይይዛሉ ። መንግሥቱ ግን ዞር ዞር ያው በካፒታሊስቱ መደብ እጅ ነው ። ይህ በምርጫ መልክ የሚከናወን የአገ

ዛዝ ለውጥ ቢሆንም፣ በኃይል በመጠቀም የሚደረገውም የመንፈቅለ አገዛዝ ውጤት ያው ነው ። ስለዚህ አንድ መንግሥታዊ አገዛዝ ሌላውን በኃይል ሲተካ ሁኔታውን መፈንቅለ መንግሥት ብሎ ከመለየም ይልቅ መፈንቅለ አገዛዝ ግለቱ የበለጠ ትክክለኛነት ይኖረዋል ። ምክንያቱም በመፈንቅለ አገዛዝ የተወገደው የገዥው መደብ ሳይሆን በወቅቱ በሥልጣን ላይ ያሉት መንግሥቱን በበላይነት የሚመሩት ሰዎች ናቸው ። የመንግሥት ለውጥ የሚመጣው በአብዮት እንጂ በአገዛዙ መለወጥ አይደለም ። አብዮታዊ የመንግሥት ለውጥ ተደረገ የሚባለው የነበረው አድጋሪ መደብ ተደምሶ በበታው ይጨቅን የነበረው መደብ ሥልጣን ሲጨብጥ ብቻ ነው ።

(አብዮትን ይመለከታል ።)

መፈክር (Slogan)

የአንድን ትግል ወይም አንቅስቃሴ የቅርብም ሆነ የሩቅ ግላግና አቅጣጫ ለማመልከት በአጭር ሐረግ ወይም ዐረፍተነገር የሚቀርብ መሪ ሐሳብ ነው ። መፈክር በጉልህ ተጽፎ በሕዝብ ሊታይ፣ በቃል ሊሰማ፣ ወይንም በመገናኛ መሣሪያዎች ሊገለጽ ይችላል ።

መፈክር አንድ ሕዝባዊ ትግል የቆመ ለት ዘላቂ ግላግና ትግሉ፣ በየጊዜው ከሚደርስበት ደረጃ አኳያ የሚለነዘር በመሆኑ ስትራቴጂያዊና ታክቲካዊ ግብ አለው ። የስትራቴጂው መፈክር የረጅም ጊዜን የትግል አቅጣጫ የሚተልምና በዚህ ግላግ መሠረት ሕዝቡን የሚቀሰቅስ የፕሮፓጋንዳ መፈክር ነው ። ለምሳሌ “ኢምፕሪያሊዝም፣ ፊውዳሊዝምና ቢሮክራሲያዊ ካፒታሊዝም በጭቁን ሕዝቦች ከንድ ይደመሰላሉ!”፣ “ግለሰብ የሠርቶ አደርኛ ትሆናለች!”፣ የሚሉት የስትራቴጂ መፈክሮች ናቸው ። በሌላ በኩል ደግሞ የወቅቱን የትግል ስልት የሚያመለክቱ፣ እንደጊዜው፣ እንደቦታውና እንደሁኔታው አመችነት የሚቀ

ርቡ በረጅም የትግል አቅጣጫ እንደ እርምጃ ወደፊት የሚያራምዱ ወቅታዊነትና ተግባራዊነት ያላቸው የታከቲክ መፈክሮች አሉ። ከነዚህም ውስጥ “ሁሉም ነገር ወደ ጦር ግንባር!”፣ “ለሠራተኛው ፓርቲ ምሥረታ ወደፊት!” የሚሉት ወቅታዊነት ላላቸው አብዮታዊ ተግባሮች ሰፊውን ሕዝብ የሚያነጣሡ የታከቲክ መፈክሮች ናቸው።

(ፐርፓጋንዳ፣ ትስቀላን ይመለከታል።)

ሙክላ ንዋይ
(Investment)

ትርፍ ለማግኘት ሲባል ካፒታልን ክፍለ ጉዳይ ረዘም ላለ ጊዜ በእንዳስትሪ፣ በጸርሻ፣ በትራንስፖርት፣ በከንብትራክሽንና በመሳሰሉት የኢኮኖሚ መስኮች የግዋል ክንዋኔ ሙክላ ንዋይ ይባላል። ሙክላ ንዋይ ጭላት ይከፈላል። እነሱም የገንዘብ ሙክላ ንዋይና አውን ሙክላ ንዋይ ናቸው።

የገንዘብ ሙክላ ንዋይ የሚባለው ለአረፍኖች፣ ለአክሲዮኖችና ለሌሎች የዋስትና ሰነዶች ግዥ የሚውል ካፒታል ሲሆን እውን ሙክላ ንዋይ የሚባለው ደግሞ ልሕንገዎች፣ ለልዩ ልዩ ማሸናፊያ ለመሳሰሉት ጳጳሪ ንብረቶች ግዥ የሚውለው ካፒታል ነው።

በካፒታሊስት ሀገሮች ውስጥ ከሙክላ ንዋይ ጋር የተያያዙ የገንዘብ እንቅስቃሴዎችን የሚያካሂዱ ወይም የሚቆጣጠሩ የንግድና የሙክላ ንዋይ ባንኮች ይገኛሉ። እንደ ቁጠባ ባንኮች፣ እንደ መድን ድርጅቶች፣ እንደጠረታ ገንዘብ አስቀጣጫ ወዘተ... ያሉት የገንዘብ ማከማቻ ተቋሞች እያሌ ጥናፖሊስቶች ለሙክላ ንዋይ የሚጠቀሙ ባቸው ተጨማሪ አካሎች ናቸው።

ሙክራዊ ሳይንስ
(Experimental Science)

በአውሮፓ የፊውዳሊዝም መውደቅና በቡርጂው ሥርዓት ቀስ በቀስ መተካት የፈጠረው የአመለካከት ለውጥ ያስከተለው “ሙክራ” በመባል የተሰየመው አዲስና ጠቃሚ የሆነ የምርምር ዘዴ የሳይንስ መሠረት

መሆኑን የሚገልጽ ጽንሰ ሐሳብ ነው። አውጠንጣኝ የነበረው የፊውዳሊዝም ርዕዮተካላም ለሳይንስ ዕድገት አመች አልነበረም። የቡርጂዊው የምርት ኃይሎችን የማሳደግ ፍላጎት ተግባራዊ ሊሆን የሚችለው በተጨማሪ ዕውቀት አማካይነት በመሆኑና ንድፈ ሐሳቦችና ጽንሰ ሐሳቦች ለተግባር የሚያገለግሉት በሙክራ የተፈተነ ግንዛቤ ውጤት ሲሆኑ ብቻ በመሆኑ የቡርጂዊው አመለካከት ለሙክራዊ ሳይንስ መጸነስ ዓይነተኛ አስተዋጽኦ አድርጓል።

ሙክራ የተፈጥሮ ሳይንስ የጥናት ስልት ወይም ዘዴ ነው። ሙክራ ግለት መላምት ግፍለት ብቻ ሳይሆን መላምቱ የሚረጋገጥበትንም ሁኔታ አብሮ ማዘጋጀት ግለት ነው። ሙክራ ነገሮችን ከማስተዋል የተለየ ነው፤ ምክንያቱም ሙክራ በመላምት የሚመራ በመሆኑ ነገሮችን ዝም ብሎ የሚመለከት ሳይሆን ዕቅድ አዘል አድራጎትን የመግለጽ ግለትም ነገሮችን የማመቻቸት፣ የመለካት፣ የማወዳደር ወዘተ... ባሕርይ አለው። ሙክራ ቀጥተኛ የሆነ ቴክኒካዊ ፍቺና መሠረት ስላለው የሚከናወነው በላቦራቶሪ ውስጥ ነው። በሙክራ ዘዴ በመጠቀሙ ነው የተፈጥሮ ሳይንስ ከፍተኛ ዕድገት ተግባራዊነትና ተደማጭነት ያገኘው።

ሙያ ማኅበራት (የ—)
(Professional Associations)

ተመሳሳይ ሙያ ያላቸው ሰዎች የሚሰባሰቡባቸውና ለአባላቱ ጥቅም መከበርና ለሚወክሉትም ሙያ መዳበር የቆሙ የብዙ ኃን ድርጅቶች የሙያ ማኅበራት ይባላሉ።

የሙያ ማኅበራት ከሌሎች ሕዝባዊ ድርጅቶች የሚለዩት የአባሎቻቸው መመዘኛዎች ዕድሜ፣ የታ ወይም የሥራ ቦታና የመሳሰሉት ሳይሆኑ በአንድ የተለየ ሙያ የሠለጠኑና የተሰማሩ መሆናቸው ነው። ለምሳሌ የመምህራን፣ የጋዜጠኞች፣ የደራስያን፣ የጤና ባለሙያዎች ማኅበራት የመሳሰሉትን መጥቀስ ይቻላል።

በሶሻሊስት ንብረተኝነት የሚገኙ የሙያ ማኅበራት ምንም እንኳ ለአባሎቻቸው ጥቅም መከበርና ለሚወክሉት ሙያ መዳበር ጥረት ቢያደርጉም ቅድሚያ የሚሰ

ጡት ለዚህ መረጃ ለሆነው ለጎብረተኛ የጋራ ዕድገት ነው ። በዚህ የጋራ መድረካቸው አማካይነት አባላቱ ከመያቸው ጋር የተያያዘ ሳይንሳዊ ምርምርን ያበረታታሉ ፤ የፈጠራ ችሎታቸውንም ያዳብራሉ ። ሶሻሊዝም የሠርቶ አደሩን ሕዝብ በየዘርፉ መደራጀት የሚያበረታታ በመሆኑ የሙያ ማኅበራትም መጠናከር ለአጠቃላይ ግቡ እንደሚያግዝ በማመን ዕድገታቸውን በሚቻለው ሁሉ ይደግፋል ። ለዚህም እውን መሆን ፓርቲው ርዕዮተዓለማዊና ድርጅታዊ አመራር በመስጠት ሂደታቸው ከጠቅላላ የሠርቶአደሩ ዕድገት ዓላማ ጋር መያያዙን ያረጋግጣል ።

(ሕዝባዊ ድርጅትን ፡ ፓርቲን ይመለከታል ።)

ሚል ፡ ጄምስ
(Mill, James)

ከ1773—1836 የኖረ አንግሊዛዊ የታሪክና የኢኮኖሚ ተመራማሪ ነው ። ጄምስ ሚል የጆን ስትዋርት ሚል አባት ነው ።

ጄምስ ሚል በአንግሊዝ ሀገር በወቅቱ በኢኮኖሚ ዘርፍ የፊውዳሉን ሥርዓት ቅሪት የተቃወመና ለታዳጊው የካፒታሊስት መደብ ጥቅም የቆመ ምሁር ነበር ። “ኤለመንትስ ኦቭ ፖለቲካ ኢኮኖሚ” ከተሰኘው መጽሐፍ ለመገንዘብ እንደሚቻለው የጄምስ ሚል የፖለቲካዊ ኢኮኖሚ አመለካከት ከሪካርዶ የፖለቲካዊ ኢኮኖሚ አስተሳሰብ አንጻንድ ነገሮችን በወሰድም የሪካርዶ የፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ጥናት ዋነኛና መሠረታዊ መነሻ ለሆነው የእሴት የሥራ ንድፈ ሐሳብ ጨርሶ በታ ያልሰጠው ከመሆኑም በላይ የሪካርዶን የኢኮኖሚ አስተሳሰብ ያጣመመና ዋጋቢስ ያደረገ ነው ።

በሌላም በኩል ጄምስ ሚል ከብሔራዊ ገቢ ውስጥ የምንጻ ድርሻ የሚወሰነው በባህላዊ ፣ በታሪካዊ ፣ በማኅበራዊና በኢኮኖሚያዊ የዕድገት ደረጃ ሳይሆን በተፈጥሮ ሁኔታዎች አማካይነት እንደሆነ ለማሳመን ሞክሯል ።

ሚል ፡ ጆን ስትዋርት
(Mill, John Stuart)

ከ1806—1873 የኖረ የአንግሊዝ ፈላስፋ ፣ ኢኮኖሚስትና ክፍተኛ የመንግሥት ባለሥልጣን የነበረ ሰው ነው ።

የጆን ስትዋርት ሚል የፖለቲካዊ ኢኮኖሚ አስተሳሰብ እንደ አባቱ እንደ ጄምስ ሚል የደብዳቤ ሪካርዶ የፖለቲካዊ ኢኮኖሚ አስተምህሮ ተፅዕኖ ያለበት ነው ። ጆን ስትዋርት ሚል የካፒታሊስት ሥርዓት ውጤት የሆኑትን አምልኮ ገንዘብን ፣ የሀብት አለመመጣጠንን ፣ የሠርቶ አደር ሕዝቦችን የኑርደረጃ ዝቅተኛነትን የሚቃወም ቢሆንም ቅዋሚው ከቡርዥ ጥገናዊ ለውጥ አላለፈም ። በ1865 በጻፈው “ፕሪንሲፕልስ ኦፊ ፖለቲካ ኢኮኖሚ” በተሰኘው መጽሐፍ ውስጥ በጊዜው የነበረውን የቡርዥ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ አመለካከት በተቀነበባረ መልክ አስቀምጧል ።

በወቅቱ ተስፋፍቶ በነበረው በብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ አመለካከት ውስጥ ተከሰቶ ከነበረው ቅራኔ ለማምለጥ በግሰብ ጆን ስትዋርት ሚል የብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚን አስተምህሮ ከተዛባውና ከተምታታው ከሌይ ፣ ከኖሰው ፣ ከሲኒየርና ከተግባር ጭርት ግልተኛ የፖለቲካዊ ኢኮኖሚ አመለካከት ጋር ለመቀላቀልና ለማዳቀል ሙከራ አድርጓል ። ይህንንም በማስመልከት ግርክስ በጆን ስትዋርት ሚል የፖለቲካዊ ኢኮኖሚ አመለካከት ላይ ጊስ ሰንዝሯል ።

ሚና
(Role)

ግለሰብ ፣ ቡድን ፣ ወይም ድርጅት በጎብረተኛነት ውስጥ በልዩ ልዩ መስክና ደረጃ የሚያከናውነው ወይም የሚጠበቅበት ተግባራዊ ድርሻ ነው ። በበጎ ገጽታው ሲታይ እንደ ሰው ከቤተሰብ ጀምሮ በሥራ ቦታውና በአጠቃላይም በጎብረተኛነት ውስጥ በተወሰነ ወቅት ወይም በየጊዜው የሚፈጽማቸው ጠቃሚ ሥራዎች አሉ ። የተለያዩ ማኅበራዊ ፣ ፖለ

ቲካዊና ኢኮኖሚያዊ ቡድኖችና ድርጅቶችም እንደዚሁ ከቆሙለት ዓላማ አንጻር በየፊናቸው በሚያከናውኗቸው ተግባሮች የሚጫወቱት ሚና አለ። በዚህም መሠረት ለምሳሌ ስለ አንድ ዜጋ ወይም መሪ ፣ ስለሠራተኛው ማኅበር ወይም ስለሠራተኛው መደብ ፓርቲ ፣ አንድ ዓለም አቀፍ ድርጅት በሚያከናውነው ተግባር ስለሚኖረው ሚና መናገር ይቻላል ።

ማኅበራዊ ሕግጋት (Social Laws)

በማኅበራዊ ሕይወት የተለያዩ ዘርፎች ውስጥ በሚገኙ ማኅበራዊ ክስተቶችና ሂደቶች መሀከል ያሉትን ግንኙነቶች የሚገልጹ ሕግጋት ናቸው ። እነዚህ ማኅበራዊ ክስተቶች (የምግብ ፣ የልውውጥ ፣ የፍጆታ ፣ የክፍፍል ወይም የምርት ግንኙነቶች ተግባር ፣ ማኅበራዊ አብዮት ፣ የጎብረተ ሰብ ዕድገት ወዘተ...) ከሰዎች ፍላጎትና ገሊና ውጭ የሚገኙ እንደመሆናቸው በመሆኑ ከላቸው የሚገኙ ግንኙነቶችና እነዚህንም ግንኙነቶች የሚገልጹት (የሚገዙት) ሕግጋት ከሰው ፍላጎትና ገሊና ውጭ የሚገኙ ናቸው ።

ማኅበራዊ ሕግጋት ከተፈጥሮ ሕግጋት የሚለዩባቸው ባሕርያት አሏቸው ። የመጀመሪያው ለማኅበራዊ ክስተቶች ማኅበራዊ ምክንያት ያላቸው መሆኑ ነው ። ማለትም ማኅበራዊ ክስተቶች የሰዎችን ዓላማ ያለው ንቁ ከንቁነትን የሚጠይቁና በሰዎች መሀከል የሚካሄዱትን መስተጋብሮች የሚያጠቃልሉ ናቸው ። ለምት ዓላማ ያለው ንቁ እንቅስቃሴ የሚያደርጉ እንደመሆናቸው እንቅስቃሴያቸውን ከመጀመራቸው በፊት ዕቅድ የማውጣት ፣ የተግባራቸውን ውጤቶች በቅድሚያ የመመልከት ፣ ለዓላማቸው መሳካት የሚያስፈልጉትን ሁኔታዎች የመፍጠርና የመጠቀም ችሎታ አላቸው ። ከዚህም የተነሣ የሚያደርጓቸው እንቅስቃሴዎች ፍላጎታቸውን የሚያረኩ ፣ በተፈጥሮ ላይ ያላቸውን የበላይነትና ቁጥጥር ከፍተኛ የሚያደርጉ ማኅበራዊ ፣ ፖለቲካዊና ኢኮኖሚያዊ ችግሮቻቸውን የሚፈቱላቸውና የሚያቃልሉ ላቸው በመሆናቸው ማኅበራዊ ጠቀሜታ አላቸው ።

ሁለተኛው የማኅበራዊ ክስተቶች ባሕርይ እንዳሉ የሚለዋወጡ ፣ የማይደጋገሙና እያንዳንዳቸው የራሳቸው የሆነ ልዩ ባሕርይና ገጽታ ያላቸው መሆኑ ነው ። ለምሳሌ የፈረንሳይና የእንግሊዝ ቡርሻ አብዮቶች በቡርሻ አብዮትነታቸው ተመሳሳይ ቢሆኑም የተካሄዱበት ወቅት ፣ ያስገኟቸው ውጤቶች ፣ የተሰተፉባቸው መደቦችና የነዚህ መደቦች የኃይል ሚዛን አሰላለፍ ወዘተ... የተለያዩ በመሆናቸው ክስተቶቹ በነበራቸው ልዩ ባሕርይና መልክ አልተደጋገሙም ። ሆኖም እነዚህና ተመሳሳይ ማኅበራዊ ክስተቶች ባይደጋገሙም ማኅበራዊ ሳይንሶች የሉም ማለት አይደለም ፤ ምክንያቱም ክስተቶቹ የሚገዙት በነባራዊና በሁለንታዊ ማኅበራዊ ሕግጋት ነው ። እንደ ተፈጥሮአዊ ክስተቶች ሁሉ በታሪክ ውስጥ የማኅበራዊ ክስተቶችን እሳቦት የግላዊነትና የሁለንታዊነት ፈርጆች ባሕርይ በጥምና ማገናዘብ ያስፈልጋል ።

በመጨረሻም የማኅበራዊ ክስተቶችና የማኅበራዊ ሕግጋት ዕውቀት ይዘት የመደብ ጥቅምን የሚያንፀባርቅ በመሆኑ የማኅበራዊ ሕግጋት (የድርጊቶችና የክስተቶች) ፍልስፍና ትንታኔ ፍች ወገናዊ የሆነ የመደብ ባሕርይ አለው ።

የማኅበራዊ ክስተት ተመራማሪዎች በተወሰነ የዕድገት ደረጃ ላይ የሚገኙ የአንድ የተወሰነ መደብ ወይም ማኅበራዊ ቡድን አባላት ናቸው ። ስለሆነም ለማኅበራዊ ክስተቶች በሚሰጡት ትንታኔ ላይ አባል ሆነው የሚገኙበት መደብ ወይም ማኅበራዊ ቡድን ፍልስፍና ከፍተኛ ተፅዕኖ ያላደራል ። በመደብ በተከፋፈለ ኅብረተሰብ ውስጥ የሚገኙ ተመራማሪዎች ስለማኅበራዊ ክስተቶች ያላቸው ግንዛቤ የተለያየ ብቻ ሳይሆን ተቃራኒም ሊሆን ይችላል ። አንዳንዶቹ (በሚገኙበት መደብ ጥቅም ወይም ነባራዊ ሁኔታ ተከልለው) የመደብ ኅብረተሰቦችን ሲያወድሱ ሥርዓቱ ለወለዳቸው ችግሮችም የሚሰጡት መፍትሔ ሥርዓቱን የሚያሻሽል እንጂ የሚለውጥ አይደለም ። ሌሎቹ ደግሞ የሥርዓቱ ተጠቃሚ ባለመሆናቸው ማኅበራዊ ሥርዓቱ እንዲሻሻል ብቻ ሳይሆን መሠረታዊ ወይም አብዮታዊ በሆነ መንገድ እንዲለወጥ የሚታገሉ ናቸው ። ስለሆነም ማኅበራዊ

ሕግጋት ነባራዊነት ቢኖራቸውም የትንታኔ ያቸው ፍች ግን የመደብ ባሕርይ አለው ።

(ግንባራዊ አብዮትን ፣ የምርት ግንኙነቶችን ፣ ተግባርን ፣ ሕግን ይመለከታል ።)

ግንባራዊ ምርት ክፍል አንድኛ ክፍል ሁለት (የ—)

(Department I and Department II of Social Production)

በአንድ ኅብረተሰብ ውስጥ የምርት መገልገያዎችን የሚያመርቱ የኢኮኖሚ ክፍሎች ባጠቃላይ የግንባራዊ ምርት ክፍል አንድ ሲባሉ የፍጆታ ዕቃዎችን የሚያመርቱ የኢኮኖሚ ክፍሎች ደግሞ በአጠቃላይ የግንባራዊ ምርት ክፍል ሁለት በመባል ይታወቃሉ ። ግንባራዊ ምርት በእሴት መልኩም በሁለት መንገድ የሚገለጽ ሊሆን ይችላል ። የግንባራዊ ምርት አከፋፈል ግን ከቁሳዊ ቅርፁ አንጻር የቀረበ ነው ።

የክፍል አንድ ምርቶች ሰማምረት ተግባር የሚውሉ ጥሬ ዕቃዎች ፣ ግሽኖች ፣ የምርት መሣሪያዎች ፣ ነጻጅ ፣ የኤሌክትሪክ ኃይልና የመሳሰሉት ሲሆኑ የክፍል ሁለት ምርቶች ደግሞ የሰዎችን ፍላጎት በቀጥታ የሚያረኩ አንደምግብ ፣ አንደ ልብስ ፣ አንደ ጫማ ፣ አንደ መኖሪያ ቤት የመሳሰሉት የፍጆታ ዕቃዎች ናቸው ። ስለዚህ ሁለቱ የግንባራዊ ምርት ክፍሎች የሚለዩት ምርቶቻቸው ከሚውሉበት ጥቅም አንጻር ነው ። የክፍል አንድ ምርቶች ምርት ለማምረት ፣ የክፍል ሁለት ምርቶች ደግሞ የሰዎችን ፍላጎት በቀጥታ ሰማርካት ይውላሉ ።

ግንባራዊ ምርት በሁለቱ ክፍሎች መካከሉን ለመጀመሪያ ጊዜ የገሰጸው ካርል ማርክስ ነው ። በማንኛውም ኅብረተሰብ ውስጥ የሚካሄድ ዋናው የምርት ዓይነቶች ለውውጥ በእነዚህ በሁለት ክፍሎች መካከል የሚካሄድ በመሆኑ የማንኛውም ኅብረተሰብ ግንባራዊ ምርት በሁለት ክፍሎች ይከፈላል ።

(ቀላል እርባታን ፣ የተስፋፋ እርባታን ይመለከታል ።)

ግንባራዊ ትምክህተኝነት (Social Chauvinism)

በዓለም አቀፍ ሶሻሊስት እንቅስቃሴ ውስጥ የተከሰተ የአድርባይነት አዝማሚያ ነው ። ግንባራዊ ትምክህተኝነት በተሰይ ተጠናክሮ የታየው አብዛኛዎቹ የሁለተኛው ኢንተርናሽናል ፓርቲዎች መሪዎች ዓሰምአቀፋዊውን የወዝአደሮች የትግል አንድነት ፖሊሲ ከደው ሰየመንግሥቶቻቸው ኢምፔሪያሊስታዊ ፖሊሲ በቆሙበት በአንደኛው የዓለም ጦርነት ወቅት ነበር ። እነዚህ የሁለተኛው ኢንተርናሽናል ፓርቲዎች መሪዎች ወዝአደሩ “እናት ሀገርን መከላከል” በሚሰው መፈክር ሥር ተሰልፎ የኢምፔሪያሊስቱ ጦርነት ተሳታፊ እንዲሆን የመደብ ዕርቅን ሰብከዋል ።

ለምሳሌ በአንደኛው የዓለም ጦርነት ጊዜ በልጅቤኮች ሌሎች አብዮታውያን ኢምፔሪያሊስታዊውን ጦርነት ወደአብዮታዊ የመደብ ጦርነት ለመለወጥ ሲታገሉ በአውሮፓ የሚገኙ አብዛኛዎቹ የሶሻል ዲሞክራቲክ ፓርቲዎችና መሪዎቻቸው ወደግንባራዊ ትምክህተኝነት በማዘቀጥ በሶሻሊዝምና ሀገርን በመከላከል ሽፋን ሠራተኛው መደብ ለየሀገሩ ቡርጋዚ እንዲያገቡድ አድርገዋል ።

ከነርሱም ውስጥ የመሀል ሰፋሪነት አቋም ያራምዱ የነበሩት ደግሞ ነገሮችን በዝምታ በማሰፍ ፣ አለበለዚያም ማርክሳዊ ሐረጎችን በማነብነብ የግንባራዊ ትምክህተኝነትን የከሰደት ድርጊት ትክክለኛ እንደሆነ አድርገው ለማቅረብ ሞክረዋል ። ከሁለተኛው የዓለም ጦርነት በኋላም ቀኝ ከንፍ ግንባራዊ ዲሞክራቶች በሚከተሏቸው ፖሊሲዎች ግንባራዊ ትምክህተኝነትን ሲያንፀባረቁ ይታያሉ ።

(ግንባራዊ ዲሞክራሲን ፣ ሁለተኛው ኢንተርናሽናልን ይመለከታል ።)

ግንባራዊ ኑባሬ (Social Being)

ኅብረተሰብን በሚመለከተው የፍልስፍና መሠረታዊ ጥያቄ ግለትም በቁስአካልና በንቃት ኅሊና መሀከል ያለው ግንኙነት አንዱና ወሳኙ ክፍል ነው ። ግንባራዊ ኑባሬ የኅብረተሰብ ቁሳዊ ሕይወትን ፣ ቁሳዊ የሆኑ ክስተቶችን ፣ የሀብት ምርትንና በዚህም ሂደት

ውስጥ በሰዎች መሀከል የሚፈጠሩ ግንኙነቶችን የሚመለከት ፈርጅ በመሆኑ በኅብረተሰብ ውስጥ የሚገኙ የኅሊናዊ ክስተቶች መሠረት ነው።

ግንባራዊ ኑባሬ በሰዎች መሀከል በቁላዊ ሀብት ምርትና ክፍፍል ሂደት ውስጥ የሚፈጠሩ ግንኙነቶችን ማለትም የምርት ግንኙነቶችን (በመደብ በተከፋፈለ ኅብረተሰብ ውስጥ የመደብ ግንኙነቶችን ወይም በመደብ አልባ ሥርዓት ውስጥ ደግሞ የጋር የሽ ግንኙነቶችን) ያጠቃልላል። ሆኖም የምርት ግንኙነቶች የግንባራዊ ኑባሬ ዋና ዋና ወሳኝ ክፍል ቢሆኑም ግንባራዊ ኑባሬ በሰዎች መሀከል የሚፈጠሩ ቁሳዊ ግንኙነቶችንም (በባልና በሚስት፣ በአባትና በልጅ፣ የዕለት ተዕለት ኑሮና ባህላዊ ግንኙነቶችንም) ያጠቃልላል።

ሰዎች በኅሊናዊ ሕይወታቸው ውስጥ የሚቀርጹቸው ሐሳቦች፣ ዝንባሌዎች፣ ግምቶች፣ ግንባራዊ ሥነ ልቡናዎች (ፍልስፍና፣ ኪነ ታዊ አስተሳሰቦች፣ ሃይማኖት፣ ሥነ ምግባራዊ አመለካከቶች ወዘተ...) የሚመነጨትና የሚያንፀባርቁት እኗሪያቸውን፣ ግንባራዊ ሕይወታቸውንና እርስ በርሳቸውና ከተፈጥሮ ጋር ያላቸውን ግንኙነቶች ነው። በመሆኑም ግንባራዊ ኑባሬ ቀዳማይና ወሳኝ ሲሆን ግንባራዊ ኅሊና ደግሞ የርሱ ነፀብራቅና በአጠቃላይና በመጨረሻው ላይ ሲታይ ባርሱ የሚወሰን ነው። ለምሳሌ በአንድ ኅብረተሰብ ውስጥ የሚገኙ አስተሳሰቦች፣ ርዕዮተዓለማዊ ግንኙነቶች፣ ተራ አስተሳሰቦች (ወገኖች፣ ፈሊጮች) የሚመሠረቱትና መልሰውም የሚያንፀባርቁት የተገኙባቸውን ቁሳዊ ግንኙነቶች ማለትም ግንባራዊ ኑባሬን ነው። ይህንን ሲገልጽ ነው ማርከስ ግንባራዊ ኑባሬ በግንባራዊ ኅሊና የሚወሰን ሳይሆን ግንባራዊ ኅሊና ራሱ በግንባራዊ ኑባሬ የሚወሰን ነው ያለው። በሐሳባዊ ፍልስፍና ውስጥ ግን የግንባራዊ ኑባሬን ወሳኝነት ባለማጤን ግንባራዊ ኅሊና የኅብረተሰብ ሕይወት ወሳኝ እንደሆነ ተደርጎ ይወሰዳል።

ሆኖም በግንባራዊ ኑባሬና በግንባራዊ ኅሊና መሀከል ያለው ግንኙነት በርካታ መልኮችና ውስብስብ ባሕርያት ያሉት ነው። ከኅብረተሰብ ዕድገት ጋር ግንባራዊ ሕይወት እያደገና አየተስፋፋ ሲሄድ በዚያው መጠን

በሁለቱም መሀከል ያለው ግንኙነት ይበልጥ የተወሳሰበ ይሆናል። ለምሳሌ በጥንታዊ የጋር የሽ ሥርዓት ውስጥ በሰዎች መሀከል የነበሩ ቁሳዊ ግንኙነቶች ቀጥተኛ ውጤት የነበረው ግንባራዊ ኅሊና በመደቦች መከሰት፣ ከዚህም ጋር በፖለቲካ፣ በሕግ ወዘተ... ግንኙነት መፈጠር የተነሳ ግንባራዊ ኑባሬ በሰዎች አእምሮ ላይ የወሳኝነቱን ሚና የሚጫወተው በመንግሥት፣ በሕጋዊና በፖለቲካዊ ወዘተ... ግንኙነቶች አማካይነት ነው። በዚህ ሁኔታ ውስጥ ግንባራዊ ኅሊናን በሰዎች መሀከል ከሚገኙት ቁሳዊ ግንኙነቶች ብቻ ለመረዳት መሞከር የግንኙነቶቹን ግንዛቤ ግልብና ተናክሎታዊ ያደርገዋል።

(የምርት ግንኙነቶችን፣ ግንባራዊ ንቃተ ኅሊናን ይመለከቷል።)

ግንባራዊ ንቃተ ኅሊና (Social Consciousness)

በተግባር ሂደት ውስጥ ሰዎች ስለ ነባራዊ ዓለምና ስለግንባራዊ ኑሮአቸው (ግንባራዊ ህልውናቸው) በአእምሮአቸው ውስጥ የሚቀርጹቸው ልዩ ልዩ መልክ ያላቸው ነፀብራቆችን ያመለክታል። ግንባራዊ ንቃተ ኅሊና ሰዎች በአስተሳሰባቸው የሚቀርጹቸውን ፖለቲካዊ፣ ሕጋዊ፣ ሥነ-ሰብዓዊ አስተሳሰቦችን፣ ጽንሰ ሐሳቦችንና ፍልስፍናዎችን ሥነ ምግባራዊ፣ ሃይማኖታዊ ወዘተ... ንድፈ ሐሳቦችን ያጠቃልላል።

በቁስአካልና በንቃተ ኅሊና መሀከል ያለው ግንኙነት ከኅብረተሰቡ አንፃር ሲታይ በግንባራዊ ኑባሬና በግንባራዊ ንቃተ ኅሊና መሀከል ያለው ግንኙነት ነው። ሐሳባዊ ፍልስፍና የኅብረተሰብ ሕይወት በግንባራዊ ንቃተ ኅሊና ይወስናል ይላል። ግንባራዊ ንቃተ ኅሊና ሰዎች ስለግንባራዊ ህልውናቸው በኅሊናዊ ሕይወታቸው ውስጥ የሚቀርፁት ነፀብራቅ እንደመሆኑ ግንባራዊ ንቃተ ኅሊና ግንባራዊ ኑባሬን ይወስናል ለማለት አይቻልም።

ግንባራዊ ኑባሬ ቁሳዊ ክስተቶችን የሚመለከት በመሆኑ ነባራዊ ነው። ሰዎች ስለግንባራዊ ህልውናቸው ያላቸው አስተሳሰብ ግን የኑሮአቸው ነፀብራቅ ነው። የግን

በራዊ ንቃተ ኅሊናችን ይዘት በማኅበራዊ ህልውናችን ላይ ተፅዕኖ ያሳድራል ። የአስተሳሰባችን ይዘት ስለኦርኦችን ያለን ግንዛቤ ነውና ። ማኅበራዊ ንቃተ ኅሊና በማኅበራዊ ኑባሬ ይወሰናል ቢባልም ቅሉ ማኅበራዊ ንቃተ ኅሊና አንፃራዊ ነፃነት የለውም ማለት አይደለም ።

የማኅበራዊ ንቃተ ኅሊና አንፃራዊ ነፃነት የሚገለጠው ቁስአካላዊ የኅብረተሰብ ሕይወት ለውጥ በማኅበራዊ ንቃተ ኅሊና ውስጥ በሚያውኑ አዳዲስ ክስተቶችን የማይፈጥር በመሆኑ ነው ። ምክንያቱም ኅሊናዊ ክስተቶች ሰዎች በሚያጠራቅሟቸው መረጃዎች (ተፈጥሮአዊና ማኅበራዊ) ላይ የሚመሠረቱና የራሳቸው የሆነ የዕድገት ሥነ አመክንዮ ያላቸው በመሆኑ ነው ። በሌላ በኩልም ኅሊናዊ ጽንሰ ሐሳቦች የሚያንፀባርቁት ቁስ አካላዊ ክስተት በሌለበት ወቅት እንኳን ያለመጥፋት ፣ ያለመለወጥ ወይም ዘግይቶ የመለወጥ ባሕርይ አላቸው ። በአርጌዎቹ ጽንሰ ሐሳቦችና በአዳዲሶቹ መሀከል የሚካሄደው ትግል በተለይም አዲሱ ቁስአካላዊ ሕይወት የሚፈጥራቸው ክስተቶች ናቸው አርጌዎቹን እንዲጠፉ ፣ ሙሉ በሙሉ እንዲለወጡ የሚያደርጓቸው ። ይህ በማኅበራዊ ኑባሬና በማኅበራዊ ንቃተ ኅሊና መሀከል ያለውን ልዩነት በተለይም የማኅበራዊ ንቃተ ኅሊናን አንፃራዊ ነፃነት ያሳያል ።

ማኅበራዊ ንቃተ ኅሊና በማኅበራዊ ኑባሬ የሚወሰንና እርሱንም የሚያንፀባርቅ ቢሆንም ማኅበራዊ ንቃተ ኅሊና መልሶ በማኅበራዊ ኑባሬ ላይ ተፅዕኖ የማሳደር ችሎታ አለው። ይህም የአንፃራዊ ነፃነቱ አንድ ገጽታ ነው ። በተለይም ሕጋዊና ፖለቲካዊ አስተሳሰቦች ከኅብረተሰቡ ታሪካዊ የዕድገት ደረጃ ጋር ሲጣጣሙ ለዕድገት የሚረዱ አመች ሁኔታዎችን በመፍጠር በኅብረተሰቡ ቁስ አካላዊ ሕይወት ዕድገት ላይ አፋጣኝ ተፅዕኖ ሊያደርጉ ይችላሉ ። ለምሳሌ የማርክሲዝም ሌኒኒዝም መሰራጨት ንቁ ዲሲፕሊንን ያጠናክራል ፣ ሳይንሳዊ ዕውቀት በማሳደግና የፈጠራ ችሎታን በማሻሻል የምርት ኃይሎች እንዲያደጉ ይረዳል ።

(ማኅበራዊ ኑባሬን ፣ ላዕላይ መዋቅርን ይመለከታል ።)

ማኅበራዊ አስፈላጊ የሥራ ጊዜ (Socially Necessary Labour Time)

በተወሰነ የምርት ዘርፍ በአንድ ወቅት አምራቹ ክፍል ባለው አማካይ ዕውቀትና የምርታማነት ደረጃ ፣ አንድ የተወሰነ ሸቀጥ ለማምረት የሚወስድበት የሥራ ጊዜ ነው ። ለምሳሌ በአንድ መንደር አሥር ሰንደል ጫማ ሠሪዎች ቢኖሩና ተመሳሳይ የሆኑ ሰንደል ጫማዎች ለመሥራት ሰባቱ ለእያንዳንዱ ሰንደል ጫማ አራት ሰዓት ቢፈጅባቸው ፣ በዚህ ሁኔታ አንድ ሰንደል ጫማ ሠሪቶች ለማውጣት የሚወስደው ማኅበራዊ ተቀባይነት ያለው የሥራ ጊዜ አብዛኞቹ የፈጅባቸው አራት ሰዓት የሥራ ጊዜ ነው ማለት ነው ። በመሆኑም ይህ አራት ሰዓት የሥራ ጊዜ በዚያ መንደር ውስጥ በወቅቱ ባለው የሰንደል ጫማ አምራቾች የሥራ ችሎታና የአሠራር ዘዴ ፣ የማምረቻ መሣሪያዎች የቴክኒክ ደረጃ አንፃር አንደማኅበራዊ አስፈላጊ የሥራ ጊዜ ይወሰዳል ማለት ነው ።

የማናቸውም ሸቀጥ አሴት የሚወሰነው በዚህ በማኅበራዊ አስፈላጊ የሥራ ጊዜ ነው ። ማኅበራዊ አስፈላጊ የሥራ ጊዜ ከሠራተኛው የሥራ ችሎታና ከቴክኖሎጂ ዕድገት ጋር አዩቀነሰ የሚመጣ በመሆኑ የሸቀጦችም አሴት ከማኅበራዊ አስፈላጊ የሥራ ጊዜ መጠን መለወጥ ጋር አብሮ የሚለወጥ ይሆናል ።

(ትርፍ የሥራ ጊዜን ይመለከታል ።)

ማኅበራዊ አብዮት (Social Revolution)

በማኅበራዊ የዕድገት ሂደት ውስጥ አርጌው ማኅበራዊ ሥርዓት ተወግዶ አዲሱ ፣ ተራማጁና ታዳጊው ማኅበራዊ ሥርዓት የሚተካበት መሠረታዊ ለውጥ ማኅበራዊ አብዮት ይባላል ። አድጋሪው መደብና የእርሱም መጠቀሚያ የነበረው የኢኮኖሚ ሥርዓት የሚፈርሱበት ፣ በምትካቸውም አዲስና ተራማጅ የኢኮኖሚና የፖለቲካ ሥርዓት የሚመሠረትበት እመርታዊ የኅብረተሰብ ዕድገት ወቅት ነው ። ከአንድ የመደብ ኅብረተሰብ ወደ ሌላኛው መደብ ኅብረተሰብ የሚደረገው ሽግግር ያለ ማኅበራዊ አብዮትና ያለ ሰፊው

ሕዝብ ተሳትፎ ሊከናወን የሚችል አይደለም ። የአዲስ ሥርዓት ቅድመ ሁኔታዎች በአሮጌው ሥርዓት ውስጥ ከተጸነሱ በኋላ የሚያሳዩት አዝጋሚ ለውጥ ከፍተኛው ደረጃ ላይ ደርሶ በእመርታ አዲሱ አሮጌውን ሥርዓት በመሻር የሚተካበት ወቅት ነው ።

ግንባራዊ አብዮት የመደብ ኅብረተሰብ ዕድገት አይቀራና አስፈላጊ ውጤት ነው ። ግንባራዊ አብዮት በአሮጌው የምርት ግንኙነቶችና በአዲሶቹ የምርት ኃይሎች መሀከል ያለውን ቅራኔ የሚፈታ ሲሆን ይህም ቅራኔ ለአዲሶቹ የምርት ኃይሎች ዕድገት የሚያመቹ የምርት ግንኙነቶችን ይመሠርታል ። ግንባራዊ አብዮት የምርት ግንኙነቶች ከምርት ኃይሎች የዕድገት ደረጃና ባሕርይ ጋር መጣጣም አለባቸው የሚለው የመጣጣም ሕግ የሚረጋገጥበት የግንባራዊ ዕድገት ደረጃ ነው ።

በኅብረተሰብ ዕድገት ሂደት ውስጥ የአሮጌው ሥርዓት ተጠቃሚ የሆኑት መደቦች በመንግሥት አማካይነት የአሮጌው ሥርዓት ኢኮኖሚያዊ መሠረቶች (የምርት ግንኙነቶች) እንዳይለወጡ ሲታገሉ ተራ ግጅ መደቦች ግን በግንባራዊ ሁኔታ አስገዳጅነት በወቅቱ ጊዜው አልፎበት የሚገኘውን የመንግሥት ሥርዓት ለመገርሰስ ይታገላሉ ። ለዚህ ነው የማናቸውም የግንባራዊ አብዮት መሠረታዊ ጥያቄ የመንግሥት ሥልጣን ጥያቄ ነው የሚባለው ። ለዚህም ግንባራዊ አብዮት የመደብ ትግልን ወደ ከፍተኛ ደረጃ የሚያደርስና የመደብ ሹም ሽርን የሚያስከትል ነው ። የአብዮት ወቅት የተፋፋመ የግንባራዊ ዕድገት ደረጃ ነው የሚባለው በቅድመ አብዮት በፖለቲካው መስክ ተሳትፎ ያልነበረው ሰፊው ሕዝብ በትግሉ ውስጥ ንቁ ተሳትፎ ማድረግ ስለሚጀምር ነው ።

ግንባራዊ አብዮት ከመፈንቅለ አገዛዝ ይለያል ። መፈንቅለ አገዛዝ የምርት ግንኙነቶች ሳይለወጡ የፖለቲካ ሥልጣን ከአንድ መደብ የተወሰነ ክፍል ወደ ዚህ መደብ ሌላ ክፍል ሲሸጋገር ነው ። መፈንቅለ አገዛዝ የመንግሥትን የበላይ አባላት ወይም ግለሰብ ብቻ በሌላው መተካት ማለት ነው ።

ግንባራዊ አብዮቶች እንደሚያፈርሱትና እንደሚገነቡት ሥርዓትና እንዲሁም እንደሚሳተፉባቸው መደቦች ይለያያሉ ። የቡርሻው መደብ የፊውዳሉን ሥርዓት አፍርሶ የካፒታሊስቲን ሥርዓት የሚገነባበት ግንባራዊ አብዮት የቡርሻ አብዮት ሲባል በወዝአደሩ መሪነት የካፒታሊስቲን ሥርዓት አፍርሶ የሰው በሰው ብዝበዛ የሌለበት የሶሻሊስት ሥርዓት የሚገነባበት አብዮት የሶሻሊስት ወይም የወዝአደሩ አብዮት ይባላል ።

በዘመነ ኢምፐሪያሊዝም የካፒታሊስት ሀገሮች ያልተመጣጠነ የኢኮኖሚና የፖለቲካ ሁኔታ መኖር አብዮት በተለያዩ ሀገሮች ውስጥ በተለያዩ ጊዜ እንዲፈነዳ ያደርጋል ። ስለሆነም ከካፒታሊዝም ወደ ሶሻሊዝም የሚደረገው ሽግግር በአንድ ወቅት በአንድ ወይም በጥቂት ሀገሮች ውስጥ ብቻ የሚደረግ ሽግግር ይሆናል ።

አሁን ባለንበት ዘመን ከሶሻሊስት አብዮት ሌላ ብሔራዊ የአርነትና ዲሞክራሲያዊ የነፃነት እንቅስቃሴዎች ከፍተኛ ሚና አላቸው ። በአጠቃላይ ሲታይ አሁን ያለንበት ዘመን የወዝአደሩ አብዮት ዘመን ነው ። ሆኖም በተለያዩ ሀገሮች ውስጥ የአብዮቱ ዕድገት ይሁንታዎች በተለያዩ ሁኔታዎች ማለትም በሠራተኛው መደብና በአጋሮቹ ኃይል ሳይ፣ በሌላ በኩል ደግሞ በአድጋሪ መደቦች የአልሞት ባይ ተጋዳይነት ደረጃ ላይ ይመሠረታል ።

(አብዮትን፣ የመደብ ትግልን፣ የምርት ኃይሎችና የምርት ግንኙነቶች ዲያሌክቲክስን ይመለከታል ።)

ግንባራዊ ኢኮኖሚያዊ ሥርዓት (Socio-Economic Formation)

አንድ ኅብረተሰብ የተመሠረተበት የስልተምርት ባሕርይ በሚጠይቀው መሠረት ኅብረተሰቡ የሚያቅፋቸው የተለያዩ ክፍሎችና ክስተቶች በተጣመረና ሥርዓት ባለው ሁኔታ የሚሠሩና በተወሰኑ ሕጎች እንግር የሚያደጉ መሆናቸውን የሚገልጽ የኅብረተሰብ ጥናት መሠረታዊ ፈርጅ ነው ። የግንባራዊ ሥርዓት አካል የሚቀረፀው የታሪክ ሂደት ውጤት በሆኑት በምርት ግንኙነቶች ሲሆን